

LEERPLICHT

WIE IS ER **NIET** ALS DE SCHOOLBEL RINKELT?

EVALUATIE 2006-2007

Eindredactie

Annick Claes
AgODi, Scholen Basisonderwijs en CLB
Tine Debruyne, Ann Van Causenbroeck
AgODi, Scholen Secundair onderwijs en DKO

Met medewerking van

Bea De Cuyper, Veerle Van De Velde, Pascal Van Droogenbroeck
AgODi, Scholen Basisonderwijs en CLB
Veronique Adriaens
Departement Onderwijs en Vorming, Scholen Basisonderwijs en DKO
David Bijmens, Stany Criel, Michel De Winne
AgODi, Secundair onderwijs en DKO
Katrien Bonneux
Departement Onderwijs en Vorming, Ondersteuningsbeleid

Lay-out

Departement Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid
Communicatie
Patricia Vandichel

Foto

Pikalux

Depotnummer

D/20083241/058

Verantwoordelijke uitgever

Guy Janssens
Administrateur-generaal; Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi)
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel

Inhoud

Inleiding	5
Korte samenvatting	7
Leerplicht: algemene situering	10
Hoofdstuk 1: Controle op de inschrijvingen in het basis- en secundair onderwijs	12
1. Reglementair kader	12
2. Procedure voor opvolging	12
2.1. Huidige procedure.....	12
2.2. Evaluatie	15
3. Resultaten.....	18
4. Besluit	21
5. Aanbevelingen	21
Hoofdstuk 2: Opvolging van in- en uitschrijvingen	23
2.A In- en uitschrijvingen in het basisonderwijs.....	23
1. Reglementair kader	23
2. Procedure voor opvolging	23
2.1. Huidige procedure.....	23
2.2. Evaluatie	23
3. Besluit	23
2.B In- en uitschrijvingen in het secundair onderwijs.....	24
1. Reglementair kader	24
2. Procedure voor opvolging	24
2.1. Huidige procedure.....	24
2.2. Evaluatie	27

3. Resultaten	28
3.1. Tijdige en laattijdige inschrijvingen	28
3.2. Verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen	32
4. Besluit	39
5. Aanbevelingen	40

Hoofdstuk 3: Opvolging van problematische afwezigheden..... **41**

3.A Problematische afwezigheden in het basisonderwijs	41
1. Reglementair kader	41
2. Procedure voor opvolging	42
2.1. Huidige procedure.....	42
2.2. Evaluatie	42
3. Besluit	42
3.B Problematische afwezigheden in het secundair onderwijs	43
1. Reglementair kader	43
2. Procedure voor opvolging	44
2.1. Huidige procedure.....	44
2.2. Evaluatie	44
3. Resultaten	46
3.1. Problematische afwezigheden	46
3.2. Zorgwekkende dossiers in het kader van problematische afwezigheden.....	51
3.3. Afwezigheden ten gevolge van definitieve uitsluitingen	52
4. Besluit	54
5. Aanbevelingen	55

Glossarium	56
Afkortingenlijst	62
Overzicht van tabellen	63
Overzicht van figuren	65
Bronnen	66
Bijlage	68

Inleiding

Omdat het onze kerntaak is om na te gaan welke leerlingen niet voldoen aan de leerplicht presenteren we in het rapport “Wie is er niet als de schoolbel rinkelt?” de belangrijkste gegevens over schoolverzuim. Hierbij komt zowel relatief schoolverzuim aan bod, waarbij een leerling ingeschreven is maar spijbelt, als absoluut schoolverzuim, waarbij een leerling niet ingeschreven is. Vaststellen of leerlingen voldoen aan de leerplicht gebeurt op verschillende manieren. Ten eerste is er de **controle op de inschrijvingen**. Bij deze controle wordt nagegaan of alle leerplichtige leerlingen bij het begin van een nieuw schooljaar ingeschreven zijn in een school of in huisonderwijs. In het schooljaar 2006-2007 is deze controle op het absoluut schoolverzuim nog gericht op alle kinderen die gedomicilieerd zijn binnen het Vlaams Gewest. We streven er ook naar om in de toekomst de leerlingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te controleren. Voor dit rapport beschikken we nog niet over gegevens die betrekking hebben op het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Omdat de procedure gelijklopend is voor het basis- en secundair onderwijs bespreken we de resultaten van deze controle voor de twee onderwijsniveaus samen in hoofdstuk 1.

Ingeschreven zijn in een school of huisonderwijs volgen volstaat uiteraard niet om aan de leerplicht te voldoen. Leerlingen die zich uitschrijven uit een school, en zich niet onmiddellijk terug inschrijven, laten een periode van absoluut schoolverzuim optekenen. Voor het secundair onderwijs worden deze **in- en uitschrijvingen** van leerlingen centraal opgevolgd. Daarom kunnen we in hoofdstuk 2 een beeld schetsen van de leerlingen waarvan de schoolloopbaan heel wat onregeligheden bevat en van hoe vaak deze leerlingen daarbij absoluut schoolverzuim laten optekenen. Als een leerling in het basisonderwijs van school verandert, blijft de leerling ingeschreven in de oude school tot de nieuwe school de schoolverandering meldt aan de oude school. Er kan hier dus in principe geen sprake zijn van absoluut schoolverzuim, maar uiteraard wel van relatief schoolverzuim. We beschikken hierover nog niet over cijfergegevens, maar we staan kort stil bij de procedure en de reglementering in het tweede hoofdstuk.

Over leerlingen die wel ingeschreven zijn maar vaak afwezig zijn zonder geldige reden (relatief schoolverzuim) vindt u meer informatie in hoofdstuk 3. Bij dergelijke afwezigheden moet er een begeleiding opgestart worden. Ongeacht het aantal **problematische afwezigheden** wordt van scholen, in samenwerking met het betrokken CLB, verwacht dat ze de leerlingen gedurende het volledige schooljaar intensief begeleiden. In het basisonderwijs geven scholen in het schooljaar 2006-2007 nog geen meldingen van leerlingen met problematische afwezigheden door aan het ministerie. Dit zal in de toekomst echter wijzigen. Voor het secundair onderwijs gaan we op basis van de meldingen die de scholen ons bezorgen na wat het profiel is van leerlingen die veelvuldig spijbelen en bekijken we hoe hun schoolloopbaan verloopt.

De verschillende hoofdstukken zijn gebaseerd op de relevante cijfers en informatie afkomstig uit de volgende bronnen. Het rapport is met andere woorden voor een stuk een beschrijvende analyse van deze gegevens:

- de inschrijvings- en leerlingendatabank;
- de databank 'leerplichtcontrole';
- de databank 'in- en uitschrijvingen';
- de elektronische meldingen door scholen van leerlingen die 20 (in het deeltijds) of 30 halve dagen (gewoon voltijds secundair en buitengewoon secundair onderwijs) problematisch afwezig zijn;
- de databank 'zorgwekkende dossiers schooljaar 2006-2007';
- de databank 'tuchtmeldingen 2006-2007';

Meer details over de geraadpleegde bronnen vindt u terug in de bibliografie.

De belangrijkste bevindingen zijn opgenomen in een korte samenvatting op pagina 7.

Korte samenvatting

Dit rapport biedt een overzicht van de verschillende procedures waarmee de overheid de leerplicht opvolgt. De eerste procedure die we bekijken is de **controle op de inschrijvingen**. We kijken voor elke leerplichtige in het Vlaamse Gewest na of hij/zij ingeschreven is in een school of op een andere manier aan de leerplicht voldoet. We schrijven de ouders aan indien dit niet het geval is. Als het antwoord van de ouders op deze brief niet toereikend is, en ook de gemeente beschikt niet over meer informatie, bezorgen we het dossier van deze leerling aan de procureur des Konings. Deze procedure werd in 2006-2007 vereenvoudigd en transparanter gemaakt. Daarnaast werd de controle uitgebreid naar alle leerlingen, daar waar dit in het verleden voor ongeveer een derde van de leerlingen gebeurde. De inschrijvingen van bijna 1 miljoen leerlingen op een kwalitatieve manier controleren blijft een gigantische en tijdrovende onderneming, daarom nemen we ons voor om de procedure in de toekomst te versnellen.

De grote meerderheid van de leerplichtige kinderen is ingeschreven in een school, volgt huisonderwijs of voldoet op een andere manier aan de leerplicht. Voor een minderheid van 0.07% van de kinderen uit het rijksregister vinden we na het doorlopen van de procedure geen toereikend antwoord voor de inschrijvingscontrole. Als we per nationaliteit het aantal ingeschrevenen vergelijken met het aantal niet ingeschrevenen blijkt dat de niet-Belgen procentueel gezien vaker niet ingeschreven zijn. Hetzelfde geldt voor kinderen uit een stedelijk gebied: deze blijken ook procentueel gezien vaker niet ingeschreven te zijn. Ook het aantal 17-jarigen is meer vertegenwoordigd dan de andere leeftijdsgroepen. Hierbij moet echter opgemerkt worden dat een deel van de 17-jarigen in de loop van het schooljaar 18 wordt en

thus niet meer leerplichtig is op het einde van de controleprocedure. Bij het controlemoment op 1 oktober zijn deze jongeren echter wel nog leerplichtig.

De kinderen van wie het resultaat van de inschrijvingscontrole ontoereikend is, worden doorgestuurd naar het parket of worden intern opgevolgd. Een doelstelling naar de toekomst toe is om meer lokaal naar oplossingen te zoeken, via de Centra voor Leerlingenbegeleiding en via de Lokale Overlegplatforms.

In het secundair onderwijs bestaat er ook een centrale opvolging van het verloop van **in- en uitschrijvingen** van leerlingen in scholen¹ in het Vlaams en Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In het basisonderwijs is hier voorlopig nog geen sprake van. De opvolging van schoolveranderingen gebeurt in het basisonderwijs lokaal door de uitschrijvende en de inschrijvende school.

Secundaire scholen doen steeds een elektronische zending als een leerling zich inschrijft of uitschrijft. Hierdoor is het mogelijk om centraal op te volgen of een leerling het volledige schooljaar ingeschreven is in een school. Als een leerling een periode nergens ingeschreven is, nemen we een aantal administratieve stappen met als doelstelling het absoluut schoolverzuim van deze leerlingen te beperken. Om een correcte opvolging van in- en uitschrijvingen waar te maken is het noodzakelijk dat scholen deze elektronische zendingen consequent en tijdig doen. Een administratieve opvolging volstaat uiteraard niet om spijbelen aan te pakken. Dit kan slechts een ondersteuning zijn. Een lokaal netwerk dat deze jongeren aanspoort om terug naar school te gaan is belangrijker. Het CLB is

¹ Dit zijn erkende, gesubsidieerde, gefinancierde scholen of Syntra's.

hier het eerste aanspreekpunt. Ook voor jongeren die niet ingeschreven zijn blijft het CLB van de laatste school immers verantwoordelijk. Het gevaar bestaat echter dat deze jongeren omdat ze nergens ingeschreven zijn toch te weinig zichtbaar zijn bij het CLB en andere instanties. Daarom zou het zinvol zijn om na te gaan of het nodig is dat we lokale instanties beter op de hoogte brengen van leerlingen die nergens ingeschreven zijn en of het wenselijk is om bij die leerlingen waar er sprake is van onwil extra ondersteuning te bieden, zoals we ook doen bij een zorgwekkend dossier in het kader van problematische afwezigheden.

De cijfers tonen aan dat de meeste leerlingen (95%) een zeer standvastige schoolloopbaan hebben. Bovendien is er niet bij elke leerling die een periode niet ingeschreven is sprake van bewust absoluut schoolverzuim. Laattijdige inschrijvingen bijvoorbeeld, waarbij een leerling zich voor de eerste maal inschrijft na 1 oktober, blijken voor een groot deel te wijten aan de instroom van nieuwkomers in ons land. Toch stellen we vast dat een beperkte groep jongeren een zeer instabiele schoolloopbaan heeft en dat deze groep jongeren een steeds terugkerend profiel heeft.

Een periode niet ingeschreven zijn in een school zien we vaker bij jongeren die niet de Belgische nationaliteit hebben, in een verstedelijkt gebied wonen en 17 jaar zijn. Binnen het voltijds onderwijs zitten ze vaker in de B-stroom, volgen het vaakst deeltijds onderwijs en hebben vaak al schoolse vertraging opgelopen. Ze waren trouwens ook vaker problematisch afwezig tijdens het voorafgaande schooljaar.

Het profiel van leerlingen die absoluut schoolverzuim laten optekenen stemt in grote mate overeen met het profiel van jongeren die **problematisch afwezig** zijn, ook wel relatief schoolverzuim genoemd. In het secundair onderwijs beschikken we over deze gegevens omdat scholen een elektronische zending doen voor leerlingen die 30 halve dagen (20 in het deeltijds onderwijs) problematisch afwezig zijn. In het basisonderwijs bestaan dergelijke elektronische zendingen nog niet, maar hier zal in de toekomst verandering in komen.

Uit de gegevens die de secundaire scholen ons bezorgen blijkt dat de meldingen van problematische afwezigheden blijven toenemen. Een mogelijke verklaring hiervoor kan gezocht worden in het feit dat scholen steeds beter hun meldingen doorgeven aan AgODi.

Net als bij absoluut schoolverzuim is er geen evenwichtige spreiding van leerlingen met problematische afwezigheden. Bij de niet-Belgen vindt men, relatief gezien², meer leerlingen terug met problematische afwezigheden. Vooral leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit lijken vaker problematisch afwezig te zijn. In het deeltijds en buitengewoon onderwijs is, misschien tegen de verwachtingen in, een hoger percentage meisjes dan jongens problematisch afwezig. De meerderheid van de gemelde jongeren is tussen 16 en 18 jaar oud en woont in een verstedelijkt gebied. Vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de grootsteden Antwerpen en Gent ligt het percentage problematische afwezigheden een stuk hoger dan in de andere gebieden.

Op het vlak van de schoolloopbaan kunnen we stellen dat net als vorige schooljaren leerlingen met problematische afwezigheden veel prominenter aanwezig zijn in het deeltijds onderwijs dan in het voltijds en buitengewoon onderwijs. In het voltijds onderwijs situeren de meeste problematische zich in de eerste graad in de B-stroom en in de tweede en derde graad in het BSO, het onthaalonderwijs en het modulair onderwijs. Er blijkt een duidelijke samenhang te zijn tussen leerlingen met problematische afwezigheden en schoolse vertraging.

Scholen die leerlingen melden zien als belangrijkste oorzaak een gebrek aan motivatie bij de leerlingen. Het is voor scholen echter niet altijd gemakkelijk vast te stellen wat de oorzaak en wat het gevolg is van problematische afwezigheden. Bij leerlingen die zo frequent afwezig zijn, is er nog zelden sprake van één enkele oorzaak. Bijna altijd gaat het om een complexe problematiek, soms zelfs van dien aard dat de school en het CLB niet meer alleen kunnen instaan voor de begeleiding. In die situaties wordt een beroep gedaan op externe instan-

² Aantal meldingen problematische afwezigheden per nationaliteit ten opzichte van het aantal ingeschreven leerlingen per nationaliteit.

ties. Scholen duiden de politie het vaakst aan als externe betrokken partij.

Naast het verzamelen van gegevens proberen we toch waar mogelijk ondersteuning te bieden aan scholen en CLB's die geconfronteerd worden met leerlingen voor wie de situatie uitzichtloos lijkt. Zowel bij leerlingen waarbij de afwezigheden als zorgwekkend beschouwd kunnen worden, als bij leerlingen die zeer lang afwezig zijn ten gevolge van een definitieve uitsluiting, schrijven we op vraag van de school of het CLB een brief naar de ouders of bezorgen we het dossier aan de procureur des Konings. Deze dossiers blijven zeer beperkt in aantal omdat enerzijds zorgwekkende dossiers enkel aan AgODi bezorgd worden als er nood is aan extra ondersteuning en anderzijds de meldingen van leerlingen die lang afwezig zijn na een definitieve uitsluiting nog zeer onvolledig zijn.

Het aantal leerlingen bij wie de situatie echt zorgwekkend is mag dan beperkt zijn, de problemen zijn des te groter, complexer en moeilijker op te lossen. Voor leerlingen die, al dan niet tijdelijk, niet functioneren binnen een schoolse context, zijn er momenteel bijna geen oplossingen voor handen. Daarom is het wenselijk dit probleem verder te onderzoeken en eventueel een overleg met de betrokken partijen te organiseren.

Leerplicht: algemene situering

België is een van de weinige landen met een voltijdse leerplicht tot 16 jaar én een deeltijdse leerplicht tot 18 jaar. Er zijn nog een aantal Europese landen waar leerlingen leerplichtig zijn tot 18 jaar, zoals Nederland en Duitsland, maar in de meeste Europese landen is men voltijds leerplichtig tot 15 of 16 jaar, zonder dat daar een deeltijdse leerplicht op volgt.³

De leerplicht in België werd verlengd in 1983 via de **wet op de leerplicht**. De invoering van de verlenging van de leerplicht moet gezien worden in het licht van een periode met een hoge jeugdwerkloosheid en sociale problemen. Een betere scholingsgraad zag de overheid toen als het middel bij uitstek om de tewerkstellingskansen en de positie van jongeren in de maatschappij te verbeteren.⁴

De duur van de leerplicht is altijd een voorwerp van discussie geweest. Ook nu nog zijn er 'believers' en 'non-believers' in het effect van de leerplicht. Uit onderzoek is gebleken dat de invoering van de leerplichtwet wellicht heeft bijgedragen tot een **hogere scholarisatiegraad**.⁵ Toch kunnen we de leerplicht tot 18 jaar niet loskoppelen van problemen als voortijdig schoolverlaten en spijbelen.

De vaststelling dat deze problemen zich vooral voordoen bij achtergestelde jongeren⁶ zorgt ervoor dat de overheid de leerplicht en dus ook

de controle op de leerplicht beschouwt als een middel om **gelijke kansen** te creëren.

Het **leerrecht** van alle jongeren garanderen is met andere woorden een kerntaak van de overheid.

We beschikken hiervoor over een aantal controleprocedures die we verder uitvoerig in dit rapport bespreken. Het is echter een uitdaging om deze procedures zo sluitend mogelijk te maken. Onder andere vanuit deze bezorgdheid ontstond in juni 2006 het **spijbelactieplan**⁷, waarin een aantal aanpassingen aan de procedures beschreven staan.

Om de **controle op de inschrijvingen** effectiever en efficiënter te maken hebben we in 2007-2008 de procedure vervroegd van 1 oktober naar de derde schooldag. Daarnaast beperken we ons sinds 2006-2007 niet langer tot leerlingen van bepaalde leeftijdscategorieën, maar controleren we nu alle leerlingen. De leerplichtcontrole is met andere woorden versneld en completer geworden.

Onze eigen procedures en controles moeten we voortdurend evalueren en verbeteren. Een belangrijke randvoorwaarde is dat we voor een groot deel afhankelijk zijn van de aanlevering van gegevens door derden (rijksregister, scholen, gemeenten,...). Deze verschillende gegevensstromen verlopen niet altijd even perfect. Daarom moeten we onze bestanden voortdurend trachten te optimaliseren op het vlak van doorzichtigheid en correctheid.

3 European Commission, Eurydice, & Eurostat (2005). *Key data on education in Europe*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

4 Perquy, J. (1995-1996). *Leerplicht vanuit de sociale dimensie*. Tijdschrift voor Onderwijsrecht en -Beleid, 5-6, 281-282.

5 Douterlougne, M., Van De Velde, V., & Denys, J. (1995-1996). *De invloed van de leerplichtverlenging op de jongeren*. Tijdschrift voor Onderwijsrecht en -Beleid, 5-6, 283-309.

6 Nicaise I & De Rick K. (2004) *De leerplichtverlenging, 20 jaar later*. Inzichten en vragen vanuit het onderzoeksveld, Leuven, HIVA

7 Ministerie van Onderwijs en Vorming (2006). *Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim*. Brussel: auteur.

In dit opzicht hechten we er veel belang aan dat scholen nauwkeurig afwezigheden van leerlingen registreren. Een **correcte afwezigheidsregistratie** maakt het mogelijk om afwezigheidsproblemen bij leerlingen snel te signaleren en hier gepast op te reageren, maar maakt het ook mogelijk accurate beleidsinformatie te verzamelen.

Om het leerrecht van leerlingen te garanderen, zijn er een aantal **drempelverlagende maatregelen** genomen. Er is een specifiek actieplan uitgewerkt om de kleuterparticipatie te verhogen. Om dezelfde reden is ook het aantal leerlingen gestegen dat recht heeft op een schooltoelage. Een voorwaarde om een schooltoelage te krijgen, is regelmatig op school aanwezig zijn. Leerlingen die twee schooljaren op rij meer dan 30 halve dagen problematisch afwezig zijn of 15 kalenderdagen niet in een school zijn ingeschreven moeten hun schooltoelage terugbetalen. Op die manier is er een **financiële impuls** om het regelmatig schoolbezoek te bevorderen.

We moeten er ons bewust van zijn dat onze centrale rol zijn beperkingen heeft en dat bij de opvolging van leerplichtproblemen het belang van het **lokale netwerk** niet te onderschatten is. Daarom bestaat een deel van de acties, zoals die in het spijbelactieplan van juni 2006 opgenomen zijn, vooral uit anderen overtuigen van het belang van regelmatig naar school te gaan. Een aantal initiatieven zijn gericht naar het grote publiek (bvb. de vernieuwde website www.ond.vlaanderen.be/leerplicht, de spijbelbrochure), andere **communicatieacties** zijn bestemd voor specifieke doelgroepen (bvb. huisartsen, lokale besturen).

Enkel de boodschap overbrengen volstaat uiteraard niet. Met het **Flankerend Lokaal Onderwijsbeleid** sporen we lokale besturen aan om een actieve rol op te nemen op het vlak van leerplichtcontrole en kleuterparticipatie. Het spijbelactieplan was ook de aanzet om een aantal **concrete afspraken** te maken met belangrijke partners in de opvolging van spijbelen. We denken hierbij aan het protocol dat met de **medische sector** werd afgesloten en de afspraken die we maakten met **politie en justitie**.

Intussen staan vrijwel alle acties uit het spijbelactieplan op de rails. Het is echter een proces van voortdurend evalueren en indien nodig bijsturen.

Hoofdstuk 1: Controle op de inschrijvingen in het basis- en secundair onderwijs

1. Reglementair kader

Met de controle op de inschrijvingen gaan we voor elk leerplichtig kind in het Vlaamse Gewest na of het ingeschreven is in een school, een vormingsinstelling, of in huisonderwijs op de eerste schooldag van oktober of, indien dit niet het geval is, op een later tijdstip in het schooljaar⁸. Een inschrijving is immers een eerste noodzakelijke voorwaarde om aan de leerplicht te voldoen.

Het reglementaire kader voor de controle op de inschrijvingen is voor het basisonderwijs vastgelegd in het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997 en voor het secundair onderwijs in het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997.

Deze besluiten bepalen dat elke directie vóór 10 oktober een lijst aan het Agentschap voor Onderwijsdiensten moet bezorgen met de namen van de ingeschreven leerlingen op de eerste schooldag van oktober⁹. Indien de school hier in gebreke blijft, is een mogelijkheid tot sanctie voorzien.

We gaan dan na, door de vergelijking van alle ingestuurde lijsten met de namen en identificatienummers met uittreksels uit het rijksregister, welke leerplichtigen niet in een school of in huisonderwijs zijn ingeschreven.

8 Daarnaast is ook een vrijstelling van de leerplicht mogelijk.

9 Vanaf het schooljaar 2007-2008 werd de controle op de inschrijvingen vervroegd naar de derde schooldag. Op dit rapport over schooljaar 2006-2007 heeft dit nog geen invloed.

Vervolgens vragen we aan de ouders van deze leerplichtigen om uitleg te geven over het niet-ingeschreven zijn. In de besluiten is verder opgenomen dat, indien de ouders niet tijdig antwoorden, een verslag naar de procureur des Konings wordt gestuurd.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure

De procedure voor de opvolging van de inschrijvingen begint in oktober en bestaat uit de volgende stappen:

- Van het rijksregister verkrijgen we een globaal bestand van alle kinderen die in het Vlaamse Gewest wonen op de controledag van 1 oktober en die tot de leerplichtige leeftijdscategorie behoren (6 - 17-jarigen¹⁰). Het bestand omvat alle kinderen die ingeschreven zijn in het bevolkingsregister of in het vreemdelingenregister van een Vlaamse gemeente.
- Een aantal kinderen zijn niet leerplichtig, ook al behoren ze tot de leeftijdscategorie van 6- tot 17-jarigen. Deze kinderen zijn vrijgesteld van de leerplicht en halen we uit het bestand. Het gaat over de kinderen die omwille van een fysieke of mentale handicap door de CABO¹¹ een vrijstelling van de leerplicht kregen, en over de jongeren die al een diploma van secundair onderwijs, een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad BSO of een kwalifica-

10 We baseren ons op geboortejaren. Voor het schooljaar 2006-2007 gaat het over de kinderen geboren vanaf 01/01/1989 tot en met 31/12/2000. In de bespreking gebruiken we voor kinderen geboren in 2000 de term 6-jarigen, voor kinderen geboren in 1999 7-jarigen enzovoort.

11 Commissie van Advies voor Buitengewoon Onderwijs, zie glossarium.

tiegetuigschrift van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon onderwijs behaalden.

- Daarna halen we de leerlingen waarvan we weten dat ze ingeschreven zijn uit het bestand van leerplichtigen. Dit zijn de leerlingen die ingeschreven zijn in een erkende, gefinancierde of gesubsidieerde school, in een Syntra, in een school in het buitenland, in een andere instelling¹² en leerlingen waarvoor een verklaring van huisonderwijs ingediend werd.
- Kinderen die nog in Vlaanderen gedomicilieerd zijn maar in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in het Waals Gewest of in het buitenland verblijven, worden van de verdere procedure uitgesloten. Hetzelfde geldt voor de kinderen die als vermist opgegeven zijn.
- De overblijvende leerlingen verdelen we in twee groepen, naargelang hun domicilieliegemeente. Voor de gemeenten waarvan de kans klein is dat de leerlingen naar een Franstalige school gaan, schrijven we de ouders onmiddellijk aan.
- Voor gemeenten waar de kans groot is dat de leerlingen naar een Franstalige school gaan, wachten we op het bestand van de Franse Gemeenschap, waarin alle Vlaamse leerlingen zitten die op 1 oktober in een school van de Franse Gemeenschap ingeschreven zijn. Deze gegevens ontvangen we half december, wat voor vertraging in de procedure zorgt. Als de leerlingen ook in deze bestanden niet terug te vinden zijn, schrijven we de ouders aan.
- Indien in de loop van de controleprocedure blijkt dat de leerling toch nog ingeschreven wordt in een school (laattijdige inschrijving na 1/10) of in een andere instelling, schrappen we deze leerlingen uit het bestand van niet-ingeschreven leerlingen. Dit is ook het geval indien de aangeschreven ouders kunnen aantonen dat hun kinderen wel aan de leerplicht voldoen, bvb. omdat ze ingeschre-

ven zijn in een buitenlandse school, maar dit nog niet aan AgODi gemeld hadden.

- Indien het antwoord van de ouders echter ontoereikend is, sturen we het dossier door naar het parket. In een aantal gevallen wordt de leerplicht niet nageleefd, maar wordt beslist om het dossier niet naar het parket te sturen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor jongeren die bijna 18 jaar zijn, voor kinderen waarvoor een vrijstelling van leerplicht aangevraagd is, maar waar nog geen beslissing van de CABO gevallen is, en voor kinderen waarvan de ouders kunnen aantonen dat ze actief op zoek zijn naar een school maar deze omwille van een specifieke problematiek nog niet gevonden hebben. Deze dossiers volgen we intern op.
- Krijgen we geen antwoord van de ouders, dan sturen we de gegevens van de leerlingen door naar de gemeenten. Wij vragen aan de gemeenten een wijkagent te sturen naar het thuisadres van de leerling en niet de ouders nogmaals aan te schrijven, omdat dit de procedure verlengt.
- Als uit het antwoord van de gemeente blijkt dat er onvoldoende garantie is dat de leerplicht wordt nageleefd of indien we geen informatie krijgen, sturen we de leerlingdossiers door naar het parket. Dit doen we niet voor de jongeren waarvoor de leerplicht bijna ten einde is. Deze dossiers volgen we ze intern op.

Het doorsturen van de dossiers naar de parketten is niet het absolute eindpunt van de opvolging van de inschrijvingen. Indien achteraf, via de ouders of andere bronnen, blijkt dat de leerling toch ingeschreven was, sturen we een herroeping van het dossier naar het parket. Daarnaast koppelen de parketcriminologen de resultaten van hun onderzoek regelmatig terug, en wordt dit in de databank toegevoegd. De opvolging van de inschrijvingen is dus een proces dat continu in beweging is en doorloopt in het volledige schooljaar en zelfs maanden daarna. De cijfergegevens zullen dan ook variëren naargelang het moment van opvragen. Hoe later wij de gegevens opvragen, hoe meer kans dat een toereikende verklaring voor het al dan niet voldoen aan de leerplicht gevonden werd, en hoe minder leerlingen geregistreerd

¹² Instellingen die niet behoren tot de gefinancierde of gesubsidieerde scholen, maar waarvan de leerplichtigen die er ingeschreven zijn in eerste instantie beschouwd worden te voldoen aan de leerplicht. Hieronder vallen onder meer de Europese scholen, de internationale scholen, de private scholen enzovoort.

staan als “niet ingeschreven”. Voor dit rapport werd de databank over de inschrijvingsgegevens voor schooljaar 2006-2007 afgesloten op 20 december 2007. Er werd met alle antwoorden tot die datum van ouders, gemeentes en parketten met betrekking tot de inschrijving in het schooljaar 2006-2007 rekening gehouden.

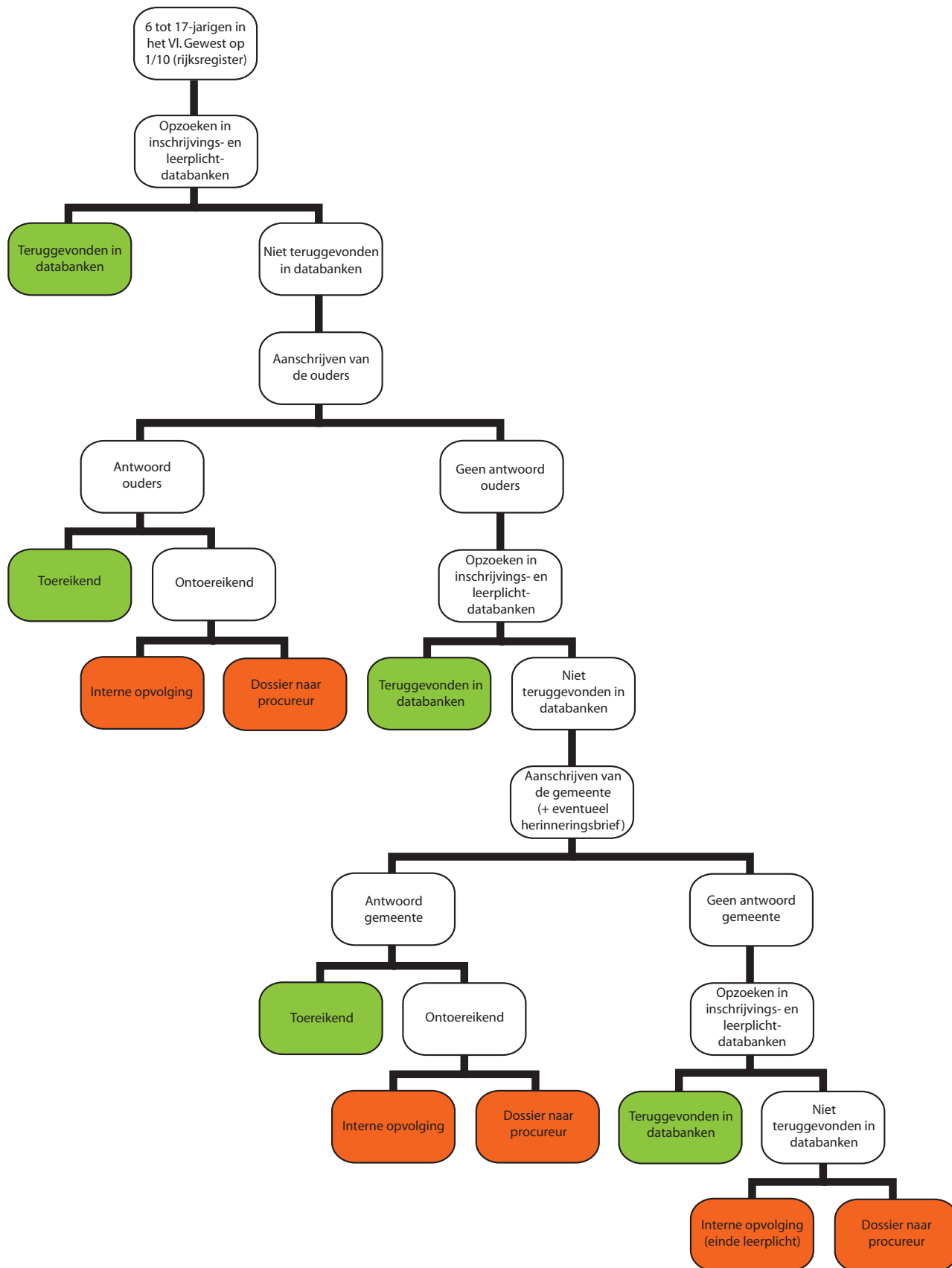
Aangezien we bij de controle op de inschrijvingen vertrekken van het bestand van het rijksregister, is een opdeling in basis en secundair onderwijs niet zinvol, de procedure is dan ook volledig gelijklopend. Voor de bespreking van de resultaten kan een onderscheid echter wel nuttig zijn. Er is daarom een opsplitsing gemaakt naargelang de leeftijd van het kind. Kinderen van 6 tot 11 jaar (geboortejaren 2000 tot en met 1995) worden gerekend tot 'basisonderwijs', jongeren van 12 tot 17 jaar (geboortejaren 1994 tot en met 1989) worden tot 'secundair onderwijs' gerekend¹³.

Op de volgende pagina is een vereenvoudigd schema van de verschillende stappen bij de controle op de inschrijvingen weergegeven. In de bijlagen is een gedetailleerd stroomdiagram van de procedure terug te vinden.

¹³ Deze indeling stemt niet volledig overeen met het niveau waar de leerlingen effectief ingeschreven zijn, aangezien sommige leerlingen op jongere of oudere leeftijd van het basisonderwijs naar het secundair kunnen overgaan.

Figuur 1: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de controle van de inschrijvingen

2.2. Evaluatie

In het schooljaar 2006-2007 werd de procedure voor de controle op de inschrijvingen grondig hervormd. Deze herziening kadert in het actieplan over spijbelen en schoolverzuim¹⁴ en moest tegemoet komen aan 2 knelpunten.

Een eerste knelpunt met betrekking tot de controle op de inschrijvingen was, dat de controle slechts voor een aantal leeftijdsgroepen werd uitgevoerd, namelijk voor de 10-,11-, 14- en 15-jarigen¹⁵. Vanaf schooljaar 2006-2007 werd de controle op de inschrijvingen daarom uitgebreid naar alle leerplichtigen, ongeacht hun leeftijd¹⁶. Dit zorgde uiteraard voor een stijging van het aantal dossiers waarvoor de ouders of de gemeente aangeschreven werd, en voor een stijging van het aantal probleemdossiers dat doorgestuurd werd naar de procureur.

Basisonderwijs				
	2005-2006		2006-2007	
		%		%
Aantal kinderen in het rijksregister op de leerplichtige leeftijd	403 517	100,00	397 090	100,00
Aantal kinderen waarvan de inschrijving gecontroleerd werd	143 138	35,47	397 090	100,00
Aantal kinderen waarvoor de ouders en/of gemeente aangeschreven werd	647	0,16	4100	1,03
Aantal dossiers doorgestuurd naar de procureur	56	0,01	180	0,05
Secundair onderwijs				
	2005-2006		2006-2007	
		%		%
Aantal kinderen in het rijksregister op de leerplichtige leeftijd	429 176	100,00	432 480	100,00
Aantal kinderen waarvan de inschrijving gecontroleerd werd	143 485	33,43	432 480	100,00
Aantal kinderen waarvoor de ouders en/of gemeente aangeschreven werd	900	0,21	3 850	0,89
Aantal dossiers doorgestuurd naar de procureur	121	0,03	304	0,07

Tabel 1: Overzicht procedurestappen controle op inschrijvingen voor 6 tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest

¹⁴ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2006). *Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim*. Brussel: auteur

¹⁵ Zie ook Ministerie van Onderwijs en Vorming (2007). *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2005-2006*. (p.25-27) Brussel: auteur

¹⁶ Bij de bespreking van de resultaten worden kinderen van 6 tot 11 jaar (geboortejaren 2000 tot en met 1995) gerekend onder 'basisonderwijs', jongeren van 12 tot 17 jaar (geboortejaren 1994 tot en met 1989) onder 'secundair onderwijs'.

Het tweede knelpunt bestond erin dat de procedure omslachtig was en veel tijd in beslag nam. Daarom werd een vereenvoudiging van de behandeling van dossiers doorgevoerd. Waar we tot schooljaar 2005-2006 rekening hielden met inschrijvingsgegevens over 2 opeenvolgende schooljaren, werken we de procedure nu af in één schooljaar. Concreet betekent dit dat we vroeger een prioritair te controleren groep afbakenden, waarvoor we in het voorafgaande schooljaar geen inschrijving teruggevonden hadden. Nu sturen we deze dossiers reeds in hetzelfde schooljaar door naar het parket, zodat de dossiers niet overgedragen worden naar een volgend schooljaar.

Voor een tijdige en kwalitatief sterke afhandeling van de procedure zijn we voor de controle van de inschrijvingen afhankelijk van de aanlevering van gegevens door derden. Bij elke procedurestap kunnen een aantal opmerkingen naar kwaliteit en tijdigheid van de opgeleverde gegevens gemaakt worden.

De vertrekbasis voor de controle op de inschrijvingen is het bestand van het rijksregister. Bij het gebruik van het rijksregister moet rekening gehouden worden met een aantal onvolkomenheden. De gemeenteregisters vormen de theoretische informatiebasis voor het rijksregister, maar deze zijn niet perfect. Het kan bijvoorbeeld zijn dat personen naar het buitenland verhuisd zijn, zonder dit bij de gemeente aan te geven. Daarnaast is er ook een termijn nodig voor de transmissie van de gemeenteregisters naar het rijksregister. Op die manier kan de periode die verstrijkt tussen de gebeurtenis (verhuis, overlijden,...) en de aanpassing in het rijksregister oplopen van enkele weken tot enkele maanden. Om zoveel mogelijk te vermijden dat ouders onterecht worden aangeschreven, zullen we in de toekomst, vooraleer de brieven naar de ouders verstuurd worden, een tweede controle bij het rijksregister laten doorgaan.

Met het Onderwijsdecreet XVII van 22 juni 2007 werd de wet op de leerplicht uitgebreid naar de kinderen die in het wachtregister van het rijksregister zijn opgenomen. In dit wachtregister worden de vreemdelingen ingeschreven die zich vluchteling verklaren of die vragen om als vluchteling te worden erkend en die niet in een andere hoedanigheid in de bevolkingsregisters

zijn ingeschreven. Momenteel worden bij het rijksregister enkel de kinderen uit het bevolkingsregister en vreemdelingenregister opgevraagd. Om de leerplicht van de kinderen die in het wachtregister zijn ingeschreven te kunnen controleren, zal de machtiging bij het rijksregister moeten uitgebreid worden.

Enkel de gefinancierde en gesubsidieerde scholen zijn verplicht om mee te werken aan de controle op de inschrijvingen en om een bestand van ingeschreven leerlingen te bezorgen. Voor het schooljaar 2006-2007 betrof het de inschrijvingen op de eerste schooldag van oktober, vanaf het schooljaar 2007-2008 zal dit vervroegd worden naar de inschrijvingen op de 3de schooldag.

De andere instellingen schrijven we ieder schooljaar opnieuw aan met de vraag mee te werken aan de leerplichtcontrole. Doordat dit op vrijwillige basis gebeurt, werken ze niet allemaal mee. Om tijdig over gegevens van alle instellingen te beschikken werd veel aandacht besteed aan het sensibiliseren van andere instellingen om mee te werken aan de leerplicht. Met de Syntra's werd afgesproken om vanaf 2007-2008 de gegevens van de leerlingen die ingeschreven zijn op 1 oktober mee te delen in plaats van op 31 oktober. Ook dit moet naar een versnelling in de procedure leiden. Voor inschrijvingsgegevens van scholen uit het buitenland zijn we afhankelijk van de ouders zelf. Dit alles zorgt ervoor dat de gegevens van andere instellingen en van scholen uit het buitenland niet volledig sluitend zijn.

Een maatregel die werd ingevoerd vanaf 2006-2007 met als doel de procedure sneller te laten verlopen, is het opdelen van de gemeenten. Voor de gemeenten die traditioneel weinig leerlingen tellen die naar een Franstalige school gaan, wachten we niet meer op de gegevens van de Franse Gemeenschap, zodat de ouders sneller aangeschreven worden. Voor deze gemeenten werden de brieven in het begin van december verstuurd. Voor de overige gemeenten werden de brieven naar de ouders een maand later (begin januari) verstuurd.

Het is belangrijk dat de ouders zo vroeg mogelijk een signaal van de overheid krijgen, indien er geen inschrijving voor hun leerplichtige

kinderen gevonden werd. Vanaf het schooljaar 2006-2007 werd daarom nog een bijkomende wijziging aan de procedure aangebracht: eerst werden de ouders aangeschreven en daarna pas de gemeente, in plaats van omgekeerd. Dit heeft weliswaar als gevolg dat meer ouders het gevoel hadden dat ze onterecht door de overheid op de vingers getikt werden als hun kinderen wel aan de leerplicht voldeden, maar anderzijds worden ouders sneller gemotiveerd om zich in orde te stellen met de leerplicht als dit niet het geval was. Aangezien we voordien het antwoord van de gemeente afwachtten, waar we weinig controle over hadden, liep de procedure in deze stap vertraging op. Indien de ouders geen antwoord geven, worden de dossiers naar de gemeenten gestuurd. Dit gebeurde vanaf eind januari tot midden maart. Op het einde van de maand maart werd een herinneringsbrief naar de gemeenten gestuurd voor de dossiers waarvoor we nog geen antwoord gekregen hadden. De steden en gemeenten en de lokale politiediensten werden door de minister opgeroepen om een goede medewerking te verlenen aan de controle op de leerplicht.

We zien dat het aantal gevallen waar door de ouders een toereikend antwoord gegeven werd voor de controle op de inschrijving steeg. De toereikende antwoorden van de gemeenten daalden voor het basisonderwijs, maar stegen voor het secundair onderwijs.

Basisonderwijs				
	2005-2006		2006-2007	
		%		%
Aantal dossiers (van niet teruggevonden leerplichtigen) waarvoor de ouders aangeschreven werden	193	100,00	4 100	100,00
Aantal dossiers waarvoor de ouders een toereikend antwoord bezorgden	96	49,74	2 460	60,00

Secundair onderwijs				
	2005-2006		2006-2007	
		%		%
Aantal dossiers (van niet teruggevonden leerplichtigen) waarvoor de ouders aangeschreven werden	241	100,00	3 850	100,00
Aantal dossiers waarvoor de ouders een toereikend antwoord bezorgden	118	48,96	2 302	59,79

Tabel 2: Overzicht toereikend antwoord van de ouders bij controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest

Basisonderwijs				
	2005-2006		2006-2007	
		%		%
Aantal dossiers (van niet teruggevonden leerplichtigen) waarvoor de gemeente aangeschreven werd	647	100,00	1 713	100,00
Aantal dossiers waarvoor de gemeente een toereikend antwoord bezorgde	415	64,14	1 020	59,54

Secundair onderwijs				
	2005-2006		2006-2007	
		%		%
Aantal dossiers (van niet teruggevonden leerplichtigen) waarvoor de gemeente aangeschreven werd	900	100,00	1 445	100,00
Aantal dossiers waarvoor de gemeente een toereikend antwoord bezorgde	506	56,22	941	65,12

Tabel 3: Overzicht toereikend antwoord van de gemeente bij controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest

De laatste stap in de procedure is het doorsturen van de dossiers naar de procureurs. Ondanks de inspanningen om de procedure te verkorten, zien we hiervan nog weinig resultaat. Het doorsturen van de dossiers is door het opdelen van de gemeenten weliswaar snel-

ler van start gegaan, maar in het secundair is het merendeel van de dossiers pas in mei 2007 naar het parket doorgestuurd.

Basisonderwijs				
	2005-2006		2006-2007	
		%		%
Januari			15	8,33
Februari			24	13,33
Maart	17	30,35	1	0,56
April	26	46,43	135	75,00
Mei	11	19,64	5	2,78
Juni	1	1,79		
November	1	1,79		
Totaal	56	100,00	180	100,00

Secundair onderwijs				
	2005-2006		2006-2007	
		%		%
Januari	3	2,48	37	12,17
Februari	19	15,70	20	6,58
Maart	46	38,02	63	20,72
April	51	42,15	27	8,88
Mei	2	1,65	157	51,64
Totaal	121	100,00	304	100,00

Tabel 4: Overzicht tijdstip doorturen van dossiers naar parket bij controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest

We streven ernaar om zoveel mogelijk feedback van de procureurs te verkrijgen. Dit is niet evident, aangezien het opvolgen van de leerplicht niet steeds de hoogste prioriteit heeft bij de parketten. Om de feedback te bevorderen werd een formulier ontworpen met aankruisvelden, zodat de tijdsinvestering voor de parketcriminologen zo beperkt mogelijk gehouden werd. We zien echter nog geen toename in procentuele aantallen wat de feedback betreft. Dit is waarschijnlijk een gevolg van het feit dat de meeste dossiers pas laat in het schooljaar werden overgemaakt aan de parketten. Hierdoor was er op het moment dat de feedbackformulieren moesten teruggestuurd worden naar AgODi waarschijnlijk nog onvoldoende informatie over het dossier.

Basisonderwijs				
	2005-2006		2006-2007	
		%		%
Aantal dossiers doorgestuurd naar parket	56	100,00	180	100,00
Aantal dossiers achteraf herroepen	14	21,54	30	16,67
Aantal dossiers waarvoor door parket feedback bezorgd werd	18	32,14	77	42,78
Secundair onderwijs				
	2005-2006		2006-2007	
		%		%
Aantal dossiers doorgestuurd naar parket	121	100,00	304	100,00
Aantal dossiers achteraf herroepen	14	11,57	44	14,47
Aantal dossiers waarvoor door het parket feedback bezorgd werd	53	43,80	126	41,45

Tabel 5: Overzicht feedback van parket bij controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest

Een knelpunt waarvoor een oplossing wordt uitgewerkt, is de controle op de inschrijvingen voor kinderen die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Momenteel wordt de controle op de inschrijvingen voor deze kinderen nog niet opgevolgd. Hierover moeten de nodige samenwerkingsafspraken met de Franse Gemeenschap gemaakt worden.

3. Resultaten

De onderstaande tabel geeft een overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen¹⁷.

De gegevens geven de toestand van de controle op de inschrijvingen voor schooljaar 2006-2007 weer, rekening gehouden met alle antwoorden van instellingen, ouders, gemeenten en procureurs tot 20 december 2007. Na december komen er in de praktijk bijna geen reacties meer die betrekking hebben op dossiers van het voorgaande schooljaar, zodat de databank op dat ogenblik als volledig kan beschouwd worden.

¹⁷ Ook hier worden kinderen van 6 tot 11 jaar (geboortejaren 2000 tot en met 1995) gerekend onder 'basisonderwijs', jongeren van 12 tot 17 jaar (geboortejaren 1994 tot en met 1989) onder 'secundair onderwijs'.

Elke jongere komt in deze cijfers slechts 1 keer voor, ook al heeft hij/zij tijdens het schooljaar een overstap tussen verschillende van de opgesomde categorieën gemaakt. De jongere zal dan geteld zijn onder de categorie waar hij het eerst teruggevonden wordt tijdens het proces van de controle op de inschrijvingen¹⁸. Dit zal voor de meeste leerlingen overeenkomen met de toestand op 1 oktober.

Op basis van deze cijfers kan men dus geen sluitende conclusies maken over het totaal aantal leerlingen dat huisonderwijs volgde, in een buitenlandse school ingeschreven was, dat naar de procureur verstuurd werd, enz. in schooljaar 2006-2007.

Enkele voorbeelden om dit te verduidelijken:

- een leerling is op 1 oktober ingeschreven in een gesubsidieerde school, en schakelt daarna over naar huisonderwijs: deze leerling wordt hier onder rubriek 'inschrijvingen in gesubsidieerde/gefinancierde scholen' vermeld.
- Een leerling is op 1 oktober nergens ingeschreven, maar de ouders sturen in de loop van het schooljaar een inschrijvingsbewijs van een buitenlandse school op: deze leerling wordt hier onder rubriek 'inschrijvingen in buitenlandse scholen' vermeld.
- Een leerling die vermist is, maar nog wel ingeschreven is in een school wordt hier onder de rubriek 'inschrijvingen in gesubsidieerde/gefinancierde scholen' vermeld.
- Een leerling wordt niet teruggevonden bij de controle op de inschrijvingen. De brieven naar de ouders en naar de gemeente blijven onbeantwoord. Dit dossier wordt naar de procureur gestuurd, maar nadien ontvangen we een inschrijvingsbewijs voor deze leerling afkomstig van een private school. Het dossier wordt bij het parket herroepen. Deze leerling wordt hier onder de rubriek 'inschrijvingen in andere instellingen' vermeld.

¹⁸ Zie schema in bijlage 1.

Basisonderwijs		
	Aantal	%
Personen in het rijksregister in het Vlaams Gewest	397 090	100,00
Vrijstelling door diploma	0	0,00
Vrijstelling door de CABO	166	0,04
Verblijft niet (meer) in het Vlaams Gewest*	1178	0,30
Inschrijvingen in gesubsidieerde/ gefinancierde scholen	382 478	96,32
Inschrijvingen in individueel huisonderwijs	198	0,05
Inschrijvingen in scholen van de Franse Gemeenschap	8 539	2,15
Inschrijvingen in buitenlandse scholen	1 360	0,34
Inschrijvingen in andere instellingen	2 956	0,74
Niet ingeschreven, opvolging door procureur	176	0,04
Niet ingeschreven, interne opvolging	39	0,01
Secundair onderwijs		
	Aantal	%
Personen in het rijksregister in het Vlaams Gewest	432 480	100,00
Vrijstelling door diploma	478	0,11
Vrijstelling door de CABO	240	0,06
Verblijft niet (meer) in het Vlaams Gewest*	710	0,16
Inschrijvingen in gesubsidieerde/ gefinancierde scholen	409 145	94,60
Inschrijvingen in individueel huisonderwijs	310	0,07
Inschrijvingen in scholen van de Franse Gemeenschap	12 655	2,93
Inschrijvingen in buitenlandse scholen	1 869	0,43
Inschrijvingen in andere instellingen	6 696	1,55
Niet ingeschreven, opvolging door procureur	170	0,04
Niet ingeschreven, interne opvolging	207	0,05

I* In deze categorie zijn de kinderen opgenomen waarvan gekend is dat ze buiten het Vlaams Gewest verblijven, de kinderen waarvan de verblijfplaats niet gekend is (ambtshalve afschrijvingen, vermiste kinderen) en de kinderen die door de transmissietijd tussen de gemeenteregisters en het centrale rijksregister ten onrechte in het bestand opgenomen zijn.

Tabel 6: Overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen voor 6 tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest voor schooljaar 2006-2007

Uit het overzicht blijkt dat voor meer dan 99,9% van de kinderen uit de leerplichtige leeftijdscategorie van het rijksregister een toereikende verklaring tijdens de controle op de inschrijving gevonden wordt. Deze kinderen zijn dus ofwel ingeschreven in een instelling of in huisonderwijs, ofwel vrijgesteld van de leerplicht, ofwel verblijven ze niet in het Vlaams Gewest.

Leerlingenkenmerken

In de volgende tabellen willen we van de groep kinderen waarvan de informatie in verband met de controle op de inschrijvingen ontoereikend is, of waarvan we geen enkele informatie gekregen hebben, de kenmerken onderzoeken. We moeten hier echter voor ogen houden dat het een relatief kleine groep betreft. Bij het maken van conclusies is dus voorzichtigheid geboden.

Nationaliteit¹⁹

Basisonderwijs				
Nationaliteit	Controle op inschrijving toereikend	%	Controle op inschrijving niet toereikend	%
Belgische	377 918	99,96	141	0,04
Nederlandse	6 068	99,85	9	0,15
Franse	956	98,66	13	1,34
Andere	11 933	99,57	52	0,43
Totaal	396 875	99,95	215	0,05
Secundair onderwijs				
Nationaliteit	Controle op inschrijving toereikend	%	Controle op inschrijving niet toereikend	%
Belgische	414 171	99,94	263	0,06
Nederlandse	835	97,78	19	2,22
Franse	5 056	99,63	19	0,37
Andere	12 041	99,37	76	0,63
Totaal	432 103	99,91	377	0,09

Tabel 7: Controle op inschrijvingen voor 6 tot 17-jarigen in het Vlaams Gewest volgens nationaliteit

We zien dat er procentueel meer niet-Belgen zijn waarvoor we geen toereikend antwoord bij de controle op de inschrijving gekregen hebben. Dit kan mogelijk verklaard worden doordat deze kinderen procentueel gezien meer in het buitenland verblijven, of, voor wat onze buurlanden betreft, in een buitenlandse instelling naar school gaan zonder dat we daar van op de hoogte zijn.

Een opsplitsing van de andere nationaliteiten is omwille van de te lage absolute aantallen per nationaliteit niet meer relevant.

¹⁹ Zie glossarium.

Geslacht

Basisonderwijs				
Geslacht	Controle op inschrijving toereikend	%	Controle op inschrijving niet toereikend	%
M	202 352	99,95	106	0,05
V	194 523	99,94	109	0,06
Totaal	396 875	99,95	215	0,05
Secundair onderwijs				
Geslacht	Controle op inschrijving toereikend	%	Controle op inschrijving niet toereikend	%
M	221 027	99,91	201	0,09
V	211 076	99,92	176	0,08
Totaal	432 103	99,91	377	0,09

Tabel 8: Controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest volgens geslacht

Er zijn geen grote verschillen op te merken wat betreft geslacht voor de controle op de inschrijvingen.

Geboortjaar

Basisonderwijs				
Geboortjaar	Controle op inschrijving toereikend	%	Controle op inschrijving niet toereikend	%
2000	64 390	99,94	40	0,06
1999	64 467	99,95	33	0,05
1998	65 679	99,93	46	0,07
1997	67 344	99,95	36	0,05
1996	67 443	99,95	32	0,05
1995	67 552	99,96	28	0,04
Totaal	396 875	99,95	215	0,05
Secundair onderwijs				
Geboortjaar	Controle op inschrijving toereikend	%	Controle op inschrijving niet toereikend	%
1994	68 317	99,96	30	0,04
1993	71 402	99,95	38	0,05
1992	73 561	99,95	40	0,05
1991	74 232	99,96	27	0,04
1990	73 579	99,93	54	0,07
1989	71 012	99,74	188	0,26
Totaal	432 103	99,91	377	0,09

Tabel 9: Controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest volgens geboortjaar

Wat opvalt als we de leeftijdsverhoudingen bekijken, is het grotere aantal 17-jarigen waarvoor geen toereikend antwoord voor de controle op de inschrijving gevonden wordt. Het verschil tussen het basis en het secundair onderwijs is volledig terug te brengen tot deze leeftijdscategorie. Op de ijkdatum van 1 oktober zijn deze leerlingen nog leerplichtig, voor een aantal van hen stopt de leerplicht echter in de loop van het schooljaar (indien ze achttien jaar worden voor het einde van het schooljaar).

Woonplaats

Basisonderwijs				
Verstedelijkingsgraad ²⁰	Controle op inschrijving toereikend	%	Controle op inschrijving niet toereikend	%
grootsteden	43 743	99,79	91	0,21
regionale centrumsteden	48 403	99,95	24	0,05
kleine steden	81 897	99,96	30	0,04
stedelijke rand	61 322	99,93	42	0,07
overgangsgebied	95 711	99,98	22	0,02
platteland	65 799	99,99	6	0,01
Totaal	396 875	99,95	215	0,05
Secundair onderwijs				
Verstedelijkingsgraad	Controle op inschrijving toereikend	%	Controle op inschrijving niet toereikend	%
grootsteden	44 014	99,71	128	0,29
regionale centrumsteden	53 276	99,93	39	0,07
kleine steden	90 616	99,92	69	0,08
stedelijke rand	67 421	99,90	66	0,10
overgangsgebied	104 932	99,95	51	0,05
platteland	71 844	99,97	24	0,03
Totaal	432 103	99,91	377	0,09

Tabel 10: Controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest volgens graad van verstedelijking

In stedelijke gebieden, en dan vooral de grootsteden Antwerpen en Gent, zijn er procentueel meer kinderen waarvoor geen inschrijving teruggevonden werd.

4. Besluit

Vanaf schooljaar 2006-2007 werd de controle op de inschrijvingen uitgebreid naar alle leerplichtigen, ongeacht hun leeftijd. Dit had als gevolg dat het aantal kinderen waarvan de inschrijving gecontroleerd werd verdrievoudigde.

Er werden een aantal stappen ondernomen om de procedure te vereenvoudigen. Waar we tot schooljaar 2005-2006 rekening hielden met inschrijvingsgegevens over 2 opeenvolgende schooljaren en zo een prioritair te controleren categorie onderscheidde, bekijken we de inschrijvingsgegevens nu per schooljaar. Alle kinderen waarvoor we geen zekerheid hebben over de invulling van de leerplicht worden naar het parket doorgestuurd. Op die manier wordt de procedure in één schooljaar afgerond.

²⁰ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

Een bijkomende wijziging aan de procedure hield in dat we de ouders eerst aanschreven en daarna pas de gemeente, in plaats van omgekeerd. Zo krijgen de ouders sneller een signaal van de overheid als hun zoon of dochter niet aan de leerplicht voldoet. Het aantal gevallen waarin door de ouders een toereikend antwoord gegeven werd, steeg ten opzichte van vorig schooljaar.

Doordat we voor de meerderheid van de gemeenten niet meer wachten op de inschrijvingsgegevens in scholen van de Franse Gemeenschap, die pas in december beschikbaar zijn, kende de procedure een versnelling in de beginfase. Er zullen echter nog inspanningen moeten geleverd worden om het volledige procedureverloop in een korter tijdsbestek te kunnen afronden.

Als we naar de resultaten kijken, zien we dat we slechts voor een minderheid van de kinderen uit het rijksregister na het doorlopen van de procedure geen toereikend antwoord voor inschrijvingscontrole gekregen hebben. Meer dan 99,9% van de kinderen was ingeschreven in een school of andere instelling, in huisonderwijs, had een vrijstelling van de leerplicht of verbleef niet (meer) in het Vlaamse Gewest. Een verdere analyse van de groep waarvoor we geen toereikend antwoord kregen, toont aan dat deze procentueel gezien meer uit niet-Belgen bestaat en dat het fenomeen groter is naargelang de graad van verstedelijking. Ook het aantal 17-jarigen is opvallend hoger. Hierbij moet echter opgemerkt worden dat een deel van de 17-jarigen in de loop van het schooljaar 18 wordt en dus niet meer leerplichtig is op het einde van de controleprocedure. Bij het controlemoment op 1 oktober zijn deze jongeren echter wel nog leerplichtig.

5. Aanbevelingen

- De parketcriminologen worden sinds het einde van het schooljaar 2006-2007 via e-mail op de hoogte gebracht indien een dossier wordt doorgestuurd naar het parket. Zij koppelen de resultaten van hun onderzoek regelmatig terug via een feedbackformulier, deze gegevens worden in de databank opgenomen. In mei 2008 is een evaluatievergadering gepland met de parketcriminologen om deze werkwijze te evalueren en indien nodig bij te sturen. Eén van de verzuchtingen van de parketcriminologen is dat een aantal dossiers onnodig worden doorgestuurd naar het parket. Er moet daarom onderzocht worden of de LOP's in dit proces kunnen ingeschakeld worden. Op die manier zou voor een aantal leerlingen een oplossing voor de leerplichtproblematiek op het lokale niveau kunnen gezocht worden, zodat minder dossiers naar het parket dienen doorgestuurd te worden.

Hoofdstuk 2: Opvolging van in- en uitschrijvingen

2.A. In- en uitschrijvingen in het basisonderwijs

1. Reglementair kader

In het basisonderwijs is de regelgeving op schoolveranderen vervat in het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, art.21 en in de omzendbrief schoolveranderen BaO/97/12 van 17 juni 1997.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure

Sinds 1 september 1997 ligt de verantwoordelijkheid voor schoolveranderen volledig bij de ouders. Zij oordelen of het verantwoord is dat hun kind in de loop van het schooljaar van school verandert. Hier is niets aan gewijzigd in het schooljaar 2006-2007.

De procedure ziet er concreet als volgt uit. Ouders schrijven hun kind in een nieuwe school in en melden ook aan deze nieuwe school waar het kind tot dan al ingeschreven was. Daarna is het de verantwoordelijkheid van de directie van de nieuwe school om deze schoolverandering schriftelijk mee te delen aan de directie van de oude school, die dan uitschrijft. De nieuwe inschrijving is rechtsgeldig de eerste schooldag na deze mededeling. Vanaf schooljaar 2006-2007 is in de omzendbrief opgenomen dat bij overgang van schoolonderwijs naar huisonderwijs of omgekeerd, de school aan ons een melding moet doen.

Deze procedure van schoolverandering wordt ook ondersteund via een centrale controle op de dubbele inschrijvingen, die loopt op de eerste schooldag van oktober en februari. Op deze teldagen ontvangen wij van alle scholen voor het basisonderwijs een bestand van ingeschreven leerlingen. Wanneer dubbele inschrijvingen zich voor doen op deze teldagen, wordt dit gesignaleerd aan de scholen zodat zij contact kunnen opnemen met de ouders.

2.2. Evaluatie

Omdat de procedure van schoolverandering lokaal wordt opgevolgd door de scholen en omdat er geen gegevens centraal worden opgevraagd, zijn er geen beleidsgegevens beschikbaar over de schoolveranderingen in het basisonderwijs.

3. Besluit

Door het ontbreken van gegevens in centrale databanken over in- en uitschrijvingen in het basisonderwijs, is het voor schooljaar 2006-2007 niet mogelijk om een besluit te formuleren in dit verband met de relatie tussen in- en uitschrijvingen en leerplicht.

2.B. In- en uitschrijvingen in het secundair onderwijs

1. Reglementair kader

Het besluit van de Vlaamse Regering²¹ dat aan de basis ligt van de opvolging van in- en uitschrijvingen van leerlingen stelt dat elke directie vóór 10 oktober een lijst bezorgt aan AgODi met de namen van de ingeschreven leerlingen. De scholen geven hierbij de gegevens door van 1 oktober. In dit besluit is een sanctieprocedure voorzien voor scholen die de gegevens niet tijdig bezorgen. Meer concrete instructies over de zendingen van in- en uitschrijvingen zijn terug te vinden in de omzendbrieven over afwezigheden en in- en uitschrijvingen²². Deze omzendbrieven vermelden dat de scholen alle in- en uitschrijvingen na 1 oktober moeten melden aan AgODi via EDISON²³, een systeem om via elektronische weg gegevens uit te wisselen. Wanneer een school een leerling inschrijft is het de verantwoordelijkheid van deze school om onmiddellijk het leerlingendossier op te vragen aan de uitschrijvende school.

Een inschrijving in een school geldt voor de duur van de hele schoolloopbaan in die school. Als een leerling van school verandert, kan dit:

- ofwel het initiatief zijn van de ouders of de meerderjarige leerling zelf;
- ofwel het gevolg zijn van een definitieve uitsluiting;
- ofwel in zeer uitzonderlijke gevallen kan een school een leerling uitschrijven die voortdurend problematisch afwezig is. Dit

kan weliswaar pas nadat alle mogelijke begeleidingsinspanningen geen gunstige verandering met zich mee hebben gebracht²⁴.

Vanaf het schooljaar 2007-2008 zal een leerling die in de loop van het schooljaar uitschrijft en binnen de 15 kalenderdagen niet in een andere school is ingeschreven zijn schooltoelage moeten terugbetalen. Ook als een leerling niet of niet langer ingeschreven is op de laatste schooldag van juni zal de afdeling studietoelagen van het Ministerie van Onderwijs en Vorming de schooltoelage van deze leerling terugvorderen²⁵.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure

De interne procedure die we uitgewerkt hebben om de in- en uitschrijvingen van leerlingen in secundaire scholen op te volgen, probeert tegen te gaan dat er zich absoluut schoolverzuim (dit wil zeggen nergens ingeschreven zijn) voordoet bij leerplichtige leerlingen die zich uitschrijven uit een school.

- Als er bij een schoolverandering op de uitschrijving onmiddellijk een inschrijving volgt in een andere erkende, gesubsidieerde of gefinancierde school²⁶ van het Nederlandstalig onderwijs en wij hiervan tijdig op de hoogte gebracht zijn dan is er geen probleem.
- Als een leerling echter volgens onze gegevens na 8 dagen²⁷ nog altijd niet ingeschreven is in een school, sturen we een brief naar de uitschrijvende school met

21 Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 22 juli 2005.

22 SO/2005/04 "Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs" (d.d. 08/07/2005), SO/2002/05/buso "Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs" (d.d. 15/08/02)

23 Elektronisch Doorgeven van Informatie tussen Schoolinstellingen en het Onderwijsdepartement.

24 SO/2005/04 "Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs" (d.d. 08/07/2005), SO/2002/05/buso "Afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs" (d.d. 15/08/02)

25 Decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap, art. 16-18.

26 Dit kan ook een Centrum voor Deeltijdse Vorming of een Syntra zijn.

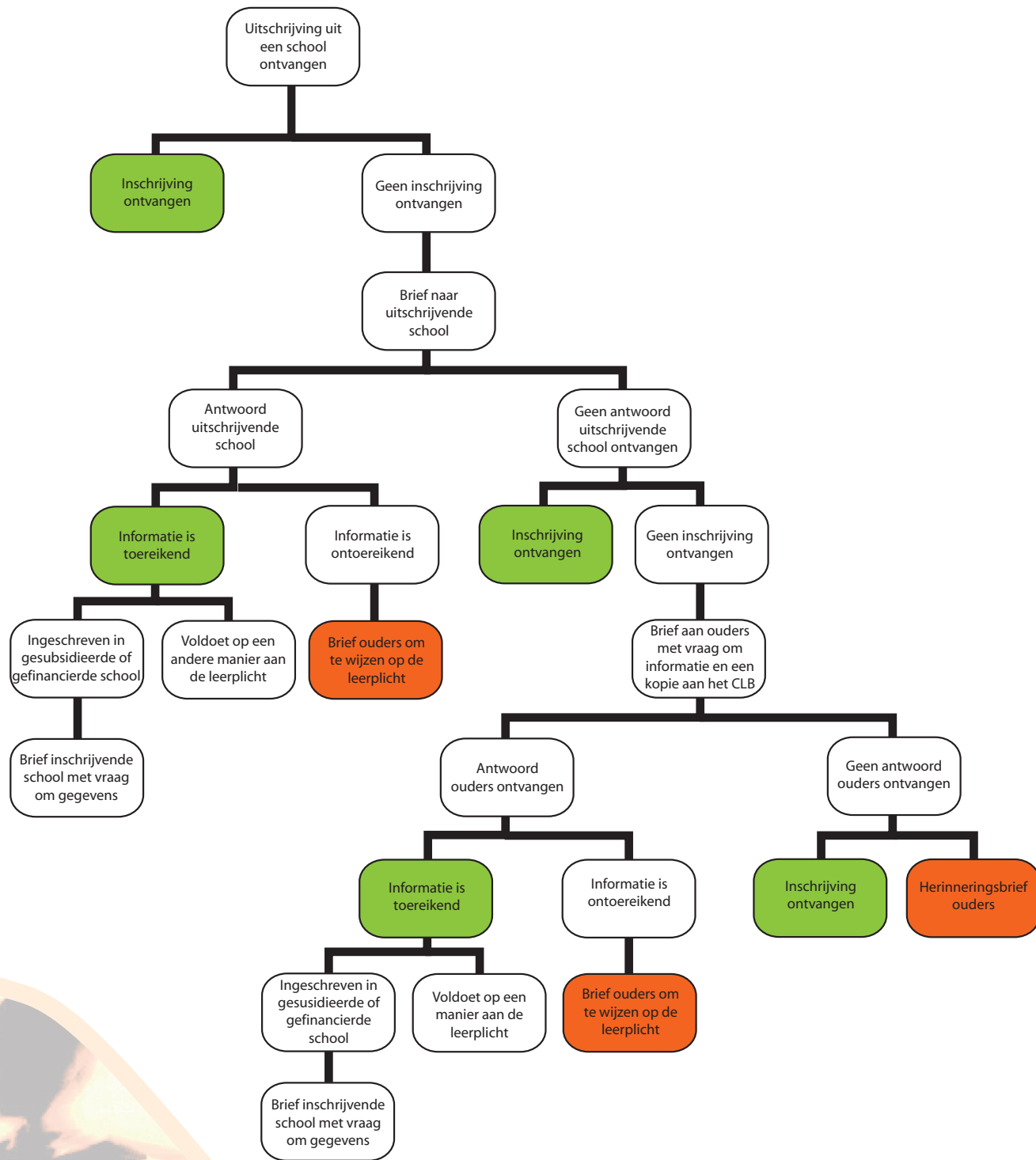
27 Als we in deze procedure over dagen spreken hebben we het steeds over kalenderdagen en niet over lesdagen.

de vraag of bij hen bekend is waar de leerling ingeschreven is of wat de nieuwe situatie is. Als de leerling toch ingeschreven blijkt te zijn, vragen we aan de school die de leerling inschreef om ons de inschrijvingsgegevens te bezorgen.

- Het is ook mogelijk dat de uitschrijvende school aangeeft dat een leerling niet ingeschreven is in een school, maar zich ingeschreven heeft bij de VDAB, gaan werken is, opgenomen is in een instelling voor Bijzondere Jeugdzorg,... . Als de leerling minderjarig is krijgen de ouders een brief waarin we hen meer uitleg geven over de leerplicht en hoe ze daaraan moeten voldoen.
- Wanneer de uitschrijvende school de inschrijvende school niet kent, dan schrijven we 10 dagen later de ouders aan. Ook het CLB²⁸ brengen we per brief op de hoogte van deze leerlingen.
- Als de ouders niet antwoorden, sturen we na 21 dagen een herinneringsbrief. Blijkt uit hun antwoord dat de jongere niet aan de leerplicht voldoet dan schrijven we opnieuw de ouders aan om hen te wijzen op de leerplicht. Als een leerling opgenomen is in een instelling voor Bijzondere Jeugdzorg vragen we de ouders naar de einddatum van de opname. De opvolging van de in- en uitschrijvingen start dan opnieuw vanaf deze datum. Normaal gezien blijven jongeren in de Bijzondere Jeugdzorg ingeschreven in een school waar ze als gewettigd afwezig geregistreerd staan.
- Vanaf het schooljaar 2004-2005 spraken we af met het Agentschap voor Ondernemersvorming Syntra Vlaanderen dat zij hun uitgeschreven leerlingen opvolgen. Om hen hierin te ondersteunen, kunnen zij lijsten van uitgeschreven leerlingen aan ons bezorgen. We bekijken welke leerlingen opnieuw zijn ingeschreven in een gesubsidieerde of gefinancierde school. We bezorgen aan hen de informatie terug over leerlingen die nergens ingeschreven zijn, zodat ze deze leerlingen verder kunnen opvolgen.

---

²⁸ Voor Antwerpen brengen we ook het Centraal Meldpunt (CMP) op de hoogte.

Figuur 2: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de opvolging van in- en uitschrijvingen

2.2. Evaluatie

Omdat we binnen AgODi voor het secundair onderwijs beschikken over een centraal overzicht van alle in- en uitschrijvingen, is het mogelijk voor ons om dit op te volgen en hieraan een aantal (administratieve) stappen te koppelen. In het schooljaar 2006-2007 schreven we voor de opvolging van de in- en uitschrijvingen in totaal 7 024 brieven.

Administratieve stappen bij opvolging procedure	Aantal
Brief naar de uitschrijvende school	2 614
Brief naar vermoedelijk inschrijvende school	345
1ste brief naar ouders	1 699
Brief naar het CLB	1 699
Brief naar het Centraal Meldpunt Antwerpen	121
Herinneringsbrief aan de ouders	347
Brief aan ouders met kind in Bijzondere Jeugdzorg	8
Brief aan Syntra met opvolgingsgegevens over hun uitschrijvingen	191
Totaal	7 024

Tabel 11: Overzicht van het aantal verstuurd brieven bij de opvolging van in- en uitschrijvingen

Als we 8 dagen na een uitschrijving nog geen inschrijvingsgegevens ontvangen hebben, krijgt de uitschrijvende school een brief. Dit zijn 2 614 brieven waarin we de uitschrijvende school om extra informatie vragen omdat er mogelijk sprake is van absoluut schoolverzuim. Op het totale aantal leerplichtige leerlingen ingeschreven in het secundair onderwijs van het schooljaar 2006-2007 (= 413 691) is dit aantal beperkt, namelijk 0,6%.

De uitschrijvende school geeft in 345 gevallen een vermoedelijke nieuwe school op die wij vervolgens aanschrijven met de vraag om ons de inschrijvingsgegevens te bezorgen.

In 1699 gevallen moet de situatie verder onderzocht worden omdat de uitschrijvende school niets weet over de nieuwe situatie van de leerling of omdat de nieuwe situatie mogelijk niet voldoet (bijvoorbeeld een minderjarige leerling die ingeschreven is bij de VDAB, in het volwassenenonderwijs, gaat werken,...). Ook het CLB wordt van deze situaties op de hoogte gebracht.

Uit het aantal herinneringsbrieven blijkt ten slotte dat we slechts in 1 op de 5 gevallen ouders een tweede maal moeten aanschrijven.

Een knelpunt dat ook in het evaluatierapport spijbelen en schoolverzuim²⁹ naar voren wordt ge-

bracht is dat onze interne procedure geen sluitstuk heeft. Na de herinneringsbrief aan de ouders ondernemen we geen verdere stappen meer, ook niet als de ouders niet antwoorden of als uit hun antwoord blijkt dat hun kind niet aan de leerplicht voldoet.

Brieven schrijven volstaat uiteraard niet voor de opvolging van deze leerlingen. Net als bij problematische afwezigheden blijft de lokale opvolging het belangrijkste.

Het decreet over de centra voor leerlingenbegeleiding³⁰ stelt dat een CLB zijn bevoegdheid en verantwoordelijkheid behoudt wanneer een leerling van school verandert tot die leerling ingeschreven is in een school die door een ander centrum wordt bediend. Als een leerling bovendien voor een bepaalde periode niet ingeschreven is in een school, blijft het CLB verantwoordelijk tot het einde van de periode van niet-inschrijving.

CLB's hebben wel de mogelijkheid om leerlingen met leerplichtproblemen waarvan de leerling of de ouders niet wensen in te gaan op de initiatieven van het CLB, te melden als zorgwekkend dossier aan AgODi³¹. CLB's maken van deze mogelijkheid echter geen gebruik (bij de opvolging van problematische afwezigheden ligt dit anders, zie hoofdstuk 3). Hoewel dit omschreven is in de decretale opdracht van de CLB's vrezten we dat ook CLB's leerlingen die niet in een school ingeschreven zijn soms uit het oog verliezen. Bovendien ervaren CLB's dat ze geen drukkingsmiddel hebben om in het geval van onwil de leerlingen terug naar school te krijgen. Lokale afspraken met politie en justitie kunnen hier mogelijk verandering in brengen. Ook de koppeling van de schooltoelagen aan het ingeschreven zijn, kan hier misschien voor wat extra druk zorgen.

Om de opvolging van in- en uitschrijvingen sluitend te maken is het noodzakelijk dat onze gegevens betrouwbaar en volledig zijn. Kunnen we ervan uitgaan dat scholen steeds even consequent hun in- en uitschrijvingen melden, ook na 1 februari? Lokale bevragingen, bijvoorbeeld door LOP-deskundigen, leveren soms verschillende cijfers op dan diegene waar wij over beschikken. Het is

²⁹ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2006). Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim (p. 25-29). Brussel: auteur

³⁰ Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 01/12/1998, art. 29

³¹ Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 01/12/1998, art. 28 § 2

nodig te onderzoeken waar deze verschillen aan te wijten zijn en erover te waken dat scholen steeds hun gegevens tijdig en correct doorgeven, zeker met de link aan de schooltoelagen in het vooruitzicht.

3. Resultaten

Het in kaart brengen van de in- en uitschrijvingen is vrij ingewikkeld. Meestal is een leerling ingeschreven op 1 september en blijft deze leerling ingeschreven in dezelfde school tot het einde van het schooljaar of voor de rest van zijn schoolcarrière. Voor een aantal leerlingen verloopt dit echter niet zo. Een leerling kan te laat inschrijven, om welke reden dan ook van school veranderen of de school vroegtijdig verlaten. Dit kan leiden tot een periode van absoluut schoolverzuim, waarbij een leerling tijdelijk niet ingeschreven is in een school.

Omdat we verwachten dat de lengte van de periode dat een leerling niet ingeschreven is mee bepalend kan zijn voor de schoolloopbaan van die jongere, hebben we de leerlingen en hun in- en uitschrijvingen ondergebracht in een aantal categorieën.

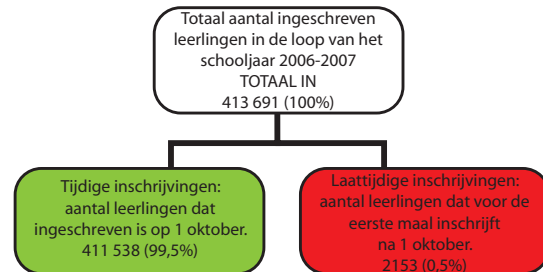
In de resultaten zijn de cijfers opgenomen over de in- en uitschrijvingen van leerplichtige leerlingen in gefinancierde en gesubsidieerde scholen van het Vlaams en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, uitgezonderd de Centra voor Deeltijdse Vorming (CDV). Ook de in- en uitschrijvingen van de Syntra's zijn niet mee opgenomen. Hoewel we wel beschikken over deze in- en uitschrijvingen is het niet mogelijk om bvb. de schoolloopbaan van deze leerlingen in kaart te brengen.

3.1. Tijdige en laattijdige inschrijvingen

Wat?

Een eerste categorie die we onderscheiden zijn de leerlingen die laattijdig inschrijven in een school. Deze leerlingen bekijken we apart, los van hun verdere verloop van in- en uitschrijvingen. Ze hebben met elkaar gemeenschappelijk dat ze de start van het schooljaar gemist hebben.

Op 1 oktober 2006 bekijken we welke leerlingen er nog niet ingeschreven zijn en vervolgens laattijdig inschrijven. Het spreekt vanzelf dat leerlingen ook vóór 1 oktober laattijdig kunnen inschrijven. Deze leerlingen zullen we vanaf het schooljaar 2007-2008 kunnen traceren via de gegevens over de inschrijvingen en de aanwezigheden op de derde schooldag.

Figuur 3: Indeling van ingeschreven leerlingen in tijdig en laattijdig ingeschreven leerlingen

Het totale aantal ingeschreven leerlingen zijn alle ingeschreven leerlingen op 1 oktober plus alle leerlingen die zich voor de eerste maal inschrijven na 1 oktober. Meer dan 99% van de leerlingen zijn ingeschreven op 1 oktober. Een half procent van de leerlingen schrijft zich voor de eerste maal in na 1 oktober³².

In de onderstaande tabel kan u zien hoe het aantal laattijdige inschrijvingen evolueert tijdens de laatste 5 schooljaren.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
2002-2003	391 201	99,4	2 305	0,6
2003-2004	399 737	99,4	2 285	0,6
2004-2005	406 343	99,4	2 316	0,6
2005-2006	411 346	99,5	2 130	0,5
2006-2007	411 538	99,5	2 153	0,5

Tabel 12: Evolutie in het aantal leerplichtige leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft.

Het percentage leerplichtige leerlingen dat zich voor de eerste maal inschrijft na 1 oktober is de laatste 2 schooljaren lichtjes gedaald.

Leerlingenkenmerken van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven

Hoewel het net als in het hoofdstuk over de controle op de inschrijvingen om een beperk

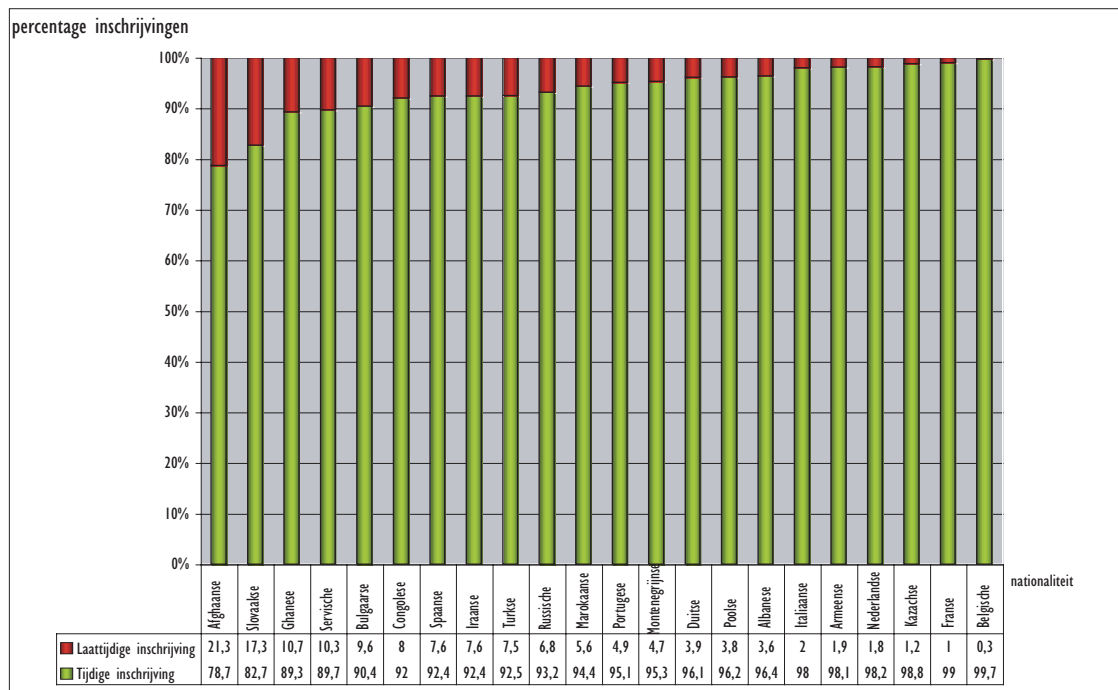
³² In theorie is het mogelijk dat een leerling zich vóór 1 oktober in- en uitschrijft en zich opnieuw inschrijft na 1 oktober. Voor het schooljaar 2006-2007 is het onmogelijk deze beweging in kaart te brengen, aangezien we maar beschikken over gegevens vanaf 1 oktober. Deze leerlingen zitten hier dus sowieso in de categorie laattijdige inschrijvingen.

te groep leerlingen gaat die zich laattijdig inschrijft, bekijken we van deze leerlingen hieronder een aantal kenmerken van de leerling en zijn schoolloopbaan.

Nationaliteit

In de onderstaande grafiek geven we het percentage leerlingen weer met een tijdige of laattijdige inschrijving per nationaliteit³³.

wet op de leerplicht zegt dat kinderen met een vreemde nationaliteit pas moeten voldoen aan de bepalingen van de leerplicht vanaf de 60ste dag nadat ze ingeschreven werden in het vreemdelingenregister, in het wachtregister of in het bevolkingsregister. Het is echter niet mogelijk om te achterhalen hoeveel van deze leerlingen die laattijdig inschrijven omwille van deze reden nog niet leerplichtig zijn.

Figuur 4: Percentage laattijdige of tijdige inschrijvingen van leerplichtige leerlingen per nationaliteit

Uit deze grafiek kunnen we afleiden dat leerlingen met een vreemde nationaliteit vaker laattijdig inschrijven dan leerlingen met de Belgische nationaliteit. Het percentage Belgen dat laattijdig inschrijft bedraagt 0,3%, terwijl het percentage niet-Belgen dat laattijdig inschrijft 6% bedraagt. Dit heeft niet altijd noodzakelijk te maken met absoluut schoolverzuim. In deze groep zitten ook een aantal anderstalige nieuwkomers die pas in de loop van het schooljaar voor de eerste keer inschrijven. Een groep van deze nieuwkomers zijn afkomstig uit (ex-) oorlogsgebieden zoals Afghanistan, Ex-Joegoslavië, Congo,... Vaak hebben deze mensen een complexe problematiek waardoor onderwijs niet altijd de eerste prioriteit is. Strikt genomen zijn deze anderstalige nieuwkomers mogelijk niet allemaal leerplichtig, gezien de

Geslacht

In de onderstaande tabel geven we het percentage leerlingen dat tijdig of laattijdig inschrijft volgens geslacht.

Geslacht	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
M	209 697	99,4	1270	0,6
V	201 841	99,6	883	0,4
Totaal	411 538	99,5	2153	0,5

Tabel 13: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geslacht

Het percentage jongens dat laattijdig inschrijft ligt iets hoger dan het percentage meisjes dat laattijdig inschrijft.

Geboortjaar

In de onderstaande tabel geven we het percentage leerlingen dat tijdig of laattijdig inschrijft volgens geboortjaar.

³³ We nemen enkel de nationaliteiten op in de grafiek waarvan er 180 of meer leerlingen ingeschreven waren in een secundaire school in 2006-2007.

Geboortejaar	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
1994	54 283	99,6	217	0,4
1993	70 406	99,6	294	0,4
1992	73 506	99,6	292	0,4
1991	73 487	99,6	329	0,4
1990	71 683	99,4	417	0,6
1989	68 173	99,1	604	0,9
Totaal	411 538	99,5	2 153	0,5

Tabel 14: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geboortejaar

Laattijdig inschrijven blijkt vaker voor te komen bij oudere leerlingen. Vooral bij 17-jarigen ligt het percentage laattijdige inschrijvingen hoger. Het is mogelijk dat deze leerlingen vóór hun eerste inschrijving ingeschreven waren in een Syntra of CDV.

Woonplaats

Uit de onderstaande tabel kan men afleiden of leerlingen die laattijdig inschrijven vaker in een verstedelijkt gebied wonen.

	Verstedelijkingsgraad ³⁴	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
VL. G.	grootsteden	40 614	99,2	337	0,8
	regionale centrumsteden	50 800	99,4	288	0,6
	kleine steden	84 436	99,5	388	0,5
	stedelijke rand	55 659	99,7	146	0,3
	overgangsgebied	98 786	99,7	320	0,3
	platteland	67 936	99,8	159	0,2
B.H.G.		8 380	98,5	131	1,5
	andere	4 927	92,8	384	7,2
	totaal	411 538	99,5	2 153	0,5

Tabel 15: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens graad van verstedelijking³⁴

Het percentage laattijdige inschrijvingen is het grootst in de categorie "andere". Met andere woorden bij leerlingen die niet in Vlaanderen of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen, maar in het Franstalige landsgedeelte of het buitenland. De kans bestaat dat deze leerlingen voorheen ingeschreven waren in een school van de Franse Gemeenschap of in een buitenlandse school.

Van de leerlingen die in Vlaanderen of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen, zien we dat het percentage laattijdige inschrijvingen stijgt in verhouding tot de verstedelijkingsgraad.

³⁴ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

Schoolloopbaan van leerplichtige leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven

Hoofdstructuur

In de onderstaande tabel bekijken we of leerlingen vaker laattijdig inschrijven in het voltijds, deeltijds of buitengewoon onderwijs.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Voltijds onderwijs	393 323	99,6	1 564	0,4
Deeltijds onderwijs	4 014	90,8	405	9,2
Buitengewoon onderwijs	14 201	98,7	184	1,3
Totaal	411 538	99,5	2 153	0,5

Tabel 16: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens hoofdstructuur

Ruim 20 maal meer leerlingen uit het deeltijds onderwijs dan uit het voltijds onderwijs schrijven laattijdig in. Ook in het buitengewoon onderwijs zien we iets meer leerlingen die laattijdig inschrijven dan in het voltijds onderwijs. Ook hier is het mogelijk dat leerlingen, zeker uit het deeltijds of buitengewoon onderwijs, voorheen ingeschreven waren in een Syntra of CDV.

A- of B-stroom (eerste graad)

Hieronder bekijken we of er meer leerlingen laattijdig inschrijven in de A-stroom dan wel in de B-stroom

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
A-stroom	119 968	99,9	121	0,1
B-stroom	20 685	99,1	186	0,9
Totaal	140 653	99,8	307	0,2

Tabel 17: Tijdige en laattijdige inschrijvingen in de eerste graad volgens de A- of B-stroom

In de eerste graad schrijven er praktisch geen leerlingen laattijdig in in de A-stroom. Bijna 1% van de leerlingen schrijft laattijdig in in de B-stroom. Laattijdig inschrijven komt met andere woorden negen maal vaker voor in de B-stroom dan in de A-stroom.

Onderwijsvorm

In de onderstaande tabel vindt u de opsplitsing in de verschillende onderwijsvormen, aangevuld met de eerste graad, het modulair en het onthaalonderwijs. Dit levert het volledige beeld op van het voltijds onderwijs.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Eerste graad	140 653	99,8	307	0,2
ASO	115 633	99,9	59	0,1
KSO	4 707	99,7	14	0,3
TSO	79 648	99,9	91	0,1
BSO	49 532	99,4	261	0,6
Modulair	2 029	99,5	10	0,5
Onthaalklas	1 121	57,8	822	42,2
Totaal	393 323	99,6	1 564	0,4

Tabel 18: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per onderwijsvorm

In de opdeling per onderwijsvorm stellen we vast dat het hoogste percentage leerlingen laattijdig inschrijft in het BSO en het KSO. In het ASO en TSO komt laattijdig inschrijven zelden voor.

De cijfers uit deze tabel verduidelijken ook de gegevens uit figuur 4 over het percentage laattijdige inschrijvingen per nationaliteit. Meer dan een derde van de laattijdige inschrijvingen zijn het gevolg van leerlingen die instromen uit het buitenland. Bijna de helft van de leerlingen uit de onthaalklas schrijft in na 1 oktober.

Studiegebied (tweede en derde graad)

In deze tabel geven we de tijdige en laattijdige inschrijvingen weer per studiegebied. Een studiegebied is een groep van structuuronderdelen op basis van een inhoudelijke verwantschap en, in het TSO en BSO, eveneens op basis van een behoefte aan een zelfde onderwijsinfrastructuur en een uitweg naar een zelfde beroepssector. De meerderheid van de studiegebieden zijn TSO- en BSO-overschrijdend.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
Algemeen secundair onderwijs ³⁵	113 177	100,0	59	0,0
Auto	2 055	99,9	3	0,1
Beeldende kunsten	3 755	99,6	14	0,4
Bouw	3 735	99,6	16	0,4
Chemie	3 790	99,9	3	0,1
Decoratieve technieken	1 059	99,1	10	0,9
Fotografie	192	99,0	2	1,0
Grafische communicatie en media	1 400	99,8	3	0,2
Handel	29 890	99,7	93	0,3
Hout	6 441	99,7	18	0,3
Juwelen	74	97,4	2	2,6
Koeling en warmte	715	99,9	1	0,1
Land- en tuinbouw	4 186	99,9	4	0,1

Lichaamsverzorging	6 517	99,5	30	0,5
Mechanica-elektriciteit	27 399	99,8	66	0,2
Mode	1 590	99,6	6	0,4
Personenzorg	30 966	99,8	74	0,2
Sport	6 625	99,8	12	0,2
Toerisme	1 896	99,6	8	0,4
Voeding	4 849	99,7	14	0,3
Andere	1 237	-	-	-
Totaal	251 548	99,8	435	0,2

Tabel 19: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per studiegebied

Leerlingen schrijven vaker laattijdig in in studiegebieden die beroepsgericht zijn. Het studiegebied Juwelen heeft het hoogste percentage laattijdige inschrijvingen. Het gaat weliswaar om een klein aantal leerlingen. Toch is dit ook het studiegebied met het hoogste percentage meldingen problematische afwezigheden (zie tabel 45). Daarnaast zien we ook in de studiegebieden decoratieve technieken en fotografie³⁵ een iets hoger percentage laattijdige inschrijvingen. Maar ook dit zijn studiegebieden met een klein aantal leerlingen.

Problematisch afwezig in 2005-2006

Uit de gegevens over de nationaliteit van de leerlingen die laattijdig inschrijven en het hoge aantal leerlingen dat laattijdig inschrijft in de onthaalklas blijkt dat niet alle laattijdige inschrijvingen te wijten zijn aan bewust spijbelgedrag. Toch bekijken we in de onderstaande tabel of leerlingen die laattijdig inschrijven in 2006-2007 ook vaker gemeld werden als problematisch afwezig in 2005-2006.

	Tijdige inschrijvingen 2006-2007	%	Laattijdige inschrijvingen 2006-2007	%
Problematisch afwezig 2005-2006	2 628	91,6	241	8,4
Niet	408 910	99,5	1 912	0,5
Totaal	411 538	99,5	2 153	0,5

Tabel 20: Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar

Leerlingen met problematische afwezigheden in het schooljaar 2005-2006 schrijven ongeveer 16 maal vaker laattijdig in in 2006-2007 dan

³⁵ Het studiegebied ASO is niet hetzelfde als de onderwijsvorm ASO. De onderwijsvorm ASO omvat zowel het studiegebied ASO als een deel van het studiegebied Sport.

leerlingen die niet gemeld werden als problematisch afwezig in 2005-2006. Er lijkt dus een samenhang te zijn tussen problematische afwezigheden en laattijdig inschrijven.

Schoolse vertraging

Leerlingen die laattijdig inschrijven lopen mogelijk een groter risico om schoolse vertraging op te lopen. Of dit zo is, ziet u in de onderstaande tabel.

	Tijdige inschrijvingen	%	Laattijdige inschrijvingen	%
4 j of meer vertraging	32	0,0	2	0,3
3 j vertraging	1 156	0,3	43	5,8
2 j vertraging	12 644	3,2	134	18,0
1 j vertraging	78 622	20,2	313	42,2
Geen vertraging	294 741	75,5	248	33,4
1 of meer j voorsprong	2 978	0,8	2	0,3
Totaal	390 173	100,0	742	100,0

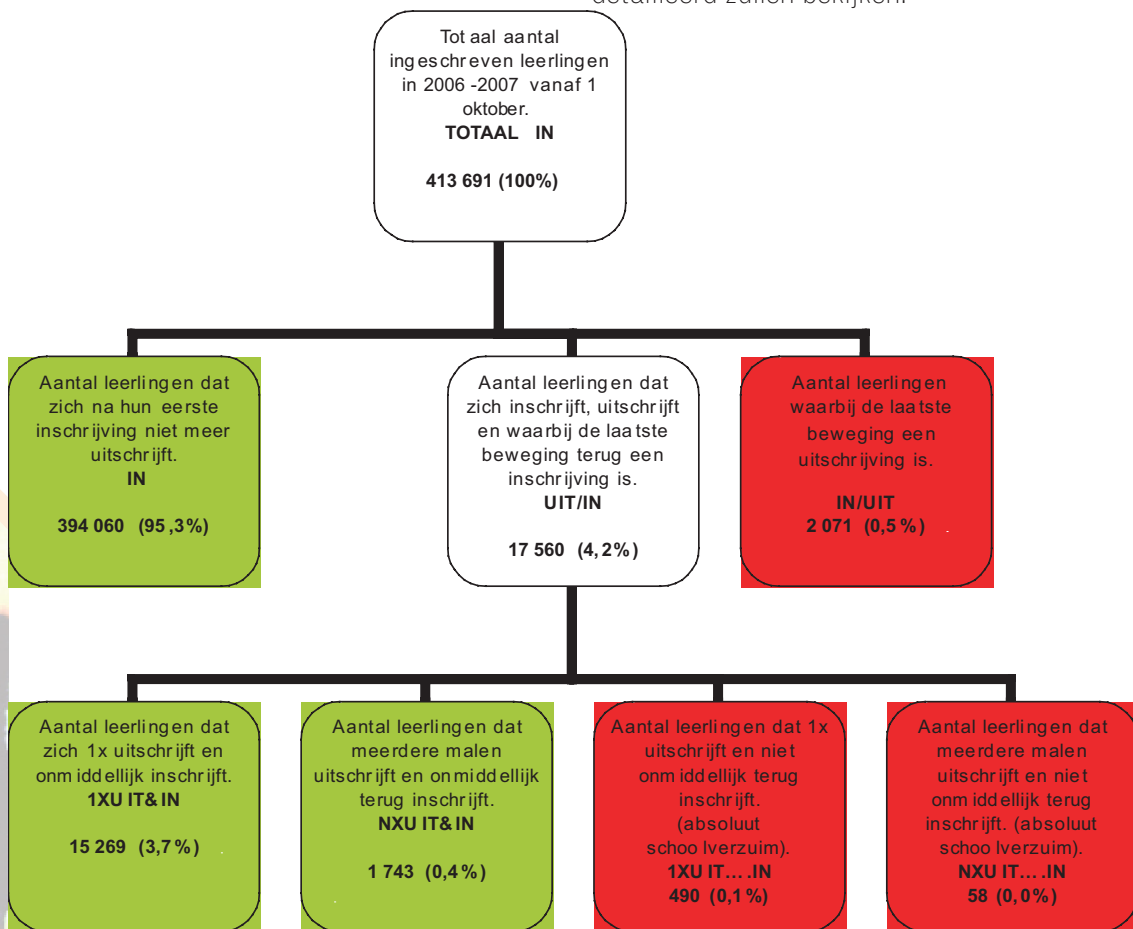
Tabel 21: De schoolse vertraging van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven (enkel het gewoon voltijds niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet ingegrepen).

Uit de cijfers blijkt dat er inderdaad een samenhang is tussen laattijdig inschrijven en schoolse vertraging. Twee derde van de leerlingen die zich laattijdig inschreven, hebben een schoolse vertraging van ten minste 1 jaar. Bij leerlingen die tijdig inschrijven heeft een vierde een schoolse vertraging van ten minste 1 jaar.

3.2. Verschillende categorieën van in- en uitschrijvingen

Wat?

Vervolgens categoriseren we de in- en uitgeschreven leerlingen volgens de beweging die ze maken na hun inschrijving. Naarmate ze frequenter in- en uitschrijven en meer dagen **absoluut schoolverzuim** laten optekenen, verwachten we dat dit een negatief effect zal hebben op hun schoolloopbaan. Hieronder ziet u een schematische voorstelling van de verschillende categorieën die we verder meer gedetailleerd zullen bekijken.

Figuur 5: Indeling van ingeschreven leerlingen volgens verschillende categorieën

TOTAAL IN: Het totale aantal ingeschreven leerlingen. Dit zijn alle ingeschreven leerlingen op 1 oktober plus alle leerlingen die zich voor de eerste maal inschrijven na 1 oktober.

IN: De grootste groep van deze leerlingen schrijft zich na hun eerste inschrijving niet meer uit, maar blijft ingeschreven voor de rest van het schooljaar. In de diagram duiden we deze groep aan met de kleur groen, omdat zich met deze groep, eens ze ingeschreven zijn, geen probleem stelt op het vlak van schoolverzuim.

UIT/IN: Een aantal leerlingen blijft niet ingeschreven voor het volledige schooljaar in éénzelfde school of éénzelfde studierichting, maar schrijft zich uit en schrijft zich vervolgens opnieuw terug in. Afhankelijk van of er tussen de uitschrijving en de inschrijving een periode van absoluut schoolverzuim zit, krijgen we verschillende categorieën die we hieronder verder beschrijven.

1XUIT&IN: Dit zijn leerlingen die zich éénmaal uitschrijven en onmiddellijk terug inschrijven. Het gaat hierbij niet noodzakelijk om schoolveranderingen. Ook veranderingen van studierichting of arbeidscontract in het deeltijds onderwijs geven scholen door via een zending van een nieuwe inschrijving. Er is bij deze leerlingen geen sprake van absoluut schoolverzuim, vandaar dat ze ook in het groen gemarkeerd staan.

NXUIT&IN: Leerlingen die zich verschillende malen uitschrijven, maar onmiddellijk terug inschrijven hebben waarschijnlijk niet de vlotste schoolloopbaan, maar aangezien ze geen enkele dag zonder school zitten staan ze in het groen gemarkeerd. Vanuit het standpunt van de leerplicht is er geen probleem.

Er is een verschil tussen leerlingen die tweemaal van school en/of studierichting veranderen en leerlingen die vijfmaal van school of studierichting veranderen in éénzelfde schooljaar. Dergelijke veranderingen kunnen immers een grote invloed hebben op de schoolloopbaan van een leerling. Vandaar dat we in de onderstaande tabel weergeven hoeveel veranderingen deze leerlingen ondergaan.

Aantal veranderingen	NXUIT&IN	%	NXUIT...IN	%
2X	1 454	83,4	49	84,5
3X	234	13,4	8	13,8
4X	44	2,5	-	-
5X of meer	11	0,6	1	1,7
Totaal	1 743	100	58	100

Tabel 22: Leerlingen die zich verschillende malen uitschrijven en terug inschrijven in 2006-2007 volgens de frequentie van schoolveranderingen.

1XUIT...IN: Deze leerlingen staan in het rood gemarkeerd omdat er zich tussen de dag van uitschrijving en de dag van inschrijving een periode voordoet van absoluut schoolverzuim. Hoe groot het probleem is, hangt af van de lengte van deze periode. In tabel 23 diepen we dit aantal leerlingen verder uit volgens de duur van het absoluut schoolverzuim.

NXUIT...IN: Leerlingen die verschillende malen uitschrijven en daarbij nog absoluut schoolverzuim laten optekenen, beschouwen we als een probleemgroep en markeren we daarom in het rood. Hoeveel maal ze uitschrijven vindt u terug in tabel 22. Voor wat de duur van het absoluut schoolverzuim betreft staan de gegevens in tabel 23.

De meeste leerlingen die verschillende malen in- en uitschrijven beperken zich tot twee veranderingen van school en/of studierichting. Dit geldt zowel voor leerlingen die onmiddellijk terug inschrijven als voor leerlingen die absoluut schoolverzuim laten optekenen.

Aantal dagen absoluut schoolverzuim	1XUIT...IN	%	NXUIT...IN	%
1-10 dagen	319	65,1	30	51,7
11-20 dagen	55	11,2	7	12,1
21-40 dagen	53	10,8	9	15,5
41-80 dagen	33	6,7	9	15,5
Meer dan 81 dagen	30	6,1	3	5,2
Totaal	490	100,0	58	100,0

Tabel 23: Leerlingen die zich uitschrijven maar niet onmiddellijk terug inschrijven volgens het aantal dagen schoolverzuim

Bij twee derde van de leerlingen die zich éénmaal uitschrijven bedraagt de periode tussen een uitschrijving en een inschrijving minder dan 10 kalenderdagen. Bij leerlingen die verschillende malen van school veranderen, gebeurt het vaker dat de periode van absoluut schoolverzuim langer dan 10 dagen duurt.

IN/UIT: De laatste groep leerlingen die we apart bekijken zijn leerlingen die zich uitschrijven zonder zich opnieuw terug in te schrijven. Deze leerlingen zijn mogelijk absolute schoolverzuimers en markeren we in het rood. De grootte van het probleem hangt in dit geval samen met het moment van de uitschrijving. Hoe vroeger men immers uitgeschreven is, hoe langer de periode van absoluut schoolverzuim. Dit betekent niet noodzakelijk dat al deze leerlingen niet meer aan de leerplicht voldoen. Het is mogelijk dat ze huisonderwijs volgen, dat ze zijn ingeschreven in een privéschool, Syntra, of dat ze in de loop van het schooljaar de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt.

In de onderstaande tabel geven we deze groep leerlingen weer volgens het moment van hun laatste uitschrijving die niet opnieuw door een inschrijving gevolgd wordt.

Moment van laatste uitschrijving	IN/UIT	%
10/2006	116	5,6
11/2006	114	5,5
12/2006	73	3,5
1/2007	313	15,1
2/2007	292	14,1
3/2007	359	17,3
4/2007	306	14,8
5/2007	347	16,8
6/2007	151	7,3
Totaal	2071	100,0

Tabel 24: Leerlingen die zich na een uitschrijving niet opnieuw terug inschrijven volgens het moment van uitschrijving

Eens het kerstverlof voorbij is schrijven leerlingen zich vaker uit zonder dat ze zich opnieuw inschrijven. Dit gebeurt het vaakst in de maanden maart en mei.

Na de beschrijving van de verschillende categorieën gaan we nu achtereenvolgens kijken wat de kenmerken zijn van de leerlingen die tot deze verschillende categorieën behoren en hoe hun schoolloopbaan eruitziet. In wat volgt nemen we een aantal categorieën samen voor de bespreking. In de tabellen bespreken we de categorieën van leerlingen

- die zich na hun inschrijving niet meer uitschrijven (**IN**),
- die zich na een uitschrijving onmiddellijk terug inschrijven (**UIT&IN**),
- die zich na een uitschrijving NIET onmiddellijk terug inschrijven (absoluut schoolverzuim) (**UIT...IN**).

- die zich na hun uitschrijving niet meer inschrijven (mogelijk absoluut schoolverzuim)³⁶ (**IN/UIT**),

In de onderstaande tabel bekijken we hoe deze categorieën van in- en uitschrijvingen geëvolueerd zijn gedurende de laatste vijf schooljaren.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT...IN	%	IN/UIT	%
2002-2003	377190	95,6	12999	3,3	693	0,2	3727	0,9
2003-2004	383986	95,2	13656	3,4	821	0,2	4989	1,2
2004-2005	391451	95,8	14214	3,5	882	0,2	2112	0,5
2005-2006	397217	95,7	15194	3,7	662	0,2	1985	0,5
2006-2007	394060	95,3	17012	4,1	548	0,1	2071	0,5

Tabel 25: Evolutie van in- en uitschrijvingen

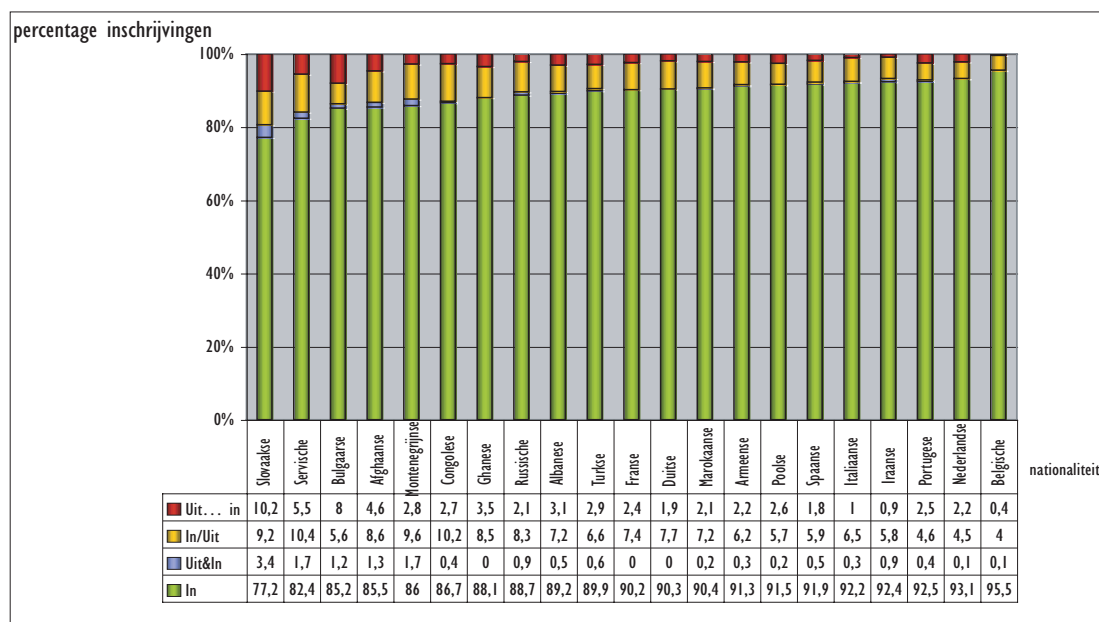
Het percentage leerlingen dat zich na een eerste inschrijving niet meer uitschrijft blijft vrijwel gelijk. De andere cijfers lijken te wijzen op een afname in absoluut schoolverzuim, namelijk een kleiner aantal leerlingen dat voor een bepaalde periode niet ingeschreven is tussen een uit- en inschrijving. Ook het percentage leerlingen dat zich na een uitschrijving niet meer inschrijft neemt af.

Leerlingenkenmerken van leerlingen die in- en uitschrijven per categorie

Net als bij de laattijdige inschrijvingen toetsen we deze vier categorieën van leerlingen die in- en uitschrijven aan de verschillende leerling- en schoolloopbaan kenmerken die voorheen al aan bod kwamen.

³⁶ Leerlingen die wel voldoen zijn leerlingen die zich inschrijven in een Syntra, privéschool, huisonderwijs...of van het geboortjaar 1989 zijn maar in de loop van het schooljaar 2006-2007 de leeftijd van 18 jaar bereikt hebben. Deze laatste groep is vrij groot, namelijk 875 leerlingen (42,2%).

Nationaliteit

Figuur 6: Percentage in- en uitschrijvingen volgens nationaliteit

In de bovenstaande grafiek delen we de leerlingen die in- en uitschrijven in per nationaliteit. We zien hierbij overeenkomsten met de gelijkaardige grafiek over laattijdige inschrijvingen. De leerlingen die vaker laattijdig inschrijven hebben dikwijls dezelfde nationaliteit als de leerlingen die vaker uitschrijven zonder opnieuw in te schrijven, of absoluut schoolverzuim laten optekenen tussen in- en uitschrijvingen door. Ook hier kan men de opmerking maken dat leerlingen uit een (ex-)oorlogsgebied een groter risico lopen op een meer inconsistente schoolloopbaan. Deze leerlingen hebben immers niet altijd het voorrecht gehad om naar school te kunnen gaan. Daarnaast is ook bekend dat kinderen die behoren tot de Roma het moeilijk hebben om zich aan te passen aan onze schoolcultuur. Deze kinderen hebben meestal een Oost-Europese (vaak Slovaakse) nationaliteit. Een terugkeer naar het land van herkomst kan eveneens een mogelijke verklaring zijn voor het grotere percentage niet-Belgen dat uitschrijft zonder terug in te schrijven.

Geslacht

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen weer volgens het geslacht van de leerling.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
M	199533	94,6	9905	4,7	315	0,1	1216	0,6
V	194527	96,0	7107	3,5	233	0,1	855	0,4
Totaal	394060	95,3	17012	4,1	548	0,1	2071	0,5

Tabel 26: In- en uitschrijvingen volgens geslacht

Bij jongens noteren we iets meer veranderingen in hun schoolloopbaan dan bij meisjes. Jongens schrijven ook iets vaker uit zonder zich opnieuw in te schrijven.

Geboortjaar

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen weer volgens het geboortjaar van de leerling.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
1994	53280	97,8%	1115	2,0%	42	0,1%	63	0,1%
1993	68191	96,5%	2309	3,3%	62	0,1%	138	0,2%
1992	69806	94,6%	3718	5,0%	101	0,1%	173	0,2%
1991	70088	94,9%	3429	4,6%	106	0,1%	193	0,3%
1990	67598	93,8%	4119	5,7%	147	0,2%	236	0,3%
1989	65097	94,6%	2322	3,4%	90	0,1%	1268	1,8%
Totaal	394060	95,3%	17012	4,1%	548	0,1%	2071	0,5%

Tabel 27: In- en uitschrijvingen volgens geboortjaar

Hoe jonger de leerling hoe standvastiger de schoolloopbaan. Veranderingen van school of studierichting waarbij een leerling zich onmiddellijk terug inschrijft ziet men vaker bij 14-jari-

gen en 16-jarigen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat dit momenten zijn waarop een studiekeuze moet gemaakt worden. Bij de oudste groep komt het vaker voor dat leerlingen zich uitschrijven, zonder zich terug in te schrijven. Hierbij merken we op dat een deel van de leerlingen van het geboortjaar 1989 18 jaar werd in de loop van het schooljaar 2006-2007 en dus niet langer leerplichtig is (875 leerlingen of 42,2%).

Woonplaats

Uit de onderstaande tabel kan men onder andere afleiden of leerlingen die een bepaalde periode niet ingeschreven zijn in een school vaker in een verstedelijkt gebied wonen.

	Verstedelijgingsgraad ³⁷	IN	%	UIT&IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
VL. G.	grootsteden	38 158	96,9	934	2,4	56	0,1	233	0,6
	regionale centrumsteden	48 291	95,6	1 886	3,7	88	0,2	265	0,5
	kleine steden	80 690	95,7	3 221	3,8	84	0,1	360	0,4
	stedelijke rand	53 472	96,3	1 820	3,3	49	0,1	177	0,3
	overgangsg gebied	95 051	96,3	3 182	3,2	79	0,1	394	0,4
	platteland	65 295	96,3	2 250	3,3	57	0,1	187	0,3
B.H.G.		6 990	93,1	440	5,9	26	0,3	51	0,7
Andere		6 113	61,7	3 279	33,1	109	1,1	404	4,1
Totaal		394 060	95,3	17 012	4,1	548	0,1	2 071	0,5

Tabel 28: In- en uitschrijvingen volgens woonplaats

Uit deze cijfers blijkt dat de grootste groep leerlingen met een inconsistente schoolloopbaan behoort tot de categorie "andere", m.a.w. de leerlingen die wonen in het buitenland of het Franstalige landsgedeelte. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze leerlingen overgestapt zijn naar een school buiten het Vlaams Gewest. Daarnaast komt absoluut schoolverzuim iets vaker voor in Brussel, de grootsteden Antwerpen en Gent en de centrumsteden dan in de kleine steden en het platteland. Opvallend is dat het percentage van leerlingen die zich na een eerste inschrijving niet meer uitschrijven het hoogste is in de grootsteden.

Schoolloopbaan van leerlingen die in- en uitschrijven per categorie

In de onderstaande tabel bekijken we hoe de verschillende hoofdstructuren: voltijds, deeltijds en buitengewoon onderwijs zich tot elkaar verhou-

den op het vlak van in- en uitschrijvingen van leerlingen.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
Voltijds onderwijs	379 560	96,1	13 599	3,4	368	0,1	1 360	0,3
Deeltijds onderwijs	1 607	36,4	2 207	49,9	92	2,1	513	11,6
Buitengewoon onderwijs	12 893	89,6	1 206	8,4	88	0,6	198	1,4
Totaal	394 060	95,3	17 012	4,1	548	0,1	2 071	0,5

Tabel 29: In- en uitschrijvingen volgens hoofdstructuur³⁷

De cijfers voor het deeltijds onderwijs zijn zeer verschillend van de cijfers in het voltijds en buitengewoon onderwijs. Hierbij kunnen we echter opmerken dat twee derden (68%) van de uitschrijvingen onmiddellijk gevolgd door een inschrijving in het deeltijds onderwijs te wijten zijn aan een verandering binnen de werkcomponent. Veranderingen van contracten en werkgevers geven centra voor deeltijds onderwijs ook door aan het ministerie via een nieuwe inschrijving. Deze leerlingen blijven weliswaar ingeschreven in dezelfde school. Er is bij deze leerlingen dus geen sprake van een schoolverandering of verandering van studierichting, wel van een "werkverandering". Als we geen rekening houden met de verandering binnen de werkcomponent scoort het deeltijds onderwijs toch nog veel hoger voor de categorie uitschrijven en onmiddellijk terug inschrijven dan het voltijds of buitengewoon onderwijs (namelijk 16%).

Er is in het deeltijds onderwijs 20 maal vaker sprake van absoluut schoolverzuim bij een schoolverandering dan in het voltijds onderwijs. Daarnaast schrijven leerlingen in het deeltijds onderwijs ook veel vaker uit zonder dat er een inschrijving op volgt. Dit laatste moeten we wel enigszins nuanceren. Het is immers mogelijk dat deze leerlingen zich inschrijven in een Syntra bijvoorbeeld, wat voor leerlingen van het DBSO niet onwaarschijnlijk is.

A- of B-stroom (eerste graad)

Hoe de in- en uitschrijvingen zich verhouden in de eerste graad vindt u terug in de onderstaande tabel.

³⁷ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

	IN	%	UIT&IN	%	UIT... IN	%	IN/UIT	%
A-stroom	117488	97,8	2411	2,0	57	0,0	133	0,1
B-stroom	18804	90,1	1923	9,2	53	0,3	91	0,4
Totaal	136292	96,7	4334	2,9	110	0,0	224	0,2

Tabel 30: In- en uitschrijvingen bij volgens A- of B-stroom

Nieuwe inschrijvingen komen vaker voor in de B-stroom dan in de A-stroom, maar absoluut schoolverzuim als gevolg daarvan komt niet zo frequent voor. Ook het percentage uitschrijvingen waar geen inschrijving op volgt is beperkt.

Onderwijsvorm

De cijfers per onderwijsvorm zien eruit als volgt:

	IN	%	UIT&IN	%	UIT... IN	%	IN/ UIT	%
Eerste graad	136292	96,7	4334	2,9	110	0,0	224	0,2
ASO	113272	97,9	2295	2,0	31	0,0	94	0,1
KSO	4408	93,4	277	5,9	9	0,2	27	0,6
TSO	75981	95,3	3480	4,4	61	0,1	217	0,3
BSO	46190	92,8	2922	5,9	106	0,2	575	1,2
Modulair	1795	88,0	211	10,3	5	0,2	28	1,4
Onthaal- klas	1622	83,5	80	4,1	46	2,4	195	10,0
Totaal	379560	96,1	13599	3,4	368	0,1	1360	0,3

Tabel 31: In- en uitschrijvingen volgens onderwijsvorm

Wat de onderwijsvormen betreft, zien we dezelfde trend als bij de laattijdige inschrijvingen en problematische afwezigheden, namelijk meer schoolverzuim in het BSO en KSO dan in het ASO en TSO.

Ook uit deze cijfers blijkt dat de schoolloopbaan van de leerlingen uit de onthaalklas de minst standvastige is. Tien procent van de leerlingen uit de onthaalklas schrijft zich na een uitschrijving niet opnieuw in. Een terugkeer naar het land van herkomst behoort hier tot de mogelijke verklaringen. Er is ook vaker sprake van absoluut schoolverzuim tussen een uit- en een inschrijving bij onthaalleerlingen.

Studiegebied (tweede en derde graad)

In de onderstaande tabel geven we de in- en uitschrijvingen door per studiegebied.

	IN	%	UIT& IN	%	UIT... IN	%	IN/ UIT	%
Algemeen secundair onderwijs	110890	97,9	2223	2,0	29	0,0	91	0,1
Auto	1931	93,8	92	4,5	2	0,1	33	1,6
Ballet	68	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Beeldende kunsten	3510	93,1	228	6,0	8	0,2	23	0,6
Bouw	3553	94,7	153	4,1	10	0,3	35	0,9
Chemie	3623	95,5	162	4,3	1	0,0	7	0,2
Decoratieve technieken	971	90,8	83	7,8	1	0,1	14	1,3
Fotografie	179	92,3	10	5,2	0	0,0	5	2,6
Grafische communicatie en media	1308	93,2	89	6,3	1	0,1	5	0,4
Handel	28094	93,7	1675	5,6	29	0,1	185	0,6
Hout	6155	95,3	245	3,8	8	0,1	51	0,8
Juwelen	63	82,9	10	13,2	0	0,0	3	3,9
Koeling en warmte	671	93,7	37	5,2	1	0,1	7	1,0
Land- en tuinbouw	4036	96,3	136	3,2	4	0,1	14	0,3
Lichaamsverzorging	6190	94,5	269	4,1	17	0,3	72	1,1
Maritieme opleidingen	139	94,6	8	5,4	0	0,0	0	0,0
Mechanica-elektriciteit	25996	94,7	1305	4,8	24	0,1	139	0,5
Mode	1499	93,9	90	5,6	0	0,0	7	0,4
Muziekinstrumentenbouw	5	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Optiek	3	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Orthopedische technieken	21	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Personenzorg	29118	93,8	1701	5,5	44	0,1	177	0,6
Podiumkunsten	830	93,9	49	5,5	1	0,1	4	0,5
Sport	6324	95,3	289	4,4	6	0,1	18	0,3
Tandtechnieken	28	96,6	1	3,4	0	0,0	0	0,0
Textiel	78	97,5	2	2,5	0	0,0	0	0,0
Toerisme	1733	91,0	142	7,5	8	0,4	21	1,1
Voeding	4629	95,2	186	3,8	18	0,4	30	0,6
Totaal	241645	95,9	9185	3,6	212	0,1	941	0,4

Tabel 32: In- en uitschrijvingen volgens studiegebied

De studiegebieden met het hoogste percentage schoolverzuim zijn Bouw, Lichaamsverzorging, Toerisme en Voeding. Uitschrijvingen zonder dat er een inschrijving op volgt zien we vaker in de studiegebieden Auto, Decoratieve Technieken, Fotografie, Juwelen, Lichaamsverzorging en Toerisme. Net als bij de laattijdige inschrijvingen zijn dit beroepsgerichte studiegebieden.

Problematisch afwezig in 2005-2006

In deze tabel bekijken we of de leerlingen met de minst standvastige schoolloopbaan ook vaker door scholen als problematisch afwezig gemeld werden in het schooljaar 2005-2006.

	IN 2006- 2007	%	UIT& IN 2006- 2007	%	UIT... IN 2006- 2007	%	IN/UIT 2006- 2007	%
Problematisch afwezig 2005-2006	2 095	73,3	603	21,1	27	0,9	134	4,7
Niet Problema-tisch afwezig 2005-2006	391 965	95,4	16409	4,0	521	0,1	1 937	0,5
Totaal	394 060	95,3	17012	4,1	548	0,1	2 071	0,5

Tabel 33: In- en uitschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar

Er lijkt inderdaad een samenhang te zijn tussen leerlingen die als problematisch afwezig gemeld werden in 2005-2006 en leerlingen die zich in 2006-2007 na een uitschrijving niet onmiddellijk terug inschrijven of zich helemaal niet meer inschrijven. Niet (onmiddellijk) terug inschrijven na een uitschrijving gebeurt 9 maal vaker bij leerlingen die het vorige schooljaar 30 halve dagen B-codes hebben verzameld dan bij leerlingen die niet gemeld werden als problematisch afwezig in 2005-2006.

Schoolse vertraging

Of er een samenhang is tussen standvastigheid in een schoolloopbaan en schoolse vertraging kunnen we afleiden uit de onderstaande tabel.

	IN	%	UIT& IN	%	UIT... IN	%	IN/ UIT	%
4 jaar of meer vertraging	31	0,0	2	0,0	0	0,0	0	0,0
3 jaar vertraging	1 050	0,3	85	0,6	5	1,6	59	5,2
2 jaar vertraging	11 511	3,1	991	7,4	40	12,6	235	20,7
1 jaar vertraging	73 848	19,6	4 400	33,1	146	46,1	538	47,3
Geen vertraging	286 775	76,2	7 780	58,5	126	39,7	303	26,6
1 jaar of meer	2 928	0,8	50	0,4	0	0,0	2	0,2
Totaal	376 143	100,0	13 308	100,0	317	100,0	1 137	100,0

Tabel 34: De schoolse vertraging van leerlingen in- en uitschrijven (enkel het gewoon voltijds niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet ingegrepen).

Het is inderdaad zo dat leerlingen die inschrijven zonder zich uit te schrijven het minst geconfronteerd worden met schoolse vertraging. Leerlingen die van studierichting en/of van school veranderen maar zich onmiddellijk terug inschrijven hebben bijna dubbel zoveel te maken met schoolse vertraging op te lopen dan leerlingen die ingeschreven blijven. Bij leerlingen die zich niet onmiddellijk inschrijven na een uitschrijving is de kans op schoolse vertraging bijna drie keer zo groot. Zeventig percent van de leerlingen, ten slotte, die zich na een uitschrijving niet opnieuw inschrijven hebben ten minste 1 jaar schoolse vertraging.

Uitschrijvingen omwille van definitieve uitsluiting

Bij een uitschrijving kan de school aanduiden wanneer een leerling uitgeschreven is omwille van een definitieve uitsluiting. In de onderstaande tabel geven we de leerlingen weer waarvan scholen vermelden dat ze om deze reden werden uitgeschreven.

	IN	%	UIT& IN	%	UIT... IN	%	IN/ UIT	%
Definitieve uitsluiting	/	/	932	88,8	75	7,1	43	4,1
Geen definitieve uitsluiting	394 060	95,5	16 080	3,9	473	0,1	2 028	0,5
Totaal	394 060	95,3	17 012	4,1	548	0,1	2 071	0,5

Tabel 35: Uitschrijvingen omwille van definitieve uitsluiting

Deze cijfers geven geen totaalbeeld van definitieve uitsluitingen in Vlaanderen. Leerlingen die definitief uitgesloten worden, moeten immers ingeschreven blijven tot er een nieuwe school gevonden is. Bovendien is het mogelijk om een leerling uit te sluiten op 31 augustus van het lopende schooljaar. Deze leerlingen worden niet uitgeschreven in de loop van het schooljaar en zijn bijgevolg niet in deze cijfers opgenomen.

In principe, wanneer scholen de regelgeving strikt toepassen, zou geen enkele leerling absoluut schoolverzuim kunnen hebben als hij uitgeschreven wordt ten gevolge van een definitieve uitsluiting. De regelgeving³⁸ schrijft immers voor dat deze leerlingen ingeschreven moeten blijven tot er een andere school gevonden wordt. Blijkbaar gebeurt het bij 1 op de 10 uitgesloten leerlingen toch dat ze een bepaalde periode nergens ingeschreven zijn.

38 Decreet betreffende het onderwijs-II van 31 juli 1990, art. 74undecies.

Het is mogelijk dat het gaat om leerlingen die geen andere school vinden, maar dat de uitsluitende school dan toch beslist heeft de leerling uit te schrijven. Het is mogelijk dat de leerling niet meer wenst ingeschreven te worden in een school en, in het beste geval, op een andere manier aan de leerplicht voldoet. In het slechtste geval voldoet de leerling helemaal niet aan de leerplicht.

4. Besluit

De interne procedure, die AgODi heeft uitgewerkt om leerlingen secundair onderwijs op te volgen die in- of uitschrijven, spoort ouders en leerlingen aan om zo weinig mogelijk de school te verzuimen bij schoolverandering. Het goede verloop van deze procedure is afhankelijk van de mate waarin scholen ons tijdig correcte gegevens verstrekken. Op dit moment heeft deze procedure geen sluitstuk. Dit betekent dat we na een herinneringsbrief geen verdere stappen ondernemen. De plannen om vanaf het schooljaar 2007-2008 15 dagen absoluut schoolverzuim bij een uitschrijving te koppelen aan het al dan niet krijgen van een schooltoelage zorgt voor een stok achter de deur.

Het gevaar blijft echter bestaan dat leerlingen die nergens ingeschreven zijn te weinig zichtbaar zijn bij het CLB en eventueel, als er sprake is van onwil om aan de leerplicht te voldoen, bij politie of justitie.

Als we de resultaten bekijken van leerlingen die laattijdig inschrijven, zien we dat slechts een heel klein percentage leerlingen (0,5%) inschrijft na 1 oktober. Bovendien lijkt een aanzienlijk deel van de laattijdige inschrijvingen het gevolg te zijn van een instroom van nieuwkomers in ons land. Dit blijkt uit de cijfers over het onthaalonderwijs, waar bijna de helft van de leerlingen laattijdig instroomt, en uit de cijfers van laattijdige inschrijvingen per nationaliteit, waaruit blijkt dat 50 procent van de leerlingen die laattijdig inschrijven niet de Belgische nationaliteit heeft. De term absoluut schoolverzuim moet bij deze categorie van leerlingen serieus genuanceerd worden. Bovendien moet men er rekening mee houden dat men volgens de wet op de leerplicht pas leerplichtig is vanaf

de 60ste dag na die waarop de nieuwkomers werden ingeschreven in het vreemdelingenregister, in het wachtregister of in het bevolkingsregister - naargelang van het geval - van de gemeente van hun verblijfplaats.

Daarnaast lijken leerlingen- en schoolloopbaanmerken van leerlingen die laattijdig inschrijven ook wel aan te sluiten bij het profiel van leerlingen die problematisch afwezig zijn. Ze wonen vaker in een verstedelijkt gebied (in dit geval de centrumsteden en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest), zijn 17 jaar, ze zitten in het voltijds onderwijs vaker in de B-stroom en het BSO, volgen vaker deeltijds onderwijs, hebben vaker al schoolse vertraging opgelopen,... Ze zijn trouwens ook vaker problematisch afwezig het voorafgaande schooljaar dan leerlingen die niet laattijdig inschrijven.

Zeergeijklopende resultaten zien we terug bij leerlingen die na een uitschrijving niet onmiddellijk terug inschrijven in een school, of die zich na een uitschrijving niet opnieuw inschrijven. De meeste leerlingen hebben een zeer standvastige schoolloopbaan. Vijfennegentig procent van de leerlingen blijft ingeschreven in dezelfde school en studierichting na een eerste inschrijving. Het kleine percentage leerlingen dat een bepaalde periode niet ingeschreven is in een school, voldoet ook grotendeels aan het profiel dat hierboven beschreven werd. Het gaat niet altijd om moedwillig schoolverzuim. Bij de niet-Belgen bijvoorbeeld kan een terugkeer naar het land van herkomst een logische verklaring zijn voor het niet terug inschrijven na een uitschrijving.

Toch moeten we er rekening mee houden dat een beperkte groep jongeren met een steeds terugkerend profiel een zeer instabiele schoolloopbaan heeft.

5. Aanbevelingen

- De aanbeveling in het rapport van 2005-2006 om extra aandacht te besteden aan bepaalde groepen van leerlingen met schoolloopbaanproblemen werd opgevolgd.

Het voltijds engagement en de verschillende trajecten die kaderen in het decreet Leren en Werken kunnen voor leerlingen die deeltijds leren hopelijk zorgen voor een meer consistente schoolloopbaan.

Een aantal andere aanbevelingen uit het rapport over het schooljaar 2005-2006 her-nemen we, namelijk:

- dat niet-leerplichtige leerlingen die definitief zijn uitgesloten niet ingeschreven moeten blijven. Voor sommige leerlingen is dit zinloos en zou de school de mogelijkheid moeten hebben om deze leerlingen uit te schrijven. In het decreet Leren en Werken wordt het voor de CDO's wel mogelijk gemaakt om niet-leerplichtige leerlingen sneller uit te schrijven. Misschien moet deze regelgeving voor het voltijds onderwijs ook herbekeken worden.
- dat de rol van de LOP's bij de opvolging van leerlingen die niet in een school ingeschreven zijn moet uitgeklaard worden. Spijbelen is ondertussen een thema geworden dat in de LOP's hoog op de agenda staat, maar hun concrete rol in de opvolging van leerlingen die nergens ingeschreven zijn, is nog niet uitgewerkt. Hiervoor werd inmiddels een werkgroep samengesteld.
- Om onze procedure van in- en uitschrijvingen zo sluitend mogelijk te maken, is het belangrijk dat we erover waken dat de gegevens die scholen ons doorsturen correct zijn. Zeker wanneer dit vanaf het schooljaar 2007-2008 gekoppeld wordt aan de terugvordering van de schooltoelage moeten foutieve en laattijdige gegevens zoveel mogelijk vermeden worden. Het is nodig om scholen hierover te sensibiliseren.
- Het is zinvol om na te gaan in hoeverre CLB's een zicht hebben op leerlingen die lange tijd nergens ingeschreven zijn. We kunnen ook

onderzoeken of ze behoefte hebben aan bijkomende administratieve ondersteuning om leerlingen waarbij er sprake is van onwil om zich in te schrijven, aan te manen om dit te doen. Als deze behoefte zou bestaan, kunnen we hier op eenzelfde manier ondersteunen als bij de zorgwekkende dossiers van leerlingen met problematische afwezigheden (zie hoofdstuk 3).

- We beschikken niet over volledige cijfers over definitieve uitsluitingen. Via de in- en uitschrijvingen ontvangen we enkel de gegevens van leerlingen die uitgeschreven worden ten gevolge van een definitieve uitsluiting. Niet over die leerlingen die ingeschreven blijven en geen andere school vinden, of leerlingen die uitgesloten worden op 31 augustus van het lopende schooljaar. Om over volledige gegevens te beschikken is het beter om deze apart op te vragen. Hoe dit best verloopt, moet zo snel mogelijk onderzocht worden.

Hoofdstuk 3: Opvolging van problematische afwezigheden

3.A. Problematische afwezigheden in het basisonderwijs

1. Reglementair kader

De regelgeving over afwezigheden in het basisonderwijs is terug te vinden in het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997 en in de omzendbrief afwezigheden van leerlingen in het basisonderwijs van 16 augustus 2002.

Het uitgangspunt van deze regelgeving, is dat het vooral de scholen zijn die lokaal problematische afwezigheden opvolgen, in nauwe samenwerking met het CLB en andere lokale partners. Het is zeer belangrijk dat scholen bewust omgaan met deze afwezigheidsproblematiek en dat zij aandacht hebben voor achterliggende redenen en oorzaken van problematische afwezigheden. Enkel op die manier kan een school problematische afwezigheden detecteren die misschien op het eerste zicht aanvaardbaar lijken.

Sinds 1 september 2002 kunnen problematische afwezigheden onder bepaalde voorwaarden beschouwd worden als gewettigde afwezigheden, zodat de leerling zijn statuut van regelmatige leerling niet verliest. Voor problematische afwezigheden tot en met 10 halve dagen zijn er geen specifieke voorwaarden, wat echter niet betekent dat de school geen begeleidingsinspanningen moet leveren. Afspraken rond afwezigheden moeten opgenomen worden in het schoolreglement en ingeval van problematische afwezigheden moet er contact opgeno-

men worden met de ouders. Er hoeft echter nog geen schriftelijk dossier opgemaakt te worden.

Vanaf de 11^e halve dag problematische afwezigheid moet aan volgende voorwaarden voldaan zijn, om dit te kunnen omzetten in gewettigde afwezigheden:

- De school heeft de problematische afwezigheid gemeld aan het CLB.
- De school werkt samen met het CLB aan de begeleiding van de leerling. Er moet een schriftelijk begeleidingsdossier opgemaakt zijn.

Het begeleidingsdossier moet op school ter inzage zijn voor de verificateur. Die gaat na of de school voldoende begeleidingsinspanningen heeft geleverd en bijgevolg de problematische afwezigheden als gewettigd kunnen worden beschouwd.

Los van deze administratieve richtlijnen blijft het echter zeer belangrijk dat scholen een degelijk beleid voeren in verband met (problematische) afwezigheden van hun leerlingen en dat zij het gesprek aangaan met de betrokken ouders. Zo is het uiteraard ook mogelijk dat scholen al vroeger een beroep kunnen doen op het CLB als dit nodig blijkt te zijn. Een aantal aanpassingen in de regelgeving hebben het belang van deze opvolging nog benadrukt.

Vanaf schooljaar 2006-2007 moet bij schoolverandering in de loop van een schooljaar, de uitschrijvende school binnen een week de gegevens over problematische afwezigheden bezorgen aan de nieuwe school. Op deze manier is er een betere continuïteit in de opvolging van de problematische afwezigheden bij schoolverandering.

Vanaf schooljaar 2006-2007 wordt ook aan scholen gevraagd om medische attesten te gaan beoordelen. In een aantal gevallen wordt een medisch attest als twijfelachtig beschouwd (dixit-attesten, geantedateerde attesten, attesten met een andere dan medische reden). Het is de bedoeling dat de school bij die twijfelachtige medische attesten de afwezigheid benadert als een problematische afwezigheid en dat ze, indien nodig, ook contact opneemt met het CLB.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure

Bij problematische afwezigheden probeert de school op verschillende manieren contact te krijgen met de ouders om een zicht te krijgen op de reden van de afwezigheden en moedigt zij de ouders aan om hun kind terug regelmatig naar school te brengen. De school wordt hierbij ondersteund door het CLB, dat naast preventie en remediëring ook een belangrijke rol heeft als brug naar andere hulpverleningsinstanties, het Comité Bijzondere Jeugdzorg, ...

Indien de situatie na inspanningen van de school en het CLB niet verbetert, kunnen we de ouders aanschrijven om hen te wijzen op de leerplicht en de mogelijke gevolgen van de ongewettigde afwezigheden. In de brief wordt ook vermeld dat het dossier kan doorgestuurd worden naar de procureur voor een strafrechtelijke vervolging wat enige druk op de ouders zet. Indien de school en/of het CLB zo'n brief wenselijk acht, dan moeten zij een kopie van het begeleidingsdossier aan ons bezorgen. We gaan dan na of er voldoende inspanningen geleverd werden door de school en het CLB en schrijven de ouders aan. De school of het CLB, afhankelijk van wie meldde, krijgt een kopie van de brief.

2.2. Evaluatie

Tot op heden is het voor het basisonderwijs nog geen verplichting om de gegevens in verband met de problematische afwezigheden systematisch aan ons te melden. Er is wel een ver-

plichting van de CLB's om zorgwekkende dossiers aan ons te melden.

Dit schooljaar werden 14 brieven verstuurd naar ouders, in verband met 15 kinderen.

Bij dossiers waar blijkt dat vrijwillige hulpverlening - zowel door de school, het CLB of andere instanties - geen oplossing biedt, wordt het dossier doorgestuurd naar de procureur.

In het schooljaar 2006-2007 werden 3 dossiers naar de procureur gestuurd, in verband met 6 kinderen.

In het kader van de nieuwe regelgeving in verband met de schooltoelagen, zullen ook basisscholen een melding moeten doen van zodra een leerplichtige leerling meer dan dertig halve dagen problematisch afwezig is. Deze melding zal volledig analoog zijn aan de bestaande melding van toepassing in het secundair onderwijs. Deze wijziging zal gevolgen hebben voor de procedure van opvolging van problematische afwezigheden vanaf het schooljaar 2008-2009. Vanaf dat schooljaar zullen we ook beschikken over meer gegevens in verband met de problematische afwezigheden in het basisonderwijs.

3. Besluit

Slechts een zeer klein aantal dossiers in verband met problematische afwezigheden werd door ons overgemaakt aan de parketten. De opvolging van deze problematische afwezigheden in het basisonderwijs gebeurt vooral lokaal door de school en het CLB, in samenwerking met alle lokale partners.

4. Aanbevelingen

De overgang van een louter administratieve opvolging van afwezigheden, naar het voeren van een uitgewerkt beleid in verband met afwezigheden, is een aandachtspunt waar de scholen best voortdurend over gesensibiliseerd worden.

3.B. Problematische afwezigheden in het secundair onderwijs

1. Reglementair kader

Problematische afwezigheden

De regelgeving over de opvolging van afwezigheden is terug te vinden in het besluit over de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs.³⁹ In dit besluit onderscheidt men drie categorieën van afwezigheden:

- afwezigheden die van rechtswege gewettigd zijn;
- afwezigheden die gewettigd kunnen worden door de school;
- problematische afwezigheden.

In dit hoofdstuk bespreken we vooral de laatste categorie. We bekijken echter ook een groep leerlingen die als gewettigd afwezig geregistreerd staan. Meer bepaald leerlingen die afwezigheden opstapelen ten gevolge van hun definitieve uitsluiting.

De school is in eerste instantie verantwoordelijk voor de begeleiding en opvolging van problematische afwezigheden. De samenwerking met het CLB is hierbij essentieel. Het CLB ondersteunt de school op het vlak van preventie, begeleiding en remediëring. Vanaf 10 halve dagen problematische afwezigheden, of 8 halve dagen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO), moet het CLB verplicht ingeschakeld worden in de begeleiding. Indien nodig kunnen scholen het CLB ook sneller inschakelen. Het CLB speelt eveneens een sleutelrol wanneer de welzijnssector moet betrokken worden bij de begeleiding. Dit staat ook zo beschreven in het besluit over de begeleiding van jongeren met leerplichtproblemen door de CLB's.⁴⁰

Problematische afwezigheden kunnen als gewettigd beschouwd worden als de school de nodige begeleidingsmaatregelen neemt. De verificateurs gaan na of de school de correcte code gebruikt bij een afwezigheid en bekijken of ze voldoende begeleidingsinspanningen leveren. Is dit laatste het geval dan wordt de leerling, ondanks zijn problematische afwezigheden, als regelmatige leerling beschouwd. Dit betekent dat de leerling op 1 februari in aanmerking genomen wordt voor de financiering of subsidiëring en dat hij of zij recht heeft op een studiebewijs.

In het besluit over de controle op de inschrijvingen⁴¹ staat verder vermeld dat een school AgODi ervan op de hoogte moet brengen van zodra een leerling 30 halve dagen in het voltijds en 20 halve dagen in het deeltijds onderwijs problematisch afwezig is. Deze gegevens zijn de belangrijkste informatiebron voor beleidsinformatie over problematische afwezigheden voor het Ministerie van Onderwijs en Vorming. Ze zijn dus belangrijk om het fenomeen 'problematisch schoolverlet' in kaart te brengen en om, indien nodig, aanvullende beleidsmaatregelen te nemen.

Vanaf het schooljaar 2007-2008 zal de schooltoelage afhankelijk gesteld worden van de aanwezigheid op school. Een leerling die gedurende twee opeenvolgende schooljaren 30 of meer halve schooldagen problematisch afwezig geweest is, zal zijn schooltoelage moeten terugbetalen.⁴²

Afwezigheden ten gevolge van een definitieve uitsluiting

Het onderwijsdecreet II bepaalt dat definitief uitgesloten leerlingen ingeschreven blijven in de uitsluitende school tot er een nieuwe school gevonden is.⁴³ Het voorbije schooljaar is gebleken dat het, ondanks de inspanningen van directies, CLB of soms het LOP (Lokaal Overlegplatform), moeilijk is om voor die leerlingen

³⁹ Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 22 juli 2005.

⁴⁰ Besluit van de Vlaamse Regering van 28 augustus 2000 tot vaststelling van de operationele doelstellingen van jongeren met leerplichtproblemen in de centra voor leerlingenbegeleiding.

⁴¹ Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs, laatst gewijzigd bij Besluit van de Vlaamse Regering van 22 juli 2005.

⁴² Decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap, art. 16-18.

⁴³ Decreet betreffende het onderwijs-II van 31 juli 1990, art. 74undecies.

een school te vinden. Dit heeft als gevolg dat een aantal leerlingen langdurig ingeschreven blijft in een school, terwijl ze, als er geen opvang is, er niet langer schoollopen. Omdat een afwezigheid omwille van een tuchtmaatregel een gewettigde afwezigheid is, worden deze afwezigheden niet als problematische afwezigheden geregistreerd. In de praktijk gaat het hier echter wel om een probleem.

2. Procedure voor opvolging

2.1. Huidige procedure

Problematische afwezigheden

Hierboven vermeldden we al dat de opvolging van afwezigheden in eerste instantie een taak is van de school. Een preventieve aanpak en snel ingrijpen is onlosmakelijk verbonden met een correcte registratie die up-to-date is. Van het grootste belang is dat scholen aandacht hebben voor alle afwezigheden en steeds rekening houden met de achterliggende reden van de afwezigheid. Enkel op die manier kan men ook problematische afwezigheden detecteren die misschien op het eerste zicht aanvaardbaar lijken. Zo kunnen scholen bij de eerste registratie van een problematische afwezigheid onmiddellijk contact opnemen met de ouders en de leerling. Pas dan wordt snel duidelijk wat de reden van de afwezigheid is en kan men er de gepaste actie tegenover plaatsen.

De begeleidingsstappen moeten zoveel mogelijk vanuit de lokale context komen. Wij kunnen wel ter ondersteuning van de begeleidingsinitiatieven van de school en het CLB een brief richten aan de ouders van leerplichtige leerlingen die spijbelen, waarin hen op de leerplicht gewezen wordt. Wanneer de school een zorgwekkend dossier⁴⁴ meldt aan ons, bekijken we samen met de school en het CLB of we een brief versturen. Indien nodig bezorgen we het dossier aan het parket.

⁴⁴ Zie verklarende woordenlijst.

Afwezigheden ten gevolge van een definitieve uitsluiting

Om een zicht te krijgen op hoeveel leerlingen na een definitieve uitsluiting niet snel aansluiting vinden in een nieuwe school, vragen we vanaf het schooljaar 2006-2007 aan scholen om leerlingen die 20 lesdagen (voltijds) of 10 lesdagen (DBSO) geregistreerd staan met een T-code⁴⁵ schriftelijk te melden. Wanneer de school aangeeft dat de oorzaak van het niet vinden van een school te maken heeft met onwil van de ouders of de leerling om een nieuwe school te zoeken, schrijven we de ouders een brief om hen te wijzen om de leerplicht en het leerrecht van hun kind.

2.2. Evaluatie

Problematische afwezigheden

Hieronder ziet u de evolutie van problematische afwezigheden over een tijdsspanne van 5 schooljaar.

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007
Aantal meldingen problematische afwezigheden	3 047	3 358	3 390	3 395	4 142
% t.o.v. schoolbevolking	0,8	0,8	0,8	0,8	1,0

Tabel 36: Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2002-2003 tot en met het schooljaar 2006-2007

Bij de leerplichtige leerlingen zien we een stijging van het aantal meldingen, terwijl het percentage meldingen de voorbije schooljaren status quo bleef, enkel in 2006-2007 zien we een stijging van zowel het aantal als het percentage meldingen ten opzichte van de vorige schooljaren.

Wanneer we de meldingen van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen bekijken, zien we in de onderstaande tabel een stijging voor de verschillende schooljaren van het aantal en het percentage meldingen.

⁴⁵ Registratiecode voor orde- en tuchtmaatregelen (ministeriële omzendbrief SO 70 over aanwezigheid van leerlingen: aanwezigheidsregister, stamboekregister, individuele steekkaart en registratiefiche van de leerling. Maatregelen vanaf het schooljaar 2000-2001 voor het gewoon voltijds secundair onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs, d.d. 03/07/2000).

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007
Aantal meldingen problematische afwezigheden	3 677	4 359	4 437	5 341	5 478
% t.o.v. schoolbevolking	0,8	1,0	1,0	1,2	1,2

Tabel 37: Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2002-2003 tot en met het schooljaar 2006-2007

Uit deze stijging kunnen we afleiden dat scholen problematische afwezigheden steeds beter zijn gaan melden. Het scepticisme van scholen om meldingen te doen is de laatste jaren afgenomen. Het probleem willen signaleren heeft in de meeste scholen de bovenhand genomen op de bezorgdheid over imagooverlies. Dit stemt ook overeen met de onderstaande tabel die een evolutie weergeeft van het percentage melden-de scholen.

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007
Voltijds onderwijs	46,4	48,8	47,3	48,8	50,4
Deeltijds onderwijs	95,7	93,6	95,8	95,8	97,9
BuSO	60,9	70,4	71,2	75,7	72,7
Totaal	50,09	53,1	51,9	53,6	54,7

Tabel 38: Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2002-2003 tot en met het schooljaar 2006-2007

Het percentage scholen dat problematische afwezigheden meldt, evolueert in stijgende lijn. In het deeltijds onderwijs melden vrijwel alle centra leerlingen met problematische afwezigheden⁴⁶. In het voltijds onderwijs meldt ongeveer de helft van de scholen leerlingen met problematische afwezigheden. In het buitengewoon onderwijs is dit percentage ietwat gezakt ten opzichte van het vorige schooljaar.

Een vaak gehoorde opmerking over de registratie van problematische afwezigheden is dat deze cijfers slechts het topje van de ijsberg zijn. Op het moment van de verificatiecontrole gaan de verificateurs aan de hand van de aanwezigheidsregisters na of de scholen de leerlingen met 20 of 30 halve dagen B-code ook ef-

fectief melden als problematisch afwezig. Het gebeurde in het verleden regelmatig dat een aansporing van de verificateurs nodig was om de elektronische zending te doen.⁴⁷ Er is dus een zekere vorm van controle op het zenden van problematische afwezigheden op het moment van een verificatiebezoek. Het is mogelijk dat scholen nalaten om bepaalde leerlingen te melden. Als de verificateur dit vaststelt, volgt er een bijkomende controle.

Daarnaast uiten scholen soms de verzuchting dat er met deze meldingen niets gebeurt. In het verleden was het zo dat elke elektronische melding van problematische afwezigheden automatisch beantwoord werd met een brief vanuit het ministerie. De ervaring heeft ons echter geleerd dat een gestandaardiseerde werkmethode bij zo een problematiek weinig effect heeft. Het is beter om in samenspraak met de school en het CLB zo geïndividualiseerd mogelijk te werken. De achterliggende oorzaken en situaties kunnen immers sterk verschillen. Een standaardbrief kan dan te weinig inspelen op de situatie.

Op de verwarring tussen elektronische meldingen van problematische afwezigheden voor beleidsinformatie en zorgwekkende dossiers die we individueel opvolgen komen we later nog terug.

Afwezigheden ten gevolge van een definitieve uitsluiting

De cijfers over meldingen van leerlingen die omwille van een definitieve uitsluiting langdurig afwezig zijn en die we voor het eerst ontvangen in 2006-2007 zijn onvolledig en mogen niet beschouwd worden als een weergave van het aantal definitieve uitsluitingen. De redenen hiervoor zijn:

- Het gaat alleen om de leerlingen die na meer dan 20 lesdagen nog geen andere school gevonden hebben.
- De cijfers zijn niet geverifieerd.
- De meldingen gebeuren eerder in het kader van een opvolgingsprocedure dan omwille

⁴⁶ Een uitzondering hierop is het deeltijds zeevisserijonderwijs.

⁴⁷ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2007) *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2005-2006* (p. 95), Brussel: auteur

van het verzamelen van statistische informatie (in dit opzicht is dit vergelijkbaar met de meldingen van zorgwekkende dossiers).

- Dit is slechts het eerste schooljaar dat deze maatregel van kracht is. Dit betekent dat scholen hiervan nog niet altijd op de hoogte zijn.
- Aan de scholen werd gevraagd om de informatie schriftelijk te melden. Er was nog geen meldingsformulier voorhanden. Het gevolg hiervan is dat de gegevens op een weinig gestructureerde manier zijn doorgegeven.

Laattijdig instromen uit het buitenland heeft in principe geen invloed op deze cijfers. In tegenstelling tot wat we zien in hoofdstuk 2 over in- en uitschrijvingen gaat het hier immers over leerlingen die al ingeschreven zijn, maar die regelmatig problematisch afwezig zijn.

Uit de bovenstaande grafiek kunnen we afleiden dat het percentage meldingen hoger ligt bij leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit. Hier kan men dezelfde opmerking maken als in hoofdstuk 2, namelijk dat het niet evident is om Roma-jongeren regelmatig naar school te laten gaan. Deze jongeren hebben meestal een Oost-Europese (vaak Slovaakse) nationaliteit.

3. Resultaten

3.1. Problematische afwezigheden

Leerlingenkenmerken van leerlingen die scholen als problematisch afwezig melden

Nationaliteit

In de onderstaande grafiek zijn de leerlingen met problematische afwezigheden ingedeeld volgens hun nationaliteit. De Belgen omvatten zowel de autochtone als de nieuwe Belgen.

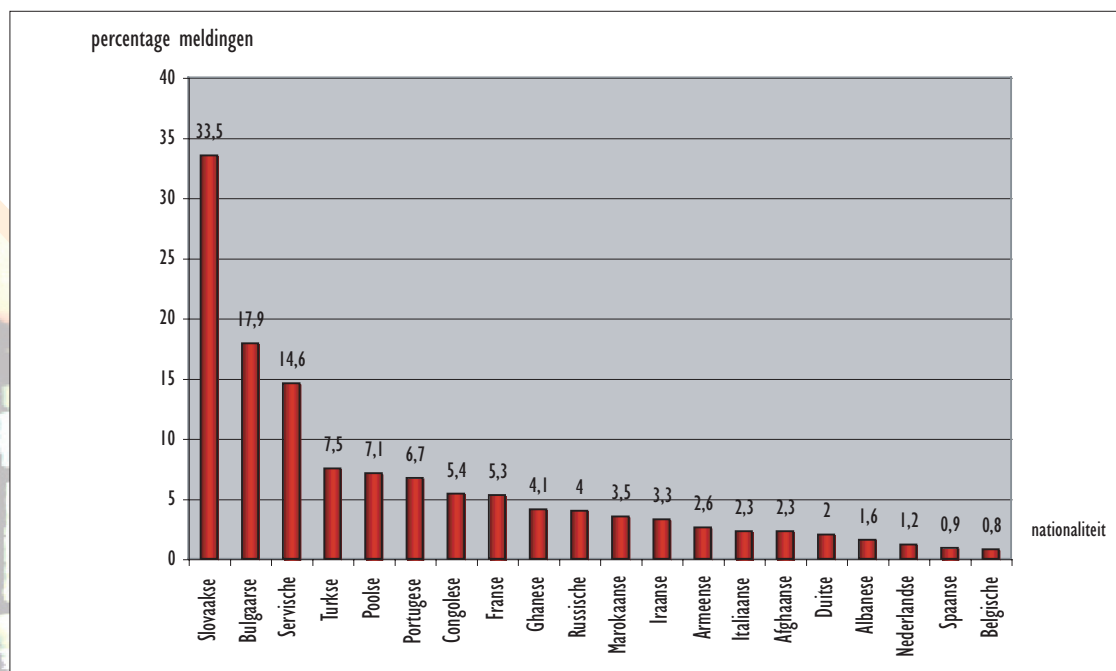
Geslacht

In de onderstaande tabel ziet men de meldingen ingedeeld volgens het geslacht van de leerling.

Geslacht	Aantal meldingen			% t.o.v. de schoolbevolking		
	Voltime	Deeltijd	BuSO	Voltime	Deeltijd	BuSO
M	1 156	868	286	0,6	26,5	3,1
V	1 082	541	209	0,6	31,5	4,0
Totaal	2238	1409	495	0,6	28,2	3,5

Tabel 39: Meldingen problematische afwezigheden volgens geslacht

Bij sommigen leeft de indruk dat jongens vaker problematisch afwezig zijn dan meisjes.

Figuur 7: Percentage meldingen problematische afwezigheden volgens nationaliteit

Bovenstaande percentages tonen weliswaar aan dat dit niet klopt. Zowel in het deeltijds als in het buitengewoon onderwijs is het percentage meisjes dat gemeld wordt groter dan het percentage jongens. In absolute cijfers zijn wel meer jongens dan meisjes problematisch afwezig.

Geboortejaar

De onderstaande tabel geeft het percentage meldingen per geboortejaar weer.

Geboortejaar	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
1994 en later	67	0,1
1993	235	0,3
1992	460	0,6
1991	722	1,0
1990	1 105	1,5
1989	1 553	2,3
Totaal	4 142	1,0

Tabel 40: Meldingen problematische afwezigheden volgens geboortejaar

Uit de bovenstaande tabel kunnen we afleiden dat het percentage meldingen bij leerplichtige leerlingen stijgt in verhouding tot de leeftijd. De meerderheid van de gemelde leerlingen is tussen 16 en 18 jaar oud. Dit is een vaststelling die jaar na jaar hetzelfde blijft.

Woonplaats

Hieronder ziet u of leerlingen die problematisch afwezig zijn vaker in een verstedelijkt gebied wonen.

Gewest	Verstedelijkingsgraad ⁴⁸	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
VL. G.	grootsteden	1 190	2,9
	regionale centrumsteden	610	1,2
	kleine steden	764	0,9
	stedelijke rand	397	0,7
	overgangsg gebied	597	0,6
	platteland	348	0,5
B.H.G.		173	2,3
andere		63	1,1
Totaal		4 142	1,0

Tabel 41: Meldingen problematische afwezigheden volgens graad van verstedelijking

Er wonen heel wat meer leerlingen met problematische afwezigheden in de grootsteden Antwerpen en Gent en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het percentage problematische afwezigheden stemt overeen met de verstedelijkingsgraad: in meer verstedelijkte gebieden wonen ook meer leerlingen met problematische afwezigheden.

Schoolloopbaan van leerlingen die scholen als problematisch afwezig melden

Hoofdstructuur	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Voltijds onderwijs	2 238	0,6
Deeltijds onderwijs	1 409	28,2
Buitengewoon onderwijs	495	3,5
Totaal	4 142	1,0

Tabel 42: Meldingen problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur

Net als de voorbije schooljaren is er een groot verschil tussen de drie hoofdstructuren voor wat het percentage meldingen betreft. Het deeltijds onderwijs scoort op dit vlak een heel stuk hoger dan het voltijds en buitengewoon onderwijs.

Hoe de verhoudingen zijn tussen de verschillende onderwijsvormen binnen het voltijds onderwijs kunt u nagaan in de onderstaande tabel.

Onderwijsvorm	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Eerste graad	584	0,4
ASO	65	0,1
KSO	35	0,7
TSO	243	0,3
BSO	1 136	2,3
Modulair	60	3,0
Onthaalklas	115	7,7
Totaal	2 238	0,6

Tabel 43: Meldingen problematische afwezigheden volgens onderwijsvorm

Meer dan de helft van de meldingen zijn afkomstig uit het beroepsonderwijs. Ook ten opzichte van het aantal ingeschreven leerlingen in het BSO zitten er heel wat meer leerlingen met problematische afwezigheden in het beroepsonderwijs dan in de andere onderwijsvormen. In tweede instantie volgt het kunstonderwijs. Het percentage leerlingen met problematische afwezigheden in het ASO is zeer klein en ook in het technisch onderwijs ligt dit met 0,3% van de schoolbevolking vrij laag.

De eerste graad, het modulair onderwijs en de onthaalklas werden in deze tabel opgenomen om het totaalbeeld van het voltijds onderwijs te schetsen, maar kunnen niet ondergebracht worden onder de verschillende onderwijsvormen. De percentages problematisch afwezige leerlingen van zowel het modulair als het onthaalonderwijs zijn echter niet te verwaarlozen.

De schoolloopbaan van leerlingen uit het ont-haalonderwijs is vaak niet de meest standvas-tige.

A- of B-stroom (eerste graad)

De onderstaande tabel geeft het aantal meldin-gen weer in de eerste graad, opgesplitst in de A- en de B-stroom:

	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
A-stroom	145	0,1
B-stroom	439	2,0
Totaal	584	0,4

Tabel 44: Meldingen problematische afwezigheden in de eerste graad

Het percentage meldingen in de B-stroom ligt 20 maal hoger dan het percentage meldingen in de A-stroom.

Studiegebied (tweede en derde graad)

Voor wat de tweede, derde en vierde graad be-treft kan het percentage leerlingen ook opge-splitst worden per studiegebied⁴⁸. Een studie-gebied is een groep van structuuronderdelen op basis van een inhoudelijke verwantschap en, in het TSO en BSO, eveneens op basis van een behoefte aan een zelfde onderwijsinfrastruc-tuur en een uitweg naar een zelfde beroeps-sector. De meerderheid van de studiegebieden zijn TSO- en BSO-overschrijdend.

	Aantal meldingen	% t.o.v. schoolbevolking
Juwelen	9	11,1
Decoratieve technieken	30	2,8
Lichaams-verzorging	166	2,6
Mode	28	1,7
Bouw	53	1,4
Auto	26	1,3
Toerisme	24	1,3
Voeding	63	1,3
Handel	373	1,2
Hout	72	1,1
Fotografie	2	1,0
Koeling en warmte	7	1,0
Mechanica- elektriciteit	269	1,0
Grafische commu- nicatie en media	13	0,9
Personenzorg	265	0,8
Podiumkunsten	7	0,8
Beeldende kunsten	28	0,7
Land- en tuinbouw	24	0,6
Sport	14	0,2
ASO	65	0,1
Chemie	1	0,0
Totaal	1 539	0,6

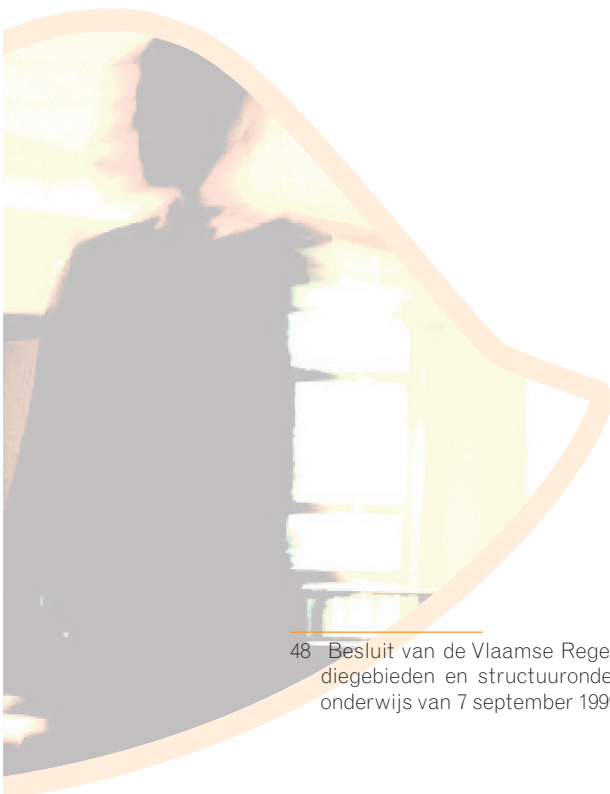
Tabel 45: Meldingen problematische afwezigheden volgens studiegebied

De studiegebieden Decoratieve Technieken en Juwelen worden uitsluitend aangeboden in het BSO en tellen procentueel gezien ook de meeste leerlingen met problematische afwe-zigheden. Hoewel het studiegebied Juwelen een klein aantal leerlingen telt, is het toch niet toevallig dat er in verhouding vrij veel leerlin-gen met problematische afwezigheden zitten. Dit is analoog met vorige rapporten. De studie-gebieden waar weinig of geen leerlingen met problematische afwezigheden zitten zijn het ASO (0,1%) en, binnen het TSO, Chemie (0,0%). Ook in de studiegebieden Land- en tuinbouw (0,6% / TSO-BSO-overschrijdend) en Sport (0,2% / ASO-TSO-overschrijdend) zijn relatief weinig leerlingen regelmatig problematisch afwezig.

Schoolse vertraging (gewoon voltijds niet-modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen)

Het is te verwachten dat leerlingen die vaak problematisch afwezig zijn schoolse vertra-ging oplopen. Of er een verband is, ziet u in de onderstaande tabel.

⁴⁸ Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de stu-diegebieden en structuuronderdelen in het secundair onderwijs van 7 september 1999.

	Aantal meldingen	%
4 j of meer vertraging	3	0,1
3 j vertraging	123	6,0
2 j vertraging	580	28,1
1 j vertraging	940	45,6
Geen vertraging	415	20,1
1 of meer j voorsprong	2	0,1
Totaal	2 063	100,0

Tabel 46: Schoolse vertraging bij leerlingen die gemeld werden als problematisch afwezig.

Uit bovenstaande cijfers blijkt er inderdaad een samenhang te zijn tussen problematische afwezigheden en schoolse vertraging. Tachtig percent van de leerlingen die gemeld worden als problematisch afwezig hebben ten minste 1 jaar vertraging opgelopen. Ter vergelijking, 27,8% van alle leerlingen die behoren tot dezelfde categorie⁴⁹ hebben in het schooljaar 2006-2007 een schoolse vertraging van ten minste 1 jaar opgelopen.

Reeds eerder gemeld als problematisch afwezig

Uit de onderstaande tabel kan men afleiden hoeveel leerlingen verschillende schooljaren op rij gemeld worden als problematisch afwezig.

Gemeld in het schooljaar	Aantal meldingen	%
Enkel 2006-2007	2 979	71,9
2006-2007 én 2005-2006	922	22,3
2006-2007, 2005-2006 én 2004-2005	241	5,8
Totaal	4 142	100,0

Tabel 47: Verschillende schooljaren op rij gemeld als problematisch afwezig

Bijna een derde van de gemelde leerlingen wordt meer dan één schooljaar op rij gemeld als problematisch afwezig. Voor deze leerlingen zal dit, als ze recht hebben op een schooltoelage, vanaf het schooljaar 2008-2009 een terugvordering van hun schooltoelage betekenen⁵⁰.

Achterliggende oorzaken bij problematische afwezigheden

Wanneer een leerling afwezig is, is het belangrijk dat de school actief op zoek gaat naar de achterliggende oorzaken van die afwezigheid. Afwezigheden die op het eerste zicht volstrekt verantwoord lijken, bijvoorbeeld omdat ze gewettigd zijn door een doktersattest, kunnen bij nader inzien toch een problematische achter-

49 Gewoon voltijds niet-modulair secundair onderwijs, OKAN niet inbegrepen.

50 In het deeltijds onderwijs zullen deze terugvorderingen starten vanaf het schooljaar 2009-2010.

grond hebben. Door als school te werken aan een goede signaaldetectie kan voorkomen worden dat problemen van leerlingen escaleren met meer afwezigheden tot gevolg.

In de zending problematische afwezigheden kunnen scholen aanduiden wat volgens hen de achterliggende oorzaak van de afwezigheid is. Ze maken hierbij een selectie uit een lijst van oorzaken en kunnen verschillende oorzaken aanduiden voor één leerling. De onderstaande tabel geeft weer welke oorzaken scholen het vaakst aanduiden.

Oorzaak	Aantal maal aangeduid	% op het totale aantal meldingen
Een zwakke motivatie m.b.t. de school	2 933	70,8
Onmacht van de ouders m.b.t. de opvoedingssituatie	1 567	37,8
Familiale problemen	991	23,9
Totale onwil van de jongere t.a.v. de school	956	23,1
Geen of verstoord contact ouders-school	951	23,0
Persoonlijke problemen	534	12,9
Schoolloopbaan-problemen	477	11,5
Medische oorzaak	319	7,7
Manifeste onwil van de ouders	313	7,6
Verstoorde relatie leerling-leraren	185	4,5
Financiële druk of noodzaak	171	4,1
Geen toekomstperspectief voor de jongere in deze opleiding	162	3,9
Leerling is spoorloos en geseind	97	2,3
Groepsdruk, pestgedrag van anderen t.a.v. de leerling	78	1,9
Andere	378	9,1

Tabel 48: Oorzaken voor problematische afwezigheden zoals gemeld door de school

We stellen vast dat scholen heel vaak een verklaring voor de afwezigheden zoeken in motivatieproblemen van de leerling. Een zwakke motivatie kan echter ook het gevolg zijn van een opgebouwde leerachterstand en schoolloopbaanproblemen. Het is dus niet altijd eenvoudig om gevolg en oorzaak van elkaar te onderscheiden.

Uit het onderzoek door de inspectie⁵¹ is gebleken dat scholen zich op het vlak van signaaldetectie nog verder kunnen professionaliseren. Men kan zich bijvoorbeeld afvragen in hoeverre het lage percentage van de oorzaak "groepsdruk of pestgedrag" overeenstemt met de realiteit. Ligt pestgedrag inderdaad niet zo

51 Michielsens, P. (2005). *Onderwijsspiegel schooljaar 2003-2004, verslag over de toestand van het onderwijs* (p. 31). Brussel: auteur.

vaak aan de basis van afwezigheden of ontdekt men in sommige gevallen niet dat dit een oorzaak is?

Scholen ervaren dat heel wat ouders niet bij machte zijn om verandering te brengen in de problematische afwezigheden van hun kinderen. Minder vaak hebben scholen te maken met echte onwil van de ouders. Dit wordt in overweging genomen wanneer men maatregelen of sancties neemt t.a.v. ouders van jongeren met problematische afwezigheden. In het spijbelactieplan wordt dan ook een duidelijk onderscheid gemaakt tussen enerzijds de dossiers waar er sprake is van onwil van de ouders en anderzijds de dossiers waar het gaat om een problematische opvoedingssituatie.

Omdat we merkten dat scholen vrij vaak de categorie "andere" aanduiden, werden de categorieën voor de meldingen van het schooljaar 2007-2008 geactualiseerd. Scholen zullen ook de mogelijkheid hebben om naast leerlinggerelateerde oorzaken ook school- of maatschappijgerelateerde oorzaken aan te duiden.

Betrokken externen bij problematische afwezigheden van leerlingen

De achtergrond van problematische afwezigheden kan zodanig complex of ernstig zijn dat een zeer intensieve en meer gespecialiseerde begeleiding door externen vereist is.

Het CLB staat, gezien haar draaischijffunctie, in voor de inschakeling van externen voor de begeleiding van leerlingen met problematische afwezigheden. In welke mate externen betrokken zijn, hangt onder meer af van het hulpverleningsaanbod in de betrokken regio.

Een van de acties van het spijbelactieplan is erop gericht om het lokale netwerk beter uit te bouwen. Een concreet voorbeeld hiervan zijn de lokale afspraken met justitie en politie. Ook de parketcriminologen jeugd en gezin zorgen ervoor dat de kloof tussen de school en het parket kleiner wordt.

Scholen duiden in de zending problematische afwezigheden aan welke externen betrokken zijn bij de begeleiding van de spijbelende leerling. De onderstaande tabel geeft aan welke externen scholen het vaakst aanduiden omwille

van hun betrokkenheid bij de begeleiding van leerlingen met problematische afwezigheden.

Betrokken externen	Aantal maal aangeduid	Percentage op het totale aantal meldingen
Politie (sociale dienst/wijkagent)	1 011	24,4
Sociale dienst van de jeugdrechtbank	472	11,4
Comité voor bijzondere jeugdzorg	417	10,1
Huisarts	338	8,2
Gespecialiseerde artsen (psychiaters, neurologen, pediaters)	235	5,7
Gezins- en thuisbegeleidingsdiensten	175	4,2
Gezinsvervangende tehuizen (homes)	159	3,8
Openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn	125	3,0
Gemeentelijke spijbelambtenaar	74	1,8
Bemiddelingscommissie	68	1,6
Centrum voor begeleid zelfstandig wonen	59	1,4
Centrum voor geestelijke gezondheidszorg	60	1,4
Centrum voor intercultureel maatschappelijk werk	45	1,1
Kind en gezin	45	1,1
Centrum voor maatschappelijk welzijn	41	1,0
Centrum voor drughulpverlening	32	0,8
Migrantencentrum	31	0,7
Straathoekwerk	23	0,6
Jongerenadviescentra (JAC's)	17	0,4
Andere	247	6,0

Tabel 49: Betrokken externen bij de begeleiding van problematische afwezigheden zoals gemeld door de school

De politie blijkt het vaakst betrokken te zijn bij de opvolging van spijbelende leerlingen. In tweede instantie werd het meest een beroep gedaan op de sociale dienst van de jeugdrechtbank.

Spijbelen kan een eerste signaal zijn van een problematische opvoedingssituatie. In dit geval kan het CLB doorverwijzen naar het comité voor bijzondere jeugdzorg. Dit gaat weliswaar altijd om vrijwillige hulpverlening. Wanneer vrijwillige hulpverlening geen uitkomst biedt, wordt via de bemiddelingscommissie een beroep gedaan op de jeugdrechtbank. Scholen duiden de bemiddelingscommissie echter niet zo vaak aan als betrokken partij bij de begeleiding.

Niet alle jongeren waarbij er sprake is van een problematische opvoedingssituatie worden doorgegeven als problematisch afwezig. Jongeren die onderworpen zijn aan maatregelen opgelegd in het kader van de bijzondere jeugdzorg of jeugdbescherming worden niet beschouwd

als problematisch afwezig. Hun afwezigheden zijn van rechtswege gewettigd aangezien ze op het moment van hun afwezigheid begeleid worden. Vergelijkbaar zijn jongeren die deelnemen aan een schoolvervangend project zoals Time-Out. Ook zij zijn, mits akkoord van de directie van de school waar ze ingeschreven zijn, gewettigd afwezig.

Scholen duiden zowel huisartsen als gespecialiseerde geneesheren regelmatig aan als betrokken partij bij de begeleiding. De rol die artsen spelen bij problematische afwezigheden is niet eenduidig. Enerzijds heeft de arts een vertrouwensrol, anderzijds zorgen een aantal artsen soms ook voor een attest wanneer een leerling problematisch afwezig is. Het cijfer in de tabel 'betrokken externen' maakt hier geen onderscheid, en moet dus niet enkel bekeken worden als een cijfer dat aangeeft hoe vaak huisartsen bij de begeleiding van de leerling met problematische afwezigheden betrokken werden. Het protocol met de medische sector dat afgesloten werd op 22 maart 2007 wil er absoluut voor zorgen dat er in de toekomst geen misbruik meer gemaakt wordt van doktersbriefjes. Vanaf het schooljaar 2007-2008 zullen scholen attesten die een niet-medische reden vermelden voor een afwezigheid consequent registreren als een problematische afwezigheid.

De regelgeving⁵² stelt dat doktersbriefjes waar rond twijfel bestaat of die onaanvaardbaar zijn, door de school gesignaleerd kunnen worden aan de CLB-arts, die het best geplaatst is om, rekening houdend met de deontologische artsencode, deze zaak verder op te volgen. De CLB-arts zal dit echter bij voorkeur doen vanuit een constructieve vraag naar samenwerking in het belang van (de begeleiding van) de problematisch afwezige jongere, en niet vanuit de positie van 'controle-arts' voor zijn collega.

Andere externen worden in mindere mate betrokken. Omdat we merkten dat scholen vrij vaak de categorie "andere" aanduiden, werden de categorieën voor de meldingen van het schooljaar 2007-2008 geactualiseerd.

Externen hoeven weliswaar niet enkel ingescha-

⁵² Ministeriële omzendbrief SO/2005/04 over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs, d.d. 08/07/2005.

keld te worden voor begeleiding. Ze kunnen ook een preventieve taak op zich nemen. Het CLB heeft bij dit preventieve beleid een schoolondersteunende taak. Het kan verrijkend zijn voor het afwezigheidsbeleid van een school om in dialoog te treden met niet-onderwijsorganisaties, denken we maar aan onthaalbureaus, minderhedencentra, verenigingen waar armen het woord nemen enzovoort. Een belangrijk forum om scholen in contact te brengen met deze externe partners is het Lokaal Overlegplatform⁵³. Binnen de LOP's kan via overleg tussen scholen en externen de verstandhouding nog verbeteren. Het LOP kan eveneens een plaats zijn om voorbeelden van 'good practice' op het vlak van spijbelproblematiek uit te wisselen. In het spijbelactieplan zijn een aantal extra taken toegekend aan de LOP's om de spijbelproblematiek tegen te gaan.⁵⁴

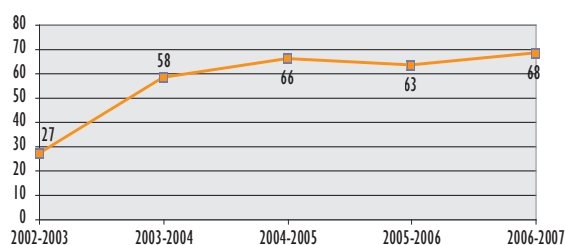
3.2. Zorgwekkende dossiers in het kader van problematische afwezigheden

Onder zorgwekkende dossiers worden die dossiers verstaan waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling. Wanneer er volgens de school of het CLB sprake is van een zorgwekkend dossier hebben zij de mogelijkheid om het dossier aan ons over te maken. Het dossier omvat een chronologisch overzicht met de stappen van de school, het CLB en eventuele externe hulpverleningsdiensten alsook een individuele registratiefiche van de afwezigheden.

⁵³ Het LOP is een overlegorgaan waarin zowel onderwijs- als niet-onderwijspartners vertegenwoordigd zijn. De LOP's werken aan de realisatie van Gelijke Onderwijskansen voor elk kind.

⁵⁴ Ministerie van Onderwijs en Vorming (2006). *Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim* (p. 75-76). Brussel: auteur.

Na het bekijken van het dossier wordt in overleg met de school of het CLB eerst een waarschuwend brief verstuurd. Daarin worden de ouders gewezen op de eventuele strafrechtelijke sancties wanneer ze zich blijven onttrekken aan de wet op de leerplicht.

Figuur 8: Evolutie aantal zorgwekkende dossiers

Het totale aantal ingestuurde dossiers bedroeg in 2006-2007 68. Uit de bovenstaande grafiek blijkt dat de schommelingen in het aantal dossiers vrij klein zijn. Scholen en CLB's blijven in beperkte mate een beroep doen op ons om brieven te schrijven of dossiers door te geven aan de procureur. Voor 35 van deze dossiers verstuurd we brieven naar de ouders of andere betrokkenen. Soms is een brief schrijven overbodig of niet opportuun. Zowel het CLB als de school brachten we op de hoogte van de ondernomen stappen en ontvingen een kopie van de verstuurd brieven.

De dossiers waarbij, na overleg met de school of het CLB, geen vooruitgang werd vastgesteld, maakten we over aan de parketten. Zeventien dossiers werden uiteindelijk aan de procureurs overgemaakt. In de meeste dossiers ging het om leerlingen die ten minste nog één volledig schooljaar leerplichtig zijn. Toch stuurden we ook 17-jarigen door omdat er sprake was van een gezinsproblematiek waardoor eveneens jongere broertjes en zusjes problematisch afwezig waren.

Eigenlijk zou een dalende evolutie in het aantal zorgwekkende dossiers dat we toegestuurd krijgen een positief teken kunnen zijn. Het is immers beter dat dergelijke dossiers zoveel mogelijk lokaal opgevolgd worden en dat er regionaal goede contacten zijn tussen scholen, CLB's, hulpverleningsinstanties en ook politie en justitie. Het uitbreiden en versterken van deze lokale netwerken is een van de acties waaraan gewerkt wordt in het kader van het spijbelactieplan.

Soms bezorgen scholen ons toch een dossier hoewel de leerling al bekend is bij politie of justitie. Als de situatie vastzit of zeer langzaam evolueert, hopen ze dat een brief van het ministerie alsnog voor een kentering kan zorgen of een nieuwe impuls kan geven aan de opvolging.

Van de dossiers die we toegestuurd krijgen, vindt u hieronder een beperkte analyse.

Hoofdstructuur	Aantal dossiers	% t.o.v. het aantal meldingen problematische afwezigheden
Voltijds	57	2,5
Deeltijds	7	0,5
BuSO	4	0,8
Totaal	68	1,6

Tabel 50: Zorgwekkende dossiers per hoofdstructuur

Ten opzichte van het aantal meldingen problematische afwezigheden is het aantal ingestuurde zorgwekkende dossiers zeer beperkt. In 2006-2007 kregen we meer dossiers uit het voltijds onderwijs dan uit het deeltijds en buitengewoon onderwijs.

Leeftijd	Aantal dossiers	% t.o.v. het aantal meldingen problematische afwezigheden
1994	1	1,5
1993	1	0,4
1992	12	2,6
1991	18	2,5
1990	21	1,9
1989	15	1,0
Totaal	68	1,6

Tabel 51: Zorgwekkende dossiers per geboortjaar

Op het vlak van leeftijd kregen we de meeste dossiers toegestuurd van 15- en 16-jarigen. In verhouding tot de meldingen van problematische afwezigheden gaat bij zorgwekkende dossiers vaker om jongere kinderen.

3.3. Afwezigheden ten gevolge van definitieve uitsluitingen

Zoals we eerder aangaven zijn leerlingen die definitief uitgesloten worden en geen nieuwe school vinden in theorie gewettigd afwezig. In de praktijk zijn dit echter meestal leerlingen die voor een langere periode geen lessen meer volgen en waarbij er in elk geval sprake is van een problematische schoolloopbaan.

Omwille van de eerder vermelde redenen is het aantal leerlingen zonder school ten gevolge van een definitieve uitsluiting die scholen aan AgODi doorgaven beperkt. De gegevens zijn

zeer onvolledig omdat het standaardformulier halverwege het schooljaar werd ingevoerd. We proberen toch een aantal tendensen mee te geven.

Leerlingenkenmerken van leerlingen van wie scholen melden dat ze langdurig afwezig zijn omwille van een definitieve uitsluiting

Nationaliteit

Nationaliteit	Meldingen langdurig uitgesloten leerlingen	% t.o.v. de schoolbevolking
Belgische	159	0,04
Niet-Belgische	19	0,1
Totaal	178	0,04

Tabel 52: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per nationaliteit

In verhouding tot de leerlingenpopulatie zijn er meer niet-Belgen die omwille van een definitieve uitsluiting lang afwezig zijn van school.

Geslacht

Geslacht	Meldingen langdurig uitgesloten leerlingen	% t.o.v. de schoolbevolking
M	130	0,06
V	48	0,02
Totaal	178	0,04

Tabel 53: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per geslacht

Uit de bovenstaande cijfers blijkt dat drie keer meer jongens dan meisjes langdurig afwezig zijn omwille van een definitieve uitsluiting.

Geboortejaar

	Meldingen langdurig uitgesloten leerlingen	% t.o.v. de schoolbevolking
1994	3	0,00
1993	18	0,02
1992	38	0,05
1991	27	0,04
1990	44	0,06
1989	43	0,06
Totaal	178	0,04

Tabel 54: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per geboortejaar

Voor de oudere leerlingen, 16- en 17-jarigen, zijn langer afwezig ten gevolge van een definitieve uitsluiting.

Woonplaats

Gewest	Verstedelijkingsgraad ⁵⁵	Meldingen langdurig uitgesloten leerlingen	% t.o.v. de schoolbevolking
VL. G.	grootsteden	25	0,06
	regionale centrumsteden	54	0,11
	kleine steden	40	0,05
	stedelijke rand	11	0,02
	overgangsgebied	31	0,03
	platteland	6	0,01
B.H.G.		11	0,15
Totaal		178	0,04

Tabel 55: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) volgens verstedelijkingsgraad

In de centrumsteden en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen de meeste leerlingen die langer afwezig zijn ten gevolge van een definitieve uitsluiting.

Schoolloopbaan van leerlingen van wie scholen melden dat ze langdurig afwezig zijn omwille van een definitieve uitsluiting

Hoofdstructuur

Hoofdstructuur	Meldingen langdurig uitgesloten leerlingen	% t.o.v. de schoolbevolking
Voltijds onderwijs	98	0,02
Deeltijds onderwijs	19	0,3
BuSO	61	0,4
Totaal	178	0,04

Tabel 56: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per hoofdstructuur

Het hoogste percentage leerlingen dat lang afwezig is na een definitieve uitsluiting zit in het buitengewoon onderwijs. Uit telefonische contacten met scholen weten we dat dit kan te maken hebben met leerlingen die zeer moeilijk een andere school vinden omdat het aanbod beperkt is. Het is bijvoorbeeld niet eenvoudig om voor een leerling met ernstige gedragsproblemen (type 3) die definitief uitgesloten wordt een nieuwe school te vinden. Van een beperkte groep van deze leerlingen kunnen we zeggen dat ze al dan niet tijdelijk, niet functioneren in een schoolse context. De opvangmogelijkheid

⁵⁵ Voor de indeling van gemeenten volgens de graad van verstedelijking baseerden we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Een beschrijving vindt u in het glossarium.

den voor deze kleine maar extreem problematische groep jongeren zijn zo goed als onbestaand. Naast het project van de stad Antwerpen S.W.A.T. (Samen Werken Aan Toekomst) zijn ons geen andere initiatieven bekend.

Onderwijsvorm

Hieronder bekijken we het aantal meldingen van langdurig uitgesloten leerlingen in het voltijds onderwijs.

Onderwijsvorm	Meldingen langdurig uitgesloten leerlingen	%
Eerste graad	41	0,03
ASO	1	0,00
KSO	-	-
TSO	9	0,01
BSO	47	0,1
Modulair	-	-
Onthaalklas	-	-
Totaal	98	0,02

Tabel 57: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) in het voltijds onderwijs

De meeste leerlingen die lang afwezig zijn na een definitieve uitsluiting zitten in het BSO. Bij de leerlingen in de eerste graad is de meerderheid (29 van 41 meldingen) afkomstig uit het beroepsvoorbereidend leerjaar.

Datum van uitsluiting

Niet alle meldingen bevatten de exacte datum van uitsluiting. In de meldingen waar de datum wel vermeld staat (112 van de 178), valt deze datum in 40% van de gevallen vóór 1 februari en in 60% na 1 februari. Van deze groep leerlingen werden er vaker uitgesloten in de maanden februari, maart en april dan in de andere maanden.

4. Besluit

De opdracht van de overheid bij de aanpak van relatief schoolverzuim bij individuele leerlingen blijft beperkt. Het is immers belangrijk dat deze leerlingen zoveel mogelijk lokaal, in eerste instantie door de school en het CLB, opgevolgd worden. Het is vooral onze taak om deze problematiek goed in kaart te brengen.

Uit de gegevens die de scholen ons bezorgen blijkt dat het aantal meldingen van problematische afwezigheden stijgt. De reden hiervoor

kan deels gezocht worden in het feit dat scholen ons steeds beter hun meldingen doorgeven. De resultaten tonen aan dat er geen sprake is van een evenwichtige spreiding van problematische afwezigheden. Het profiel van leerlingen met problematische afwezigheden blijft ten opzichte van vorige schooljaren ongewijzigd. Het percentage⁵⁶ niet-Belgen dat problematisch afwezig is ligt hoger dan het percentage Belgen. Vooral leerlingen met een Oost-Europese nationaliteit lijken vaker problematisch afwezig te zijn. In het deeltijds en buitengewoon onderwijs is, misschien tegen de verwachtingen in, een hoger percentage meisjes dan jongens problematisch afwezig. De meerderheid van de gemelde jongeren is tussen 16 en 18 jaar oud en woont vaker in een verstedelijkt gebied. Vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de grootsteden Antwerpen en Gent ligt het percentage problematische afwezigheden een stuk hoger dan in de andere gebieden.

Op het vlak van de schoolloopbaan kunnen we stellen dat net als vorige schooljaren leerlingen met problematische afwezigheden veel prominenter aanwezig zijn in het deeltijds onderwijs dan in het voltijds en buitengewoon onderwijs. In het voltijds onderwijs situeren de meeste problematisch afwezige leerlingen zich in de eerste graad in de B-stroom en in de tweede en derde graad in het BSO, het onthaalonderwijs en het modulair onderwijs. Er blijkt een duidelijke samenhang te zijn tussen leerlingen met problematische afwezigheden en schoolse vertraging.

Scholen die leerlingen melden zien als belangrijkste oorzaak een gebrek aan motivatie bij de leerlingen. Het is voor scholen echter niet altijd gemakkelijk vast te stellen wat de oorzaak en wat het gevolg is van problematische afwezigheden. Bij leerlingen die zo frequent afwezig zijn, is er nog zelden sprake van één enkele oorzaak. Bijna altijd gaat het om een complexe problematiek, soms zelfs van dien aard dat de school en het CLB niet meer alleen kunnen instaan voor de begeleiding. In die situaties wordt een beroep gedaan op externe instanties. Scholen duiden de politie het vaakst aan als externe betrokken partij.

⁵⁶ Aantal meldingen problematische afwezigheden per nationaliteit ten opzichte van het aantal ingeschreven leerlingen per nationaliteit.

Naast het verzamelen van gegevens proberen we toch waar mogelijk ondersteuning te bieden aan scholen en CLB's die geconfronteerd worden met leerlingen voor wie de situatie uitzichtloos lijkt. Zowel bij leerlingen waarbij de afwezigheden als zorgwekkend beschouwd kunnen worden, als bij leerlingen die zeer lang afwezig zijn ten gevolge van een definitieve uitsluiting schrijven we op vraag van de school of het CLB een brief naar de ouders of bezorgen we het dossier aan de procureur des Konings. Deze dossiers blijven zeer beperkt in aantal omdat enerzijds zorgwekkende dossiers enkel aan AgODi bezorgd worden als er vanuit de school/het CLB nood is aan extra ondersteuning en anderzijds de meldingen van leerlingen die lang afwezig zijn na een definitieve uitsluiting nog zeer onvolledig zijn.

Hoewel het aantal beperkt is, worden we toch steeds vaker geconfronteerd met jongeren met een dergelijke complexe problematiek dat niemand er nog een oplossing voor vindt binnen een schoolse context. Hoewel het in deze gevallen vaak om een zeer acuut probleem gaat waar het vinden van een oplossing hoogdringend is, sleept de zoektocht ernaar dikwijls maanden aan. Vaak hebben ze alle mogelijke scholen doorlopen met telkens een definitieve uitsluiting als eindresultaat. Daarnaast kan de nood aan psychische bijstand of maatregelen in het kader van bijzondere jeugdzorg omwille van wachtlijsten niet ingevuld worden. Voor deze jongeren zijn de opvangmogelijkheden zeer beperkt.

5. Aanbevelingen

- De aanbevelingen uit het rapport van 2005-2006 hebben ondertussen aanleiding gegeven tot een screening en een aantal wijzigingen aan de databank problematische afwezigheden. Ook zien we dat er rekening gehouden werd met de aanbeveling om problematische afwezigheden als een zinvolle indicator te beschouwen bij beleidsopties. In de totstandkoming van het decreet Leren en Werken hebben deze cijfers een aantal knelpunten aangereikt waarvoor via het decreet een oplossing gezocht wordt.

Eén aanbeveling harnemen we, namelijk:

- Wanneer scholen te weinig inspanningen leveren om leerlingen te begeleiden kan de administratie beslissen om een of meer leerlingen in mindering te brengen door die leerling het statuut van regelmatige leerling te ontnemen. Dit heeft weliswaar altijd gevolgen zowel voor de school als voor de leerling: de school verliest haar financiering of subsidiëring en de leerling komt niet meer in aanmerking voor studiebekrachtiging. Hier moet onderzocht worden of het begrip regelmatige leerling in dit kader kan herbekeken worden. Zodanig dat het in de toekomst mogelijk wordt om, indien nodig, óf de school óf de leerling te sanctioneren.
- In toenemende mate worden we geconfronteerd met leerlingen die geen school vinden nadat ze herhaaldelijk van school verwijderd werden. Er zou moeten onderzocht worden hoe groot de behoefte is aan initiatieven voor deze jongeren. Hierover kan een overleg georganiseerd worden. Een aantal betrokken partijen zoals scholen, CLB's, LOP-deskundigen, ..., zijn hier alvast vragende partij voor.

Glossarium

A-stroom: leerlingen van de eerste graad die in het eerste leerjaar A en het 2de leerjaar van de 1ste graad zitten.

absoluut schoolverzuim: schoolverzuim waarbij een leerling niet in een school of onderwijsinstelling is ingeschreven en ook geen huisonderwijs volgt.

ambtshalve afschrijving: de gemeente en/of politie heeft sterke vermoedens dat een gezin definitief uit de gemeente is vertrokken, maar weet niet waar ze verblijven. Het gezin wordt dan geschrapt uit het bevolkingsregister van de gemeente.

andere instellingen (cfr. leerplicht): instellingen die niet behoren tot de gefinancierde of gesubsidieerde scholen maar waarvan de leerplichtigen die er ingeschreven zijn in eerste instantie beschouwd worden te voldoen aan de leerplicht. Hieronder vallen onder meer de erkende scholen, de Europese scholen, de internationale scholen, de private scholen, de Syntra, de centra voor deeltijdse vorming en de instellingen en voorzieningen bijzondere jeugdzorg.

B-stroom: leerlingen van de eerste graad die in het eerste leerjaar B en het beroepsvoorbereidend leerjaar zitten.

basisoptie (A-stroom): een groep leervakken die in de eerste graad een bredere observatie en oriëntatie van de leerling mogelijk maakt.

bemiddelingscommissie: een bemiddelingscommissie is opgericht in elk gerechtelijk arrondissement. Hun hoofdopdracht bestaat uit het bemiddelen tussen de betrokkenen indien de vrijwillige hulpverlening vanuit het Comité Bijzondere Jeugdzorg vastloopt.

beroepenveld (B-stroom): de combinatie van technische disciplines die onderwezen wordt in het beroepsvoorbereidend leerjaar.

centrum deeltijdse vorming: een centrum ingericht door een vzw, actief in het vormings- en jeugdwerk, waar vormingsprogramma's worden aangeboden aan jongeren die omwille van diverse omstandigheden (sociale, persoonlijke, maatschappelijke, ...) niet meer kunnen participeren aan het bestaande schoolse systeem.

code B: registratiecode voor problematische afwezigheden

code T: registratiecode voor afwezigheden ten gevolge van een tijdelijke of definitieve uitsluiting

collectief huisonderwijs: zie huisonderwijs

Comité Bijzondere Jeugdzorg: Het Comité bijzondere jeugdzorg is een overheidsinstelling die hulp biedt aan ouders en kinderen in problematische opvoedingssituaties. De hulpverlening is vrijwillig, in tegenstelling tot de jeugdrechtbank, waar de hulpverlening gedwongen is. Naast deze opdracht van zorg en bijstand aan jongeren en gezinnen, bestaat haar tweede opdracht in het uitwerken van preventieprogramma's.

Commissie voor Advies Buitengewoon Onderwijs (CABO): In elke provincie is een commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs opgericht. Deze commissie is bevoegd voor de leerlingen die onderwijs- en/of opvoedingsactiviteiten volgen in scholen die in de provincie gelegen zijn en voor de kinderen in die provincie die vanwege een ernstige handicap geen onderwijs op school kunnen volgen. Eén van de bevoegdheden van de CABO behelst de vrijstelling van de leerplicht: de CABO neemt, op verzoek van de ouders, binnen vijf-

tien werkdagen een gemotiveerde beslissing over een tijdelijke of permanente vrijstelling van de leerplicht voor een jongere of de opheffing van deze vrijstelling. Zie ook "vrijstelling van de leerplicht".

deeltijds secundair onderwijs: het onderwijs dat minder weken per jaar of minder lessen per week omvat dan bepaald voor het voltijds secundair onderwijs (zie definitie voltijds secundair onderwijs).

huisonderwijs: onderwijs dat verstrekt wordt aan leerplichtigen van wie de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de minderjarige leerling onder hun bewaring hebben, beslist hebben zelf dit onderwijs te organiseren en te bekostigen. Het huisonderwijs moet aan twee minimumeisen voldoen: enerzijds moet het gericht zijn op de ontplooiing van de volledige persoonlijkheid en de talenten van de jongere en op de voorbereiding op een actief leven als volwassene, anderzijds moet het het respect voor de grondrechten van de mens en voor de culturele waarden van de jongere zelf en van anderen bevorderen; andere inhoudelijke voorwaarden worden niet opgelegd. Huisonderwijs kan hetzij individueel gegeven worden (individueel huisonderwijs) hetzij in een organisatie of instelling al dan niet gebaseerd op een zekere rechtsvorm (collectief huisonderwijs). De wettelijke, decretale en reglementaire bepalingen maken geen onderscheid tussen verschillende vormen van huisonderwijs.

hoofdstructuur: dit is het niveau, soort onderwijs en soort programma waar de leerling les volgt: gewoon kleuteronderwijs, buitengewoon kleuteronderwijs, gewoon lager onderwijs, buitengewoon lager onderwijs, gewoon voltijds secundair onderwijs, deeltijds beroepssecundair onderwijs, deeltijds secundair zeevisserijonderwijs, buitengewoon secundair onderwijs.

instelling voor niet-schoolgaanden: instelling waar kinderen worden opgevangen die, omwille van medische redenen, niet in staat zijn om naar een school te gaan.

individueel huisonderwijs: zie huisonderwijs

laattijdige inschrijving: binnen het bestek van dit rapport wordt hiermee de term bedoeld zoals gebruikt in de procedure in- en uitschrij-

vingen, namelijk "een inschrijving na 1 oktober". Dit komt doordat de opvolging van de in- en uitschrijvingen start vanaf 1 oktober. In een bredere context echter is elke inschrijving na de eerste schooldag een laattijdige inschrijving.

leerplichtcontrole: controle uitgevoerd door het Ministerie van Onderwijs en Vorming, waarbij wordt bekeken of alle leerplichtige kinderen, woonachtig binnen de Vlaamse Gemeenschap, ook daadwerkelijk aan de leerplicht voldoen. Door het ontbreken van concrete samenwerkingsafspraken, worden de leerlingen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot nu toe nog niet opgevolgd.

nationaliteit: hiermee bedoelen we de nationaliteit zoals geregistreerd in het rijksregister. Personen met de Belgische nationaliteit beschouwen we als Belgen, personen die niet de Belgische nationaliteit hebben beschouwen we als vreemdelingen of niet-Belgen. Bij de Belgen kunnen we een onderscheid maken tussen autochtone Belgen (personen die als Belg geboren zijn) en allochtone of Nieuwe Belgen (personen die niet als Belg geboren zijn).

onderwijsnetten: traditioneel worden er drie netten onderscheiden: het gemeenschaps-onderwijs (met als inrichtende macht het Gemeenschapsonderwijs, een Vlaamse openbare instelling met rechtspersoonlijkheid), het gesubsidieerd officieel onderwijs (omvat de gemeentescholen, stedelijke scholen en provinciale scholen, als inrichtende macht achtereenvolgens gemeentebesturen, stadsbesturen en provinciebesturen) en het gesubsidieerd vrij onderwijs (georganiseerd op privé-initiatief, door een privépersoon of een privéorganisatie, de inrichtende macht is vaak een VZW).

onderwijsniveau: indeling van het leerplicht-onderwijs in kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs.

onderwijsvormen (opdeling in de 2de, 3de en 4de graad secundair onderwijs): het algemeen secundair onderwijs, het beroepssecundair onderwijs, het kunstsecundair onderwijs en het technisch secundair onderwijs.

onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het secundair onderwijs:

dit onderwijs heeft tot doel Nederlandsonkundige leerlingen, die onlangs in België zijn aangekomen, op te vangen, hen zo snel mogelijk Nederlands te leren en hen te integreren in de onderwijsvorm en studierichting die het nauwst aansluit bij de individuele capaciteiten van deze anderstalige nieuwkomer. Het onthaalonderwijs bevat daarom eerst een onthaaljaar, waarbij de leerling gedurende een schooljaar intensief Nederlands (minimum 28u/week) krijgt. Na het onthaaljaar worden deze leerlingen verder ondersteund, begeleid en opgevolgd.

opleidingsvorm: op het niveau van het buitengewoon secundair onderwijs, de algemene aard en de doelstelling van het verstrekt onderwijs. Volgende opleidingsvormen kunnen ingericht worden volgens het type van buitengewoon onderwijs en volgens de mogelijkheden van de leerlingen :

1. het buitengewoon secundair onderwijs tot sociale aanpassing;
2. het buitengewoon secundair onderwijs tot sociale aanpassing en arbeidsgeschiktmaking;
3. het buitengewoon secundair beroepsonderwijs;
4. het secundair algemeen, technisch, kunst- en beroepsonderwijs met doorstromingsafdeling of met kwalificatieafdeling.

problematische afwezigheid: een afwezigheid waarvoor ofwel geen, ofwel laattijdig een geldige verantwoording (medisch attest, briefje ouders, ...) werd ingediend. Bij dergelijke afwezigheden moet er een begeleiding opgestart worden, ook voor niet-leerplichtige leerlingen. Ongeacht het aantal problematische afwezigheden wordt van scholen, in samenwerking met het betrokken CLB, verwacht dat ze de leerlingen gedurende het volledige schooljaar intensief begeleiden. Als de school kan aantonen dat ze ernstige inspanningen geleverd heeft om de vastgelopen situatie te deblokken betekent dit dat, na overheidsverificatie, de leerlingen op 1 februari in aanmerking genomen worden voor toepassing van de schoolbevolkingsnormen en dat de leerlingen recht hebben op een officiële studiebekrachtiging.

regelmatige leerling: (algemeen) leerling die voldoet aan de toelatingsvoorwaarden en die het geheel van de vorming van het leerjaar waarvoor hij is ingeschreven werkelijk en regelmatig volgt voor de ganse duur van het schooljaar, behalve in geval van gewettigde afwezigheid. Een regelmatige leerling komt in aanmerking voor financiering/subsidiëring, schoolbevolkingsnormen en voor het behalen van een officieel studiebewijs.

- **basisonderwijs:** een regelmatige leerling is een leerling die :

1° voldoet aan de toelatingsvoorwaarden zoals bepaald in de artikelen 12, 13, 15, of 16 van het decreet basisonderwijs of die hiervan afwijkt bij toepassing van de artikelen 17, 18 of 19;

2° slechts in één school is ingeschreven. In het lager onderwijs, of als leerplichtige in het kleuteronderwijs, moet de leerling daarenboven voldoen aan de volgende voorwaarden :

- 1° aanwezig zijn, behoudens gewettigde afwezigheid;
- 2° deelnemen aan alle onderwijsactiviteiten die voor hem of zijn leergroep worden georganiseerd, behoudens vrijstelling bedoeld in de artikelen 29 en 30 van het decreet basisonderwijs.

- **gewoon secundair onderwijs:** de leerling die

a) hetzij aan alle onderstaande voorwaarden voldoet :

- 1) beantwoorden aan de toelatingsvoorwaarden tot het leerjaar waarin de leerling is ingeschreven;
- 2) het geheel van de vorming van dit leerjaar werkelijk en regelmatig volgen, behoudens in geval van gewettigde afwezigheid;

b) hetzij aan alle onderstaande voorwaarden voldoet :

- 1) voldoen aan de toelatingsvoorwaarden tot een eerste leerjaar van de eerste graad van het secundair onderwijs, zoals bepaald in hoofdstuk III van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het

voltijds secundair onderwijs;

- 2) het leerprogramma dat voor hem of haar individueel is bepaald door de klas-senraad werkelijk en regelmatig volgen, behoudens in geval van gewettigde afwezigheid;
- 3) onder het toepassingsgebied vallen van het besluit van de Vlaamse Rege-ring van 12 december 2003 betreffende de integratie van leerlingen met een ma-tige of ernstige verstandelijke handicap in het gewoon lager en secundair onder-wijs.
- Leerlingen die niet beantwoorden aan het onder a) of b) gestelde, worden be-schouwd als vrije leerlingen.
- **buitengewoon secundair onderwijs:** de leer-ling die beantwoordt aan de toelatingsvoor-waarden en, waar het voorzien is, aan de overgangsvoorwaarden die regelmatig de activiteiten volgt in functie van zijn opvoe-dingsbehoeften.

schoolse vertraging: het niet meer op leeftijd zitten van een leerling in het betrokken leer-jaar. Uitgedrukt in aantal jaren is dit de vertra-ging die een leerling oploopt ten opzichte van de groep leerlingen van hetzelfde geboorte-jaar. Wie ouder is dan de 'normale' leeftijd om in een bepaald leerjaar te zitten heeft schoolse vertraging.

studiegebied: een groep van structuuronder-delen op basis van een inhoudelijke verwant-schap en, in het technisch en beroepssecundair onderwijs, eveneens op basis van een behoefte aan eenzelfde onderwijsinfrastructuur en een uitweg naar eenzelfde beroepssector.

S.W.A.T.: een netoverschrijdend niet-residen-tieel opvanginitiatief voor de opvang van tijdelijk niet-schoolbare jongeren . De jongeren leggen een traject af dat hen zo vlug mogelijk in staat stelt weer te functioneren op school. De nieu-we opvangstructuur vormt het sluitstuk van de draaischijfwerking van het Centraal Meldpunt . Het is toegankelijk vanuit alle onderwijsvormen en studierichtingen voor jongeren die school lo-pen in het secundair onderwijs in Antwerpen. De engagementen van de vier grootste onder-wijsnetten en de CLB's werden vastgelegd in een netoverschrijdende protocolovereen-

komst.

Syntra: opleidingsnetwerk voor zelfstandige ondernemers in Vlaanderen, gesubsidieerd door de overheid. Hun aanbod omvat opleiding, vorming en begeleiding. Binnen het Syntra-aanbod situeren zich de opleidingsprogram-ma's in de leertijd, ook wel middenstandsoplei-ding of leercontract genoemd.

Time-out: methode waarbij jongeren tijdelijk uit het secundair onderwijs worden genomen met de bedoeling hen opnieuw in het secundair onderwijs op te nemen. De jongeren die hier-voor in aanmerking komen zijn jongeren bij wie schooluitval dreigt en voor wie de school en het CLB zelf al een maximum aan begeleidingsin-spanningen hebben geleverd om de probleem-situatie te kenteren, maar die zodanig met pro-blemen geconfronteerd worden dat interventie van buitenaf noodzakelijk is. De doelstelling van Time-out is enerzijds het reïntegreren van de jongere in de bestaande onderwijsvoorzie-ningen, bij voorkeur in de school en de onder-wijsvorm of studierichting waar de jongere ingeschreven was, behalve als in het belang van de jongere andere keuzes wenselijk zijn. Anderzijds heeft Time-out tot doel bij de scho-len veranderingsstrategieën te stimuleren die schooluitval moeten voorkomen.

trekkende bevolking: de binnenschippers, de kermis- en circusexploitanten en -artiesten en de woonwagenbewoners bedoeld in artikel 2, 3°, van het decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden.

verstedelijkingsgraad: voor de indeling van de gemeenten van het Vlaams Gewest volgens de graad van verstedelijking baseren we ons op de VRIND-classificatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Dit is een classifica-tie op basis van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, met opsplitsing van het buitenge-bied op basis van het Strategisch Plan Ruimte-lijke Economie waarbij het ruraal overgangsge-bied en het ruraal gebied als platteland wordt geclassificeerd. De resterende gemeenten uit het buitengebied worden als overgangsgebied geclassificeerd. Op die manier krijgen we de volgende indeling:

- Grootsteden: Antwerpen, Gent
- Regionale centrumsteden: Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas, Turnhout
- Kleine steden: Aarschot, Asse, Beringen, Beveren, Bilzen, Blankenberge, Boom, Bree, Deinze, Dendermonde, Diest, Diksmuide, Eeklo, Geel, Geraardsbergen, Halle, Heist-op-den-berg, Herentals, Hoogstraten, Ieper, Knokke-Heist, Leopoldsburg, Lier, Lokeren, Lommel, Maaseik, Maasmechelen, Menen, Mol, Neerpelt, Ninove, Oudenaarde, Overpelt, Poperinge, Ronse, Sint-Truiden, Temse, Tielt, Tienen, Tongeren, Torhout, Veurne, Vilvoorde, Waregem, Wetteren, Zottegem
- Stedelijke rand: Aartselaar, Beerse, Beersel, Boechout, Borsbeek, Bredene, Damme, De Pinte, Deerlijk, Denderleeuw, Destelbergen, Diepenbeek, Dilbeek, Drogenbos, Edegem, Evergem, Grimbergen, Harelbeke, Hemiksem, Hove, Ingelmunster, Izegem, Jabbeke, Kontich, Kraainem, Kuurne, Linkebeek, Lint, Machelen, Melle, Merelbeke, Middelkerke, Mortsel, Niel, Oostkamp, Oud-Turnhout, Schelle, Sint-Genesius-Rode, Sint-Katelijne-Waver, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vosselaar, Wemmel, Wevelgem, Wezembeek-Oppem, Wijnegem, Wommelgem, Zaventem, Zedelgem, Zonhoven, Zwevegem, Zwijndrecht
- Overgangsgebied: Affligem, Arendonk, As, Balen, Begijnendijk, Berlaar, Berlare, Bierbeek, Bonheiden, Boortmeerbeek, Bornem, Brasschaat, Buggenhout, De Panne, Dessel, Dilsen-Stokkem, Duffel, Erpe-Mere, Grobendonk, Haacht, Haaltert, Halen, Ham, Hamme, Hamont-Achel, Hechtel-Eksel, Herent, Herenthout, Herk-de-Stad, Herselt, Heusden-Zolder, Hoeilaart, Hoeselt, Houthalen-Helchteren, Hulshout, Kalmthout, Kampenhout, Kapellen, Kapelle-Op-Den-Bos, Kasterlee, Keerbergen, Koksijde, Kortenberg, Kruibeke, Laakdal, Lanaken, Lebeke, Lede, Lennik, Liedekerke, Lille, Londerzeel, Lovendegem, Lubbeek, Lummen, Malle, Meeuwen-Gruitrode, Meise, Nijlen, Olen, Opglabbeek, Opwijk, Oud-Heverlee, Overijse, Putte, Puurs, Ranst, Retie, Roosdaal, Rotselaar, Rumst, Scherpenheuvel-Zi-

chem, Schilde, Schoten, Sint-Amands, Sint-Martens-Latem, Stabroek, Steenokkerzeel, Stekene, Ternat, Tessenderlo, Tielt-Winge, Tremelo, Vorselaar, Waasmunster, Wellen, Westerlo, Wichelen, Wielsbeke, Willebroek, Zandhoven, Zele, Zelzate, Zemst, Zoersel, Zutendaal

- Platteland: Aalter, Alken, Alveringem, Anzegem, Ardoorie, Assenede, Avelgem, Baarle-Hertog, Beernem, Bekkevoort, Bertem, Bever, Bocholt, Borgloon, Boutersem, Brakel, Brecht, De Haan, Dentergem, Essen, Galmaarden, Gavere, Geetbets, Gingelom, Gistel, Glabbeek, Gooik, Heers, Herne, Herstappe, Herzele, Heuvelland, Hoegaarden, Holsbeek, Hooglede, Horebeke, Houthulst, Huldenberg, Ichtegem, Kaprijke, Kinrooi, Kluisbergen, Knesselare, Koekelare, Kortemark, Kortenaeken, Kortesseme, Kruishoutem, Laarne, Landen, Langemark-Poelkapelle, Ledegem, Lendeledede, Lichtervelde, Lierde, Linter, Lochristi, Lo-reninge, Maarkedal, Maldegem, Meerhout, Merchtem, Merksplas, Mesen, Meulebeke, Moerbeke, Moorslede, Nazareth, Nevele, Nieuwerkerken, Nieuwpoort, Oosterzele, Oostrozebeke, Oudenburg, Peer, Pepingen, Pittem, Ravels, Riemst, Rijkevorsel, Ruiselede, Sint-Gillis-Waas, Sint-Laureins, Sint-Lievens-Houtem, Spiere-Helkijn, Staden, Vleteren, Voeren, Waarschoot, Wachtebeke, Wervik, Wingene, Wortegem-Petegem, Wuustwezel, Zingem, Zomergem, Zonnebeke, Zoutleeuw, Zuienkerke, Zulte, Zwalm

(zie ook VRIND-classificatie op http://aps.vlaanderen.be/statistiek/publicaties/stat_Publicaties_vrind.htm)

voltijds secundair onderwijs: het onderwijs dat aan regelmatige leerlingen wordt verstrekt gedurende veertig weken per jaar naar rata van ten minste achtentwintig wekelijkse lessen en rekening houdend met het maximum aantal wekelijkse lessen vastgesteld in artikel 2 van het koninklijk besluit nr. 2 van 21 augustus 1978 tot vaststelling van het maximum aantal lestijden per week in het voltijds secundair onderwijs. In afwijking van het hiervoor gestelde, wordt voor wat betreft de opties psychiatrische verpleegkunde en ziekenhuisverpleegkunde van de vierde graad, het voltijds secundair onderwijs verstrekt gedurende veertig weken per

jaar naar rata van ten minste zesendertig wekelijkse lessen en rekening houdend met het maximum vastgesteld in hetzelfde koninklijk besluit.

vrije leerling: leerling die niet voldoet aan de voorwaarden van regelmatige leerling (zie definitie regelmatige leerling). De inschrijving van een vrije leerling is niet onderworpen aan door de Vlaamse overheid bepaalde normen en omvat dan ook uitsluitend een onderlinge overeenkomst tussen de betrokken inrichtende macht of de schooldirectie en de ouders of de meerderjarige leerling zelf. Een vrije leerling komt noch in aanmerking voor financiering/subsidiëring, schoolbevolkingsnormen noch voor het behalen van een officieel studiebewijs. Een vrije leerling beantwoordt wel aan de bepalingen inzake de leerplicht op voorwaarde dat, zoals een regelmatige leerling, het geheel van de vorming wordt gevolgd.

vrijstelling van de leerplicht: bij een fysieke of mentale handicap van een jongere, kan de Commissie voor Advies Buitengewoon onderwijs, op vraag van de ouders, beslissen om een tijdelijke of definitieve vrijstelling van de leerplicht te geven.

Daarnaast hebben ook de jongeren die al een diploma van secundair onderwijs, een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad BSO of een kwalificatiegetuigschrift van opleidingsvorm 3 van het buitengewoon onderwijs behaalden een vrijstelling van de leerplicht.

zorgwekkend dossier: dossier waarbij elke vorm van vrijwillige begeleiding uitgeput is en waarbij er sprake is van totale onwil bij de ouders en/of de leerling. Wanneer de school een zorgwekkend dossier meldt aan AgODi wordt samen met de school en het CLB bekeken of er een brief verstuurd wordt. Indien nodig bezorgt AgODi het dossier aan het parket.

Afkortingenlijst

- AgODi:** Agentschap voor Onderwijsdiensten
- ASO:** algemeen secundair onderwijs
- BaO:** basisonderwijs
- BSO:** beroepssecundair onderwijs
- BuSO:** buitengewoon secundair onderwijs
- CABO:** commissie van advies voor het buitengewoon onderwijs
- CDV:** centra deeltijdse vorming
- CLB:** Centra voor Leerlingenbegeleiding
- CMP:** Centraal Meldpunt
- DBSO:** deeltijds beroepssecundair onderwijs
- EDISON:** elektronisch doorgeven van informatie tussen schoolinstellingen en het onderwijsdepartement
- GO:** Gemeenschapsonderwijs
- HS:** hoofdstructuur
- JAC:** Jongeren Advies Centrum
- KSO:** kunstsecundair onderwijs
- LOP:** Lokaal Overlegplatform
- LPC:** leerplichtcontrole
- OKAN:** onthaalklas (onthaalonderwijs) voor anderstalige nieuwkomers
- OV:** onderwijsvorm
- PA:** problematische afwezigheid
- POS:** problematische opvoedingssituatie
- SO:** secundair onderwijs
- S.W.A.T.:** samen werken aan toekomst
- TSO:** technisch secundair onderwijs
- VDAB:** Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

Overzicht van tabellen

Tabel 1: Overzicht procedurestappen controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest	16	Tabel 12: Evolutie in het aantal leerplichtige leerlingen dat zich tijdig of laattijdig inschrijft.	28
Tabel 2: Overzicht toereikend antwoord van de ouders bij controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest	18	Tabel 13: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geslacht	29
Tabel 3: Overzicht toereikend antwoord van de gemeente bij controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest	18	Tabel 14: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens geboortjaar	30
Tabel 4: Overzicht tijdstip doorturen van dossiers naar parket bij controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest	18	Tabel 15: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens graad van verstedelijking	30
Tabel 5: Overzicht feedback van parket bij controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest	19	Tabel 16: Tijdige en laattijdige inschrijvingen bij leerlingen volgens hoofdstructuur	30
Tabel 6: Overzicht van het resultaat van de controle op de inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest voor schooljaar 2006-2007	20	Tabel 17: Tijdige en laattijdige inschrijvingen in de eerste graad volgens de A- of B-stroom	30
Tabel 7: Terugggevonden inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest volgens nationaliteit	20	Tabel 18: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per onderwijsvorm	31
Tabel 8: Controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest volgens geslacht	21	Tabel 19: Tijdige en laattijdige inschrijvingen per studiegebied	31
Tabel 9: Controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest volgens geboortjaar	21	Tabel 20: Tijdige en laattijdige inschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar	31
Tabel 10: Controle op inschrijvingen voor 6 tot 17- jarigen in het Vlaams Gewest volgens graad van verstedelijking	21	Tabel 21: De schoolse vertraging van leerlingen die tijdig of laattijdig inschrijven (enkel het gewoon voltijds niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet ingegrepen).	32
Tabel 11: Overzicht van het aantal verstuurd brieven bij de opvolging van in- en uitschrijvingen	27	Tabel 22: leerlingen die zich verschillende malen uitschrijven en terug inschrijven volgens de frequentie van schoolveranderingen.	33
		Tabel 23: leerlingen die zich uitschrijven maar niet onmiddellijk terug inschrijven volgens het aantal dagen schoolverzuim	33
		Tabel 24: leerlingen die zich na een uitschrijving niet opnieuw terug inschrijven volgens het moment van uitschrijving	34

Tabel 25: Evolutie van in- en uitschrijvingen	34	Tabel 42: Meldingen problematische afwezigheden volgens hoofdstructuur	47
Tabel 26: In- en uitschrijvingen volgens geslacht	35	Tabel 43: Meldingen problematische afwezigheden volgens onderwijsvorm	47
Tabel 27: In- en uitschrijvingen volgens geboortejaar	35	Tabel 44: Meldingen problematische afwezigheden in de eerste graad	48
Tabel 28: In- en uitschrijvingen volgens woonplaats	36	Tabel 45: Meldingen problematische afwezigheden volgens studiegebied	48
Tabel 29: In- en uitschrijvingen volgens hoofdstructuur	36	Tabel 46: Schoolse vertraging bij leerlingen die gemeld werden als problematisch afwezig	49
Tabel 30: In- en uitschrijvingen bij volgens A- of B-stroom	37	Tabel 47: Verschillende schooljaren op rij gemeld als problematisch afwezig	49
Tabel 31: In- en uitschrijvingen volgens onderwijsvorm	37	Tabel 48: Oorzaken voor problematische afwezigheden zoals gemeld door de school	49
Tabel 32: In- en uitschrijvingen volgens studiegebied	37	Tabel 49: Betrokken externen bij de begeleiding van problematische afwezigheden zoals gemeld door de school	50
Tabel 33: In- en uitschrijvingen gekoppeld aan meldingen problematische afwezigheden van het vorige schooljaar	38	Tabel 50: Zorgwekkende dossiers per hoofdstructuur	52
Tabel 34: De schoolse vertraging van leerlingen in- en uitschrijven (enkel het gewoon voltijds niet modulair secundair onderwijs, OKAN niet ingegrepen).	38	Tabel 51: Zorgwekkende dossiers per geboortejaar	52
Tabel 35: Uitschrijvingen omwille van definitieve uitsluiting	38	Tabel 52: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per nationaliteit	53
Tabel 36: Aantal meldingen problematische afwezigheden vanaf het schooljaar 2002-2003 tot en met het schooljaar 2006-2007	44	Tabel 53: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per geslacht	53
Tabel 37: Aantal meldingen problematische afwezigheden van leerplichtige en niet-leerplichtige leerlingen vanaf het schooljaar 2002-2003 tot en met het schooljaar 2006-2007	45	Tabel 54: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per geboortejaar	53
Tabel 38: Percentage meldende scholen per hoofdstructuur en per schooljaar vanaf het schooljaar 2002-2003 tot en met het schooljaar 2006-2007	45	Tabel 55: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) volgens verstedelijgingsgraad	53
Tabel 39: Meldingen problematische afwezigheden volgens geslacht	46	Tabel 56: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) per hoofdstructuur	53
Tabel 40: Meldingen problematische afwezigheden volgens geboortejaar	47	Tabel 57: Meldingen van leerlingen die meer dan 10 (DBSO) of 20 lesdagen geregistreerd staan met T-code (tucht) in het voltijds onderwijs	54
Tabel 41: Meldingen problematische afwezigheden volgens graad van verstedelijking	47		

Overzicht van figuren

Figuur 1: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de controle van de inschrijvingen 15

Figuur 2: Schematisch overzicht van de verschillende stappen bij de opvolging van in- en uitschrijvingen: 26

Figuur 3: Indeling van ingeschreven leerlingen in tijdig en laattijdig ingeschreven leerlingen 28

Figuur 4: Percentage laattijdige of tijdige inschrijvingen van leerplichtige leerlingen per nationaliteit 29

Figuur 5: Indeling van ingeschreven leerlingen volgens verschillende categorieën 32

Figuur 6: Percentage in- en uitschrijvingen volgens nationaliteit 35

Figuur 7: Percentage meldingen problematische afwezigheden volgens nationaliteit 46

Figuur 8: Evolutie aantal zorgwekkende dossiers 52

Bronnen

Bibliografie

- Douterlounge, M., Van De Velde, V., & Denys, J. (1995). De invloed van de leerplichtverlening op de jongeren. *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en -Beleid*, 5-6, 283-309.
- European Commission, Eurydice, & Eurostat (2005). *Key data on education in Europe 2005*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Michielsens, P. (2005). *Onderwijsspiegel schooljaar 2003-2004, verslag over de toestand van het onderwijs*. Brussel: auteur.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming (2006). *Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim*. Brussel: auteur.
- Ministerie van Onderwijs en Vorming (2007). *Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2005-2006*. Brussel: auteur.
- Nicaise, I., & De Rick, K. (2004). *De leerplichtverlenging, 20 jaar later. Inzichten en vragen vanuit het onderzoeksveld*. Leuven: HIVA.
- Perquy, J. (1995-1996). Leerplicht vanuit de sociale dimensie. *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en -Beleid*, 5-6, 281-282.
- Regeerakkoord van de Vlaamse regering 2004-2009 "Vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen".
- Vandenbroucke, F. (2004). *Beleidsnota 2004-2009. Vandaag kampioen in wiskunde, morgen ook in gelijke kansen*. Brussel: auteur.

Regelgeving

- Wet betreffende de leerplicht van 29 juni 1983.
- Decreet basisonderwijs van 25 februari 1997.
- Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 1 december 1998.
- Koninklijk besluit houdende de omschrijving van de types en de organisatie van het buitengewoon onderwijs en vaststellende de toelatings- en behoudsvoorwaarden in de diverse niveaus van het buitengewoon onderwijs van 28 juni 1978.
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs van 16 september 1997.
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs van 12 november 1997.
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de studiegebieden en structuuronderdelen in het secundair onderwijs van 7 september 1999.
- Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs.

Ministeriële omzendbrieven

- SO/2002/05buso over over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het buitengewoon secundair onderwijs, 15/8/2002;
  - SO/2005/04 over afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs, 08/07/2005;
  - SO 60 over het studieaanbod voltijds secundair onderwijs, 05/02/1999;
  - SO 66 over de organisatie van het deeltijds beroepssecundair onderwijs (D.B.S.O.), 30/06/1999;
  - SO 68 over de leerplicht, 01/03/2000;
  - SO 70 over aanwezigheid van leerlingen: aanwezigheidsregister, stamboekregister, individuele steekkaart en registratiefiche van de leerling. Maatregelen vanaf het schooljaar 2000-2001 voor het gewoon voltijds secundair onderwijs en het deeltijds beroepssecundair onderwijs, 03/07/2000;
  - SO/2005/09 betreffende de deeltijdse vormen die in aanmerking komen voor de vervulling van de deeltijdse leerplicht, 10/11/2005.
- Nationaal Instituut voor Statistiek (demografische gegevens en gegevens vroegtijdige schoolverlaters), www.statbel.fgov.be
  - Studiedienst van de Vlaamse Regering (demografische gegevens), aps.vlaanderen.be

Databanken

- Databank huisonderwijs, AgODi.
- Databank in- en uitschrijvingen, AgODi.
- Databank tuchtmeldingen, AgODi
- Databank leerplichtcontrole, AgODi.
- Databank problematische afwezigheden secundair onderwijs, AgODi.
- Databank schoolbeleid omgaan met afwezigheden. Vaststellingen verificateurs, AgODi.
- Inschrijvings- en leerlingendatabank, Ministerie van Onderwijs en Vorming.

Bijlage

Bijlage1: Procedure voor de controle op de inschrijvingen (2006-2007): stroomschema

